

Пераклад Кодэкса адобраны
экспертным саветам
па пытаннях перакладу
заканадаўчых актаў
на беларускую мову
(праатакол ад 10.10.2019 № 2)

КОДЭКС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І
9 ліпеня 1999 г. № 278-З

*Прыняты Палатай прадстаўнікоў 3 чэрвеня 1999 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 24 чэрвеня 1999 года*

Змяненні і дапаўненні:

Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 мая 2002 г. № 98-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2002 г., № 55, 2/847);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2003 г. № 183-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 8, 2/932);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 ліпеня 2003 г. № 220-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 80, 2/969);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 ліпеня 2004 г. № 298-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2004 г., № 107, 2/1047);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 снежня 2004 г. № 348-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2004 г., № 195, 2/1097);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 19 ліпеня 2005 г. № 37-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2005 г., № 120, 2/1134);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2006 г. № 146-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 112, 2/1244);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 ліпеня 2006 г. № 164-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 122, 2/1261);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2007 г. № 251-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 170, 2/1348);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 26 снежня 2007 г. № 301-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 305, 2/1398);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2008 г. № 315-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 14, 2/1412);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 23 чэрвеня 2008 г. № 354-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 158, 2/1451);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 лістапада 2008 г. № 446-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 275, 2/1543);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2009 г. № 43-З (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2009 г., № 173, 2/1595);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2010 г. № 166-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 183, 2/1718);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 2011 г. № 334-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 2, 2/1884);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 7 студзеня 2012 г. № 342-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 9, 2/1894);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 7 студзеня 2012 г. № 342-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 9, 2/1894);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 12 снежня 2013 г. № 84-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 17.12.2013, 2/2082);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 снежня 2015 г. № 331-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 29.12.2015, 2/2329);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 кастрычніка 2016 г. № 439-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 15.11.2016, 2/2437);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2018 г. № 135-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 9, 2/2573) – унесены змяненні і дапаўненні, за выключэннем змяненняў і дапаўненняў, якія ўступяць у сілу 1 жніўня 2020 г.

ЗМЕСТ

РАЗДЗЕЛ I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 1. АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Задачы заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям’і

Артыкул 2. Адносіны, якія рэгулююцца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям’і

Артыкул 3. Абарона сям’і дзяржавай

Артыкул 4. Прававое рэгуляванне шлюбных і сямейных адносін дзяржавай

Артыкул 5. Ажыццяўленне правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін

Артыкул 6. Абарона правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін

Артыкул 7. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям’і

ГЛАВА 2. ІСКАВАЯ ДАЎНАСЦЬ І ВЫЛІЧЭННЕ ТЭРМІНАЎ

Артыкул 8. Іскавая даўнасць

Артыкул 9. Пачатак цяжэння тэрміну іскавай даўнасці

Артыкул 10. Парадак прымянення іскавай даўнасці

Артыкул 11. Вылічэнне тэрмінаў

РАЗДЗЕЛ II. Шлюб

ГЛАВА 3. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 12. Шлюб

Артыкул 13. Шлюбны дагавор

Артыкул 13¹. Форма і парадак заключэння Шлюбнага дагавора

Артыкул 14. Падрыхтоўка да шлюбу

ГЛАВА 4. ЗАКЛЮЧЭННЕ ШЛЮБУ

Артыкул 15. Заключэнне шлюбу

Артыкул 16. Тэрміны заключэння шлюбу

Артыкул 17. Умовы заключэння шлюбу

Артыкул 18. Шлюбны ўзрост

Артыкул 19. Перашкоды для заключэння шлюбу

ГЛАВА 5. ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ СУЖЭНЦАЎ

Артыкул 20. Узнікненне правоў і абавязкаў сужэнцаў

Артыкул 20¹. Роўнасць сужэнцаў у сямейных адносінах

Артыкул 21. Права сужэнцаў на выбар прозвішча пры заключэнні шлюбу

Артыкул 22. Права сужэнцаў на свабодны выбар заняткаў, прафесіі і месца жыхарства

Артыкул 23. Агульная сумесная ўласнасць сужэнцаў

Артыкул 24. Вызначэнне долей у агульнай сумеснай уласнасці сужэнцаў пры падзеле маёмасці

Артыкул 25. Рэчы прафесійных заняткаў сужэнцаў

Артыкул 26. Уласнасць сужэнцаў

Артыкул 27. Маёмасныя здзелкі паміж сужэнцамі

Артыкул 28. Накіраванне спагнання на маёмасць сужэнцаў

Артыкул 29. Абавязкі сужэнцаў па ўзаемным утрыманні

Артыкул 30. Захаванне права сужэнцаў на ўтрыманне пасля скасавання шлюбу

Артыкул 31. Памер сродкаў, што спаганяюцца на ўтрыманне сужэнца

Артыкул 32. Вызваленне сужэнца ад абавязку па ўтрыманні другога сужэнца ці абмежаванне гэтага абавязку тэрмінам

Артыкул 33. Страта сужэнцам права на ўтрыманне

ГЛАВА 6. СПЫНЕННЕ ШЛЮБУ

Артыкул 34. Спыненне шлюбу

Артыкул 35. Недапушчальнасць скасавання шлюбу

Артыкул 35¹. Скасаванне шлюбу органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану

Артыкул 36. Скасаванне шлюбу судом

Артыкул 37. Асаблівы парадак скасавання шлюбу

Артыкул 38. Пагадненне аб дзецях

Артыкул 39. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу

Артыкул 40. Спагнанне сродкаў на ўтрыманне сужэнца

Артыкул 41. Падзел агульнай сумеснай уласнасці сужэнцаў

Артыкул 42. Афармленне скасавання шлюбу судом

Артыкул 43. Выбар прозвішча сужэнцамі пры скасаванні шлюбу

Артыкул 44. Аднаўленне шлюбу ў выпадку яўкі сужэнца, аб'яўленага памерлым або прызнанага адсутным без вестак

ГЛАВА 7. НЕСАПРАЎДНАСЦЬ ШЛЮБУ

Артыкул 45. Падставы прызнання шлюбу несапраўдным

Артыкул 46. Парадак прызнання шлюбу несапраўдным

Артыкул 47. Прызнанне шлюбу несапраўдным у выпадку недасягнення сужэнцам шлюбнага ўзросту

Артыкул 48. Час, з якога шлюб лічыцца несапраўдным

Артыкул 49. Наступствы прызнання шлюбу несапраўдным

ГЛАВА 8. УСТАНАЎЛЕННЕ ПАХОДЖАННЯ ДЗЯЦЕЙ

Артыкул 50. Падставы ўзнікнення правоў і абавязкаў бацькоў і дзяцей

- Артыкул 51. Устанаўленне паходжання дзіцяці
Артыкул 52. Устанаўленне паходжання дзяцей, якія нарадзіліся ў выніку прымянення дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій
Артыкул 53. Выключаны
Артыкул 54. Запіс аб бацьках дзіцяці
Артыкул 55. Запіс аб бацьках, калі мацярынства і (або) бацькоўства не ўстаноўлены
Артыкул 56. Устанаўленне мацярынства ў судовым парадку
Артыкул 57. Устанаўленне бацькоўства ў судовым парадку
Артыкул 58. Аспрэчванне запісу аб бацьках

РАЗДЗЕЛ III. СЯМ'Я

ГЛАВА 9. ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ СЯМ'І Ў ГРАМАДСТВЕ

- Артыкул 59. Сям'я
Артыкул 60. Блізкае сваяцтва
Артыкул 61. Сваяцтва
Артыкул 62. Шматдзетная сям'я
Артыкул 63. Няпоўная сям'я
Артыкул 64. Падставы ўзнiкнення правоў і абавязкаў сям'і
Артыкул 65. Правы і абавязкі сям'і
Артыкул 66. Сям'я як натуральнае асяроддзе дзіцяці
Артыкул 66¹. Абарона правоў і законных інтарэсаў дзяцей
Артыкул 67. Неналежнае выхаванне і ўтрыманне дзяцей

ГЛАВА 10. АСАБІСТЫЯ НЕМАЁМАСНЫЯ ПРАВААДНОСІНЫ Ў СЯМ'І

- Артыкул 68. Асабістыя немаёмасныя правы і абавязкі бацькоў
Артыкул 69. Прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку дзіцяці
Артыкул 70. Змяненне прозвішча дзіцяці
Артыкул 71. Змяненне ўласнага імя і імя па бацьку дзіцяці
Артыкул 72. Грамадзянства дзіцяці
Артыкул 73. Абавязкі бацькоў па абароне правоў і законных інтарэсаў дзяцей
Артыкул 74. Месца пражывання дзіцяці
Артыкул 75. Выхаванне дзяцей
Артыкул 76. Роўнасць правоў і абавязкаў абаіх бацькоў
Артыкул 77. Удзел бацькі або маці, якія пражываюць асобна, у выхаванні дзяцей
Артыкул 78. Зносіны родных братоў і сясцёр адно з адным, дзядулі і бабулі з унукамі, прадзядулі і прабабулі з праўнукамі
Артыкул 79. Абарона бацькоўскіх правоў
Артыкул 80. Пазбаўленне бацькоўскіх правоў
Артыкул 81. Парадак узбуджэння справы аб пазбаўленні бацькоўскіх правоў
Артыкул 82. Наступствы пазбаўлення бацькоўскіх правоў
Артыкул 83. Зносіны з дзіцем бацькоў, пазбаўленых бацькоўскіх правоў
Артыкул 84. Аднаўленне ў бацькоўскіх правах
Артыкул 85. Адабранне дзіцяці без пазбаўлення бацькоўскіх правоў па рашэнні суда, органа апекі і апекавальніцтва
Артыкул 85¹. Адабранне дзіцяці па рашэнні камісіі па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе
Артыкул 86. Удзел органаў апекі і апекавальніцтва ў разглядзе спрэчак, звязаных з выхаваннем дзяцей
Артыкул 87. Выкананне рашэння суда аб перадачы або адабранні дзіцяці

ГЛАВА 11. МАЁМАСНЫЯ ПРАВА АДНОСІНЫ БАЦЬКОЎ І ДЗЯЦЕЙ

- Артыкул 88. Маёмасныя правы і абавязкі бацькоў
- Артыкул 89. Кіраванне справамі непаўналетняга дзіцяці
- Артыкул 90. Межы паўнамоцтваў бацькоў у кіраванні справамі дзіцяці
- Артыкул 91. Абавязкі бацькоў па ўтрыманні дзяцей
- Артыкул 92. Памер аліментаў, якія спаганяюцца з бацькоў на непаўналетніх дзяцей
- Артыкул 93. Пакрыццё бацькамі выдаткаў, затрачаных дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні
- Артыкул 94. Спагнанне аліментаў на дзяцей з бацькоў, якія маюць нерэгулярны заробак і (або) даход або атрымліваюць частку яго натурай
- Артыкул 95. Віды заробку і (або) даходу, якія падлягаюць уліку пры ўтрыманні аліментаў
- Артыкул 96. Удзел бацькоў у дадатковых выдатках
- Артыкул 97. Часовае спагнанне аліментаў на дзяцей да разгляду справы судом
- Артыкул 98. Змяненне памеру аліментаў, якія спаганяюцца з бацькоў на дзяцей па пастанове суда
- Артыкул 99. Памер аліментаў, якія спаганяюцца з бацькоў на непрацаздольных паўналетніх дзяцей
- Артыкул 100. Абавязкі дзяцей у дачыненні да бацькоў
- Артыкул 101. Вызваленне дзяцей ад абавязку па ўтрыманні бацькоў
- Артыкул 102. Памер аліментаў, якія спаганяюцца на бацькоў
- Артыкул 103. Змяненне памеру аліментаў, якія спаганяюцца на бацькоў

ГЛАВА 11¹. ПАГАДНЕННЕ АБО ВЫПЛАЦЕ АЛІМЕНТАЎ

- Артыкул 103¹. Заключэнне Пагаднення або выплаце аліментаў
- Артыкул 103². Форма Пагаднення або выплаце аліментаў
- Артыкул 103³. Парадак заключэння, выканання, змянення, скасавання і прызнання несапраўдным Пагаднення або выплаце аліментаў
- Артыкул 103⁴. Прызнанне несапраўдным Пагаднення або выплаце аліментаў, якое парушае правы і законныя інтарэсы дзяцей.
- Артыкул 103⁵. Памер аліментаў на непаўналетніх дзяцей, якія выплачваюцца па Пагадненні або выплаце аліментаў
- Артыкул 103⁶. Спосабы і парадак выплаты аліментаў па Пагадненні або выплаце аліментаў
- Артыкул 103⁷. Індэксацыя памеру аліментаў, якія выплачваюцца ў цвёрдай грашовай суме па Пагадненні або выплаце аліментаў

ГЛАВА 12. ПАРАДАК ВЫПЛАТЫ АБО СПАГНАННЯ АЛІМЕНТАЎ

- Артыкул 104. Выплата аліментаў у добраахвотным парадку
- Артыкул 105. Абавязак наймальніка, арганізацыі ўтрымліваць аліменты
- Артыкул 106. Утрыманне аліментаў на падставе заявы
- Артыкул 107. Абавязак паведамляць аб перамене месца працы асобы, якая выплачвае аліменты
- Артыкул 108. Адказнасць за страту заяў асобы, якая выплачвае аліменты
- Артыкул 109. Тэрміны, на працягу якіх могуць быць прад'яўлены і задаволены патрабаванні або спагнанні аліментаў
- Артыкул 110. Вызначэнне запазычанасці па аліментах
- Артыкул 111. Вызваленне ад выплаты або змяншэнне запазычанасці па аліментах
- Артыкул 111¹. Адказнасць за несвоечасовую выплату аліментаў
- Артыкул 112. Недапушчальнасць заліку або зваротнага спагнання аліментаў

Артыкул 113. Індэксацыя аліментаў

Артыкул 114. Асаблівасці выканання аліментных абавязацельстваў грамадзянамі, якія выязджаюць на пастаяннае пражыванне за межы Рэспублікі Беларусь

Артыкул 115. Спыненне аліментных абавязацельстваў

ГЛАВА 13. ВЫЯЎЛЕННЕ, УЛІК І ЎЛАДКАВАННЕ ДЗЯЦЕЙ-СІРОТ, ДЗЯЦЕЙ, ЯКІЯ ЗАСТАЛІСЯ БЕЗ АПЕКАВАННЯ БАЦЬКОЎ, І ДЗЯЦЕЙ, ЯКІЯ ЗНАХОДЗЯЦА Ў САЦЫЯЛЬНА НЕБЯСПЕЧНЫМ СТАНОВІШЧЫ.

УСЫНАЎЛЕННЕ

Артыкул 116. Абарона правоў і законных інтарэсаў дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы

Артыкул 117. Выяўленне і ўлік дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы

Артыкул 118. Уладкаванне дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў

Артыкул 118¹. Адказнасць за парушэнне заканадаўства Рэспублікі Беларусь пры выяўленні, уліку і (або) уладкаванні дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы

Артыкул 119. Паняцце ўсынаўлення

Артыкул 120. Дзеці, у дачыненні да якіх дапускаецца ўсынаўленне

Артыкул 121. Орган, які ўстанаўлівае ўсынаўленне

Артыкул 122. Парадак усынаўлення дзіцяці

Артыкул 123. Улік дзяцей, якія падлягаюць усынаўленню, і асоб, якія жадаюць усынавіць дзяцей

Артыкул 124. Недапушчальнасць незаконных дзеянняў па ўсынаўленні дзяцей

Артыкул 125. Асобы, якія маюць права быць усынаўляльнікамі

Артыкул 126. Розніца ва ўзросце паміж усынаўляльнікам і дзіцем, якое ўсынаўляецца

Артыкул 127. Згода бацькоў на ўсынаўленне

Артыкул 128. Усынаўленне дзіцяці без згоды бацькоў

Артыкул 129. Згода апекуна, апекавальніка на ўсынаўленне дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў

Артыкул 130. Згода дзіцяці на ўсынаўленне

Артыкул 131. Згода сужэнца ўсынаўляльніка на ўсынаўленне дзіцяці

Артыкул 132. Прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку дзіцяці, якое ўсынаўляецца, месца і дата яго нараджэння

Артыкул 133. Запіс усынаўляльнікаў у якасці бацькоў усыноўленага дзіцяці

Артыкул 134. Прававыя наступствы ўсынаўлення

Артыкул 135. Захаванне за ўсыноўленым дзіцем права на пенсію і дапамогу

Артыкул 136. Тайна ўсынаўлення

Артыкул 137. Адмена ўсынаўлення

Артыкул 138. Падставы для адмены ўсынаўлення

Артыкул 139. Асобы, якія валодаюць правам патрабаваць адмены ўсынаўлення

Артыкул 140. Наступствы адмены ўсынаўлення

Артыкул 141. Недапушчальнасць адмены ўсынаўлення па дасягненні ўсыноўленым паўналецця

ГЛАВА 14. АПЕКА І АПЕКАВАЛЬНІЦТВА

Артыкул 142. Мэты апекі і апекавальніцтва

Артыкул 143. Органы апекі і апекавальніцтва

Артыкул 144. Асобы, над якімі ўстанаўліваецца апека

Артыкул 145. Асобы, над якімі ўстанаўліваецца апекавальніцтва

Артыкул 146. Органы, якія ўстанаўліваюць апеку і апекавальніцтва

Артыкул 147. Месца ўстанаўлення апекі і апекавальніцтва

Артыкул 148. Устанаўленне апекі або апекавальніцтва над непаўналетнім, бацькі якога ўхіляюцца ад яго выхавання

Артыкул 149. Устанаўленне апекі або апекавальніцтва над непаўналетнім пры часовай адсутнасці бацькоў

Артыкул 150. Абавязак суда паведамляць органам апекі і апекавальніцтва аб неабходнасці ўстанаўлення апекі або апекавальніцтва

Артыкул 151. Прызначэнне апекуна або апекавальніка

Артыкул 152. Выбар апекуна або апекавальніка

Артыкул 153. Асобы, якія маюць права быць апекунамі і апекавальнікамі

Артыкул 154. Кантроль за дзейнасцю апекуноў і апекавальнікаў

Артыкул 155. Апека над маёмасцю, якая знаходзіцца не па месцы жыхарства падапечнага

Артыкул 156. Бязвыплатнасць выканання абавязкаў апекуноў і апекавальнікаў

Артыкул 157. Абавязкі апекуноў і апекавальнікаў па ахове асобы і здароўя непаўналетніх, паўналетніх падапечных і абароне іх правоў і законных інтарэсаў

Артыкул 158. Права і абавязкі апекуноў, апекавальнікаў па выхаванні непаўналетніх

Артыкул 159. Права апекуноў, апекавальнікаў патрабаваць вяртання падапечных ад асоб, якія ўтрымліваюць іх у сябе без законных падстаў

Артыкул 160. Грамадзянска-прававыя абавязкі апекуноў, апекавальнікаў

Артыкул 161. Здзелкі, для заключэння якіх патрабуецца папярэдні дазвол органаў апекі і апекавальніцтва

Артыкул 162. Здзелкі, якія не маюць права заключаць апякун, апекавальнік, і наступствы іх заключэння

Артыкул 163. Утрыманне падапечных

Артыкул 164. Распараджэнне бягучымі даходамі (паступленнямі) падапечных

Артыкул 165. Кіраванне маёмасцю падапечных

Артыкул 166. Абскарджанне дзеянняў апекуноў, апекавальнікаў

Артыкул 167. Вызваленне апекуноў, апекавальнікаў ад выканання імі сваіх абавязкаў

Артыкул 168. Адхіленне апекуноў, апекавальнікаў у выпадку неналежнага выканання імі сваіх абавязкаў

Артыкул 169. Апекуны, апекавальнікі дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і паўналетніх падапечных

Артыкул 170. Прыёмная сям'я, дзіцячы дом сямейнага тыпу

Артыкул 171. Дагавор аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей

Артыкул 172. Прыёмныя бацькі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка)

Артыкул 173. Перадача дзяцей на выхаванне ў прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу

Артыкул 174. Патранатнае выхаванне

Артыкул 175. Дагавор патранатнага выхавання

Артыкул 176. Перадача дзяцей на патранатнае выхаванне

Артыкул 177. Правы дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў

Артыкул 178. Спыненне апекі, апекавальніцтва

РАЗДЗЕЛ IV. АХОВА ДЗЯЦІНСТВА

ГЛАВА 15. ПРАВЫ ДЗЯЦЕЙ. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 179. Вызначэнне ўзроставых меж

Артыкул 180. Вызначэнне статусу дзіцяці

Артыкул 181. Прыярытэт правоў дзяцей

Артыкул 182. Раўнапраўе дзяцей

Артыкул 183. Органы, якія ажыццяўляюць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей

ГЛАВА 16. САЦЫЯЛЬНЫЯ ПРАВЫ ДЗЯЦЕЙ

Артыкул 184. Права дзяцей на жыццё, належныя ўмовы жыцця і ахову здароўя

Артыкул 185. Права на жыццё ў сям'і

Артыкул 186. Права на адукацыю і працу

Артыкул 187. Права на адпачынак і вольны час

Артыкул 188. Гарантыі свабоды асобы дзіцяці

Артыкул 189. Права на абарону

Артыкул 190. Абавязкі дзіцяці па-за сям'ёй

ГЛАВА 17. МАТЭРЫЯЛЬНЫЯ ПРАВЫ ДЗІЦЯЦІ

Артыкул 191. Права на матэрыяльнае забеспячэнне

Артыкул 192. Права на жыллё

РАЗДЗЕЛ 5. АКТЫ ГРАМАДЗЯНСКАГА СТАНУ

ГЛАВА 18. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 193. Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану

Артыкул 194. Органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Артыкул 195. Прававая аснова дзейнасці органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Артыкул 196. Прынцыпы дзейнасці органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Артыкул 197. Мова, на якой ажыццяўляецца рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану

Артыкул 198. Кампетэнцыя органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Артыкул 199. Парадак ажыццяўлення органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, сваіх паўнамоцтваў

Артыкул 200. Дакументы і (або) звесткі, якія прадстаўляюцца для рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану

Артыкул 201. Ажыццяўленне запісу актаў грамадзянскага стану

Артыкул 202. Выдача паўторных пасведчанняў аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану

Артыкул 203. Адмова ў рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану

ГЛАВА 19. РЭГІСТРАЦЫЯ НАРАДЖЭННЯ

Артыкул 204. Парадак рэгістрацыі нараджэння

Артыкул 205. Заява аб рэгістрацыі нараджэння

Артыкул 206. Тэрмін падачы заявы аб рэгістрацыі нараджэння

Артыкул 207. Запіс акта аб нараджэнні

Артыкул 208. Рэгістрацыя нараджэння дзіцяці, якое нарадзілася пасля смерці бацькі або абвяшчэння яго ў судовым парадку памерлым

Артыкул 209. Рэгістрацыя нараджэння дзіцяці, якое нарадзілася пасля скасавання шлюбу або прызнання шлюбу несапраўдным

ГЛАВА 20. РЕГІСТРАЦЫЯ ЗАКЛЮЧЭННЯ ШЛЮБУ

Артыкул 210. Парадак рэгістрацыі заключэння шлюбу

Артыкул 211. Заява аб рэгістрацыі заключэння шлюбу

Артыкул 212. Азнямленне асоб, якія бяруць шлюб, з умовамі і парадкам рэгістрацыі заключэння шлюбу, правамі і абавязкамі сужэнцаў

Артыкул 213. Прызначэнне дня рэгістрацыі шлюбу і рэгістрацыя заключэння шлюбу

ГЛАВА 21. РЕГІСТРАЦЫЯ ЎСТАНАЎЛЕННЯ МАЦЯРЫНСТВА І (АБО) БАЦЬКОЎСТВА

Артыкул 214. Парадак рэгістрацыі ўстанаўлення мацярынства і (або) бацькоўства

Артыкул 215. Змяненне запісу акта аб нараджэнні ў сувязі з устанаўленнем мацярынства і (або) бацькоўства

ГЛАВА 22. РЕГІСТРАЦЫЯ ЎСЫНАЎЛЕННЯ

Артыкул 216. Парадак рэгістрацыі ўсынаўлення

Артыкул 217. Унясенне змяненняў у запіс акта аб нараджэнні ўсыноўленага

Артыкул 218. Ануляванне і змяненне запісаў актаў грамадзянскага стану ў сувязі з адменай усынаўлення

ГЛАВА 23. РЕГІСТРАЦЫЯ СМЕРЦІ

Артыкул 219. Парадак рэгістрацыі смерці

Артыкул 220. Заява аб рэгістрацыі смерці

Артыкул 221. Тэрмін падачы заявы аб рэгістрацыі смерці

ГЛАВА 24. РЕГІСТРАЦЫЯ ПЕРАМЕНЫ ПРОЗВІШЧА, УЛАСНАГА ІМЯ, ІМЯ ПА БАЦЬКУ

Артыкул 222. Заява аб рэгістрацыі перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку

Артыкул 223. Рэгістрацыя перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку

Артыкул 224. Змяненне запісу актаў грамадзянскага стану ў сувязі з пераменай прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку

ГЛАВА 24¹. РЕГІСТРАЦЫЯ СКАСАВАННЯ ШЛЮБУ

Артыкул 224¹. Парадак рэгістрацыі скасавання шлюбу ў адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса

Артыкул 224². Парадак рэгістрацыі скасавання шлюбу па рашэннях судаў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года

Артыкул 224³. Заява аб рэгістрацыі скасавання шлюбу

ГЛАВА 25. ЗМЯНЕННЕ, ДАПАЎНЕННЕ, ВЫПРАЎЛЕННЕ, АДНАЎЛЕННЕ І АНУЛЯВАННЕ ЗАПІСАЎ АКТАЎ ГРАМАДЗЯНСКАГА СТАНУ

Артыкул 225. Парадак змянення, дапаўнення, выпраўлення і аднаўлення запісаў актаў грамадзянскага стану

Артыкул 226. Змяненне, дапаўненне, выпраўленне і аднаўленне запісаў актаў грамадзянскага стану

Артыкул 227. Ануляванне запісаў актаў грамадзянскага стану

РАЗДЗЕЛ VI. ПРЫМЯНЕННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І ДА ЗАМЕЖНЫХ ГРАМАДЗЯН І АСОБ БЕЗ ГРАМАДЗЯНСТВА. ПРЫМЯНЕННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І ЗАМЕЖНЫХ ДЗЯРЖАЎ І МІЖНАРОДНЫХ ДАГАВОРАЎ

- Артыкул 228. Правы і абавязкі замежных грамадзян і асоб без грамадзянства ў шлюбных і сямейных адносінах
- Артыкул 229. Заключэнне шлюбаў замежных грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь
- Артыкул 229¹. Заключэнне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь
- Артыкул 230. Заключэнне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь у консульскіх установах, а таксама дыпламатычных прадстаўніцтвах Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый. Прызнанне шлюбаў, заключаных за межамі Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 231. Скасаванне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства і шлюбаў замежных грамадзян паміж сабой у Рэспубліцы Беларусь. Прызнанне скасавання шлюбаў, заключаных за межамі Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 232. Устанаўленне мацярынства і (або) бацькоўства ў Рэспубліцы Беларусь. Прызнанне мацярынства і (або) бацькоўства, устанаўленых за межамі Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 233. Міжнароднае ўсынаўленне
- Артыкул 234. Апека, апекавальніцтва над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь. Прызнанне апекі, апекавальніцтва, устанаўленых за межамі Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 235. Устанаўленне міжнародных апекі, апекавальніцтва над непаўналетнімі, якія пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 236. Прызнанне дакументаў, выдадзеных кампетэнтнымі органамі замежных дзяржаў для сведчання актаў грамадзянскага стану
- Артыкул 237. Прымяненне заканадаўства аб шлюбе і сям’і замежных дзяржаў і міжнародных дагавораў
- Артыкул 238. Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь

РАЗДЗЕЛ VII. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 239. Уступленне ў сілу гэтага Кодэкса

Артыкул 240. Прывядзенне актаў заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Кодэксам

Артыкул 241. Прызнанне некаторых заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь дакументамі, якія страцілі сілу

РАЗДЗЕЛ I АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 1 АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Задачы заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям’і

Задачамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям’і з’яўляюцца: умацаванне сям’і ў Рэспубліцы Беларусь як натуральнай і асноўнай ячэйкі грамадства на прынцыпах агульначалавечай маралі, недапушчэнне аслаблення і разбурэння сямейных сувязей;

пабудова сямейных адносін на добраахвотным шлюбным саюзе жанчыны і мужчыны, роўнасці правоў сужэнцаў у сям'і, на ўзаемнай любові, павазе і ўзаемадапамозе ўсіх членаў сям'і;

устанаўленне правоў дзяцей і забеспячэнне іх прыярытэту ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам;

устанаўленне правоў і абавязкаў сужэнцаў, бацькоў і іншых членаў сям'і ў адпаведнасці з палажэннямі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, нормаў міжнароднага права;

ахова мацярынства і бацькоўства, правоў і законных інтарэсаў дзяцей, забеспячэнне спрыяльных умоў для развіцця і станаўлення кожнага дзіцяці.

Артыкул 2. Адносіны, якія рэгулююцца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і ўстанаўлівае парадак і ўмовы заключэння шлюбу, замацоўвае правы і абавязкі членаў сям'і, рэгулюе асабістыя немаёмасныя і маёмасныя адносіны, што ўзнікаюць у сувязі з усынаўленнем (удачарэннем) (далей – усынаўленне), апекай і апекавальніцтвам, іншымі формамі ўладкавання на выхаванне ў сям'ю дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, парадак і ўмовы спынення шлюбу, прызнання яго несапраўдным, парадак рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану, іншыя сямейныя адносіны.

Артыкул 3. Абарона сям'і дзяржавай

Сям'я, з'яўляючыся натуральнай і асноўнай ячэйкай грамадства, знаходзіцца пад абаронай дзяржавы.

Дзяржава працягвае клопат аб сям'і шляхам стварэння ўмоў для эканамічнай самастойнасці і росту дабрабыту сям'і, ільготнай падатковай палітыкі, выплаты дзяржаўнай дапамогі сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей, ільготнага крэдытавання, стварэння і развіцця ўстаноў адукацыі, арганізацыі культуры, фізічнай культуры і спорту, аховы здароўя, стварэння ўмоў для спалучэння бацькамі працоўнай дзейнасці з выкананнем сямейных абавязкаў, развіцця інфраструктуры побыту.

Выхаванне дзяцей і вядзенне хатняй гаспадаркі прызнаецца грамадска карыснай працай.

У сферы сацыяльнай палітыкі дзяржава лічыць прыярытэтнай задачай абарону шлюбу, сям'і, ахову мацярынства, бацькоўства і дзяцінства.

Артыкул 4. Прававое рэгуляванне шлюбных і сямейных адносін дзяржавай

Прызнаецца толькі шлюб, заключаны ў органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану.

Рэлігійныя абрады, якія датычацца пытанняў шлюбу і сям'і, прававога значэння не маюць.

Гэта правіла не распаўсюджваецца на праведзеныя да ўтварэння або аднаўлення органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, рэлігійныя абрады і атрыманыя для іх пацвярджэння дакументы аб нараджэнні, заключэнні шлюбу, скасаванні шлюбу і смерці.

Артыкул 5. Ажыццяўленне правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін

Правы, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін, ахоўваюцца законам, за выключэннем тых выпадкаў, калі гэтыя правы ажыццяўляюцца ў супярэчнасці з іх прызначэннем.

Ажыццяўленне правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін, не павінна парушаць правоў і законных інтарэсаў іншых грамадзян, наносіць урон інтарэсам грамадства і дзяржавы.

Артыкул 6. Абарона правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін

Абарона правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін, забяспечваецца камісіямі па справах непаўналетніх, органамі апекі і апекавальніцтва, органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, органамі пракуратуры, судамі, іншымі дзяржаўнымі органамі і арганізацыямі, упаўнаважанымі заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

У межах, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, дапускаецца самаабарона правоў, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін.

Артыкул 7. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і

Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і грунтуецца на Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і складаецца з гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства.

Грамадзянскае, жыллёвае і іншае заканадаўства прымяняецца да сямейных адносін толькі ў выпадку адсутнасці рэгулявання гэтых адносін заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і.

Міністэрствы і іншыя рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання могуць выдаваць нарматыўныя прававыя акты па пытаннях, якія датычацца шлюбных і сямейных адносін, у выпадках і межах, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 2 ІСКАВАЯ ДАЎНАСЦЬ І ВЫЛІЧЭННЕ ТЭРМІНАЎ

Артыкул 8. Іскавая даўнасць

На патрабаванні, якія вынікаюць са шлюбных і сямейных адносін, іскавая даўнасць не распаўсюджваецца, за выключэннем выпадкаў, калі тэрмін для абароны парушанага права ўстаноўлены гэтым Кодэксам.

Артыкул 9. Пачатак цячэння тэрміну іскавай даўнасці

Цячэнне тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца з часу, указанага ў адпаведным артыкуле гэтага Кодэкса, а калі гэты час не ўказаны, то з дня, калі асоба даведлася або павінна была даведацца аб парушэнні свайго права.

Артыкул 10. Парадак прымянення іскавай даўнасці

Пры прымяненні нормаў, якія ўстанаўліваюць іскавую даўнасць, суд кіруецца артыкуламі 199, 203–208 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 11. Вылічэнне тэрмінаў

Пры вылічэнні тэрмінаў, устаноўленых гэтым Кодэксам, прымяняюцца правілы, прадугледжаныя артыкуламі 150 і 151 Грамадзянскага працэсуальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ II ШЛЮБ

ГЛАВА 3 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 12. Шлюб

Шлюб – гэта добраахвотны саюз мужчыны і жанчыны, які заключаецца на ўмовах, прадугледжаных гэтым Кодэксам, накіраваны на стварэнне сям’і і параджае для бакоў узаемныя правы і абавязкі.

Артыкул 13. Шлюбны дагавор

З мэтай павышэння культуры шлюбных і сямейных адносін і адказнасці аднаго сужэнца перад другім, вызначэння правоў і абавязкаў сужэнцаў у шлюбе і (або) пасля яго скасавання асобы, якія заключаюць шлюб, і сужэнцы ў любы час і ў вызначаным імі аб’ёме правоў і абавязкаў маюць права заключыць Шлюбны дагавор.

У Шлюбным дагаворы могуць быць вызначаны:

правы і абавязкі сужэнцаў па ўзаемным утрыманні, у тым ліку пасля скасавання шлюбу;

парадак падзелу маёмасці, якая з’яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў;

сумесна нажытая маёмасць, якая будзе перададзена кожнаму з сужэнцаў пасля скасавання шлюбу;

умовы адносна змянення ўстаноўленага заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь рэжыму агульнай сумеснай уласнасці сужэнцаў шляхам устанаўлення долевай уласнасці або ўласнасці кожнага з сужэнцаў на ўсю маёмасць, якая падлягае аднясенню ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь да агульнай сумеснай маёмасці, або на асобныя віды такой маёмасці;

умовы адносна немагчымасці прызнання маёмасці кожнага з сужэнцаў іх агульнай сумеснай уласнасцю, калі падчас шлюбу за кошт агульнай маёмасці сужэнцаў або асабістай уласнасці другога сужэнца будуць зроблены ўкладанні, якія значна павялічваюць кошт гэтай уласнасці (капітальны рамонт, рэканструкцыя і да т.п.);

іншыя пытанні ўзаемаадносін паміж сужэнцамі (парадак нясення кожным з іх сямейных выдаткаў і да т.п.), бацькамі і дзецьмі, калі гэта не парушае правоў і законных інтарэсаў іншых асоб і не супярэчыць заканадаўству Рэспублікі Беларусь.

Шлюбны дагавор можа быць заключаны як у дачыненні да маёмасці, сумесна нажытай сужэнцамі да заключэння Шлюбнага дагавора, так і ў дачыненні да маёмасці, якая будзе нажыта сужэнцамі падчас шлюбу.

Правы і абавязкі сужэнцаў, прадугледжаныя Шлюбным дагаворам, могуць абмяжоўвацца пэўнымі тэрмінамі або ставіцца ў залежнасць ад наступлення або ненаступлення пэўных умоў.

Аднабаковая адмова ад выканання Шлюбнага дагавора не дапускаецца.

Шлюбны дагавор можа быць зменены або скасаваны па ўзаемнай згодзе асобамі, якія бяруць шлюб, сужэнцамі – да скасавання шлюбу, а таксама былымі сужэнцамі – падчас дзеяння Шлюбнага дагавора ў форме і парадку, прадугледжаных для заключэння Шлюбнага дагавора.

Дзеянне Шлюбнага дагавора спыняецца з моманту спынення шлюбу, калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам, гэтым Кодэксам або іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь. Шлюбны дагавор, які прадугледжвае правы і абавязкі былых сужэнцаў пасля скасавання шлюбу, дзейнічае да іх выканання.

Шлюбны дагавор можа быць прызнаны судом несапраўдным поўнасцю або часткова па падставах, прадугледжаных Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 13¹. Форма і парадак заключэння Шлюбнага дагавора

Шлюбны дагавор заключаецца ў пісьмовай форме і падлягае натарыяльнаму сведчанню.

Шлюбны дагавор падлягае таксама дзяржаўнай рэгістрацыі ў арганізацыі па дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй, калі ён утрымлівае ўмовы, якія з'яўляюцца або могуць стаць падставай для ўзнікнення, пераходу, спынення правоў, абмежаванняў (абцяжарванняў) правоў на нерухомую маёмасць. Пры гэтым Шлюбны дагавор, які ўтрымлівае такія ўмовы:

аб зарэгістраванай нерухомай маёмасці, а таксама аб зарэгістраванай нерухомай маёмасці і нерухомай маёмасці, якая будзе нажыта сужэнцамі падчас шлюбу, падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі пасля натарыяльнага сведчання Шлюбнага дагавора;

аб нерухомай маёмасці, якая будзе нажыта сужэнцамі падчас шлюбу, падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі адначасова або пасля дзяржаўнай рэгістрацыі стварэння адпаведнай нерухомай маёмасці або дзяржаўнай рэгістрацыі ўзнікнення, пераходу, спынення правоў, абмежаванняў (абцяжарванняў) правоў на нерухомую маёмасць.

Дзяржаўная рэгістрацыя Шлюбнага дагавора ажыццяўляецца пасля рэгістрацыі заключэння шлюбу. Дзяржаўная рэгістрацыя Шлюбнага дагавора можа быць ажыццёўлена пасля скасавання шлюбу ў выпадку, калі згодна са Шлюбным дагаворам, гэтым Кодэксам або іншым актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь Шлюбны дагавор прадугледжвае правы і абавязкі былых сужэнцаў пасля скасавання шлюбу.

Дзяржаўная рэгістрацыя ўзнікнення, пераходу, спынення правоў, абмежаванняў (абцяжарванняў) правоў на нажытую сужэнцамі пасля дзяржаўнай рэгістрацыі Шлюбнага дагавора нерухомую маёмасць, у дачыненні да якой заключаўся

Шлюбны дагавор, ажыццяўляецца з улікам умоў Шлюбнага дагавора аб гэтай нерухомай маёмасці.

Шлюбны дагавор, заключаны паміж асобамі, якія бяруць шлюб, уступае ў сілу з дня рэгістрацыі шлюбу, калі іншае не прадугледжана гэтым артыкулам.

Шлюбны дагавор, заключаны паміж сужэнцамі, уступае ў сілу з дня натарыяльнага сведчання, калі іншае не прадугледжана гэтым артыкулам.

Умовы Шлюбнага дагавора, якія з'яўляюцца або могуць стаць падставай для ўзнікнення, пераходу, спынення правоў, абмежаванняў (абцяжарванняў) правоў на нерухомую маёмасць, уступаюць у сілу з дня дзяржаўнай рэгістрацыі Шлюбнага дагавора.

Непаўналетнія асобы, якія бяруць шлюб, заключаюць Шлюбны дагавор са згоды сваіх бацькоў, апекуноў, за выключэннем выпадкаў набыцця непаўналетнімі дзездольнасці ў поўным аб'ёме.

Артыкул 14. Падрыхтоўка да шлюбу

З мэтай падрыхтоўкі асоб, якія бяруць шлюб, да сямейнага жыцця пры аддзелах запісу актаў грамадзянскага стану раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтаў і мясцовых адміністрацый раёнаў у гарадах (далей – аддзелы запісу актаў грамадзянскага стану) могуць стварацца службы прававога, медыцынскага і псіхалагічнага кансультавання.

Паслугі названага характару могуць быць аказаны асобам, якія бяруць шлюб, таксама іншымі спецыялізаванымі ўстановамі, створанымі ў парадку, вызначаным заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Асобы, якія бяруць шлюб, маюць права да заключэння шлюбу прайсці бясплатнае медыцынскае абследаванне ў дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя з мэтай вызначэння стану іх здароўя і выяўлення спадчынных захворванняў у парадку, устаноўленым Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 4

ГЛАВА 4. ЗАКЛЮЧЭННЕ ШЛЮБУ

Артыкул 15. Заключэнне шлюбу

Шлюб заключаецца ў органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану.

Артыкул 16. Тэрміны заключэння шлюбу

Заключэнне шлюбу адбываецца ў тэрмін, узгоднены асобамі, якія бяруць шлюб, з органам, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, але не раней чым праз тры дні і не пазней чым праз тры месяцы з дня звароту.

У выключных выпадках, абумоўленых цяжарнасцю, наяўнасцю агульнага дзіцяці або асаблівымі абставінамі, шлюб можа быць заключаны да сканчэння трохдзённага тэрміну, у тым ліку ў дзень звароту.

Артыкул 17. Умовы заключэння шлюбу

Для заключэння шлюбу неабходны ўзаемная згода асоб, якія бяруць шлюб, дасягненне імі шлюбнага ўзросту і адсутнасць перашкод для заключэння шлюбу, прадугледжаных артыкулам 19 гэтага Кодэкса.

Артыкул 18. Шлюбны ўзрост

Шлюбны ўзрост устанаўліваецца ў васямнаццаць гадоў.

У выключных выпадках, абумоўленых цяжарнасцю, нараджэннем дзіцяці, а таксама ў выпадку набыцця непаўналетнім поўнай дзеяздольнасці да дасягнення паўналецця орган, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, можа знізіць асобам, якія бяруць шлюб, шлюбны ўзрост, устаноўлены часткай першай гэтага артыкула, але не больш чым на тры гады.

Зніжэнне шлюбнага ўзросту праводзіцца па заяве асоб, якія бяруць шлюб. Пры гэтым згоды бацькоў, апекавальнікаў непаўналетніх на заключэнне шлюбу не патрабуецца.

Артыкул 19. Перашкоды для заключэння шлюбу

Не дапускаецца заключэнне шлюбу:

паміж асобамі, з якіх хаця б адна асоба знаходзіцца ўжо ў іншым шлюбе, зарэгістраваным ва ўстаноўленым парадку;

паміж сваякамі па прамой узыходнай і зыходнай лініі, паміж паўнароднымі і непаўнароднымі братамі і сёстрамі, а таксама паміж усынаўляльнікамі (удачаральнікамі) (далей – усынаўляльнікамі) і ўсыноўленымі (удачаронамі) (далей – усыноўлены);

паміж асобамі, з якіх хаця б адна асоба прызнана судом недзеяздольнай.

Утойванне асобай, якая бярэ шлюб, акалічнасцей, што перашкаджаюць яго заключэнню, з'яўляецца падставай для прызнання шлюбу несапраўдным.

ГЛАВА 5 ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ СУЖЭНЦАЎ

Артыкул 20. Узнікненне правоў і абавязкаў сужэнцаў

Правы і абавязкі сужэнцаў узнікаюць з дня рэгістрацыі заключэння шлюбу органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану.

Артыкул 20¹. Роўнасць сужэнцаў у сямейных адносінах

Усе пытанні шлюбных і сямейных адносін сужэнцы вырашаюць сумесна, па ўзаемнай згодзе і на падставе роўнасці.

Сужэнцы абавязаны будаваць свае адносіны ў сям'і на аснове ўзаемапавагі і ўзаемадапамогі, справядлівага размеркавання сямейных абавязкаў, садзейнічання ў рэалізацыі кожным з іх права на мацярынства (бацькоўства), фізічнае і духоўнае развіццё, атрыманне адукацыі, праўленне сваіх здольнасцей, працу і адпачынак.

Сужэнцы маюць права самастойна вырашаць пытанні, якія датычацца іх асабістых інтарэсаў, калі іншае не агаворана ў Шлюбным дагаворы.

Артыкул 21. Права сужэнцаў на выбар прозвішча пры заключэнні шлюбу

Пры заключэнні шлюбу сужэнцы па сваім жаданні выбіраюць прозвішча аднаго з сужэнцаў у якасці іх агульнага прозвішча або кожны з іх захоўвае сваё дашлюбнае прозвішча.

Сужэнцы або адзін з іх могуць выбраць дваіное прозвішча, якое складаецца з дашлюбных прозвішчаў сужэнцаў. Калі дваіным прозвішчам жадаюць называцца абое сужэнцаў, па іх згодзе вызначаецца, з якога дашлюбнага прозвішча яно будзе пачынацца.

Злучэнне больш чым двух прозвішчаў не дапускаецца. Калі да ўзяцця шлюбу сужэнцы або адзін з іх мелі дваіныя прозвішчы, па іх згодзе вызначаецца, з якіх састаўных частак дашлюбных прозвішчаў будзе складацца новае прозвішча.

Права выбару сужэнцамі прозвішча рэалізуецца пры рэгістрацыі заключэння шлюбу да ажыццяўлення адпаведнага запісу акта грамадзянскага стану.

Змяненне сужэнцамі або адным з іх прозвішча, выбранага пры заключэнні шлюбу ў органах, што рэгіструюць акты грамадзянскага стану, названых у частках першай і другой артыкула 194 гэтага Кодэкса, на прозвішча другога сужэнца, дваіное прозвішча, якое складаецца з дашлюбных прозвішчаў сужэнцаў, ажыццяўляецца адзін раз у парадку, устаноўленым для ўнясення змяненняў у запісы актаў грамадзянскага стану. Змяненне сужэнцамі або адным з іх прозвішча ў іншых выпадках ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства для перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку.

Перамена прозвішча адным з сужэнцаў не цягне за сабой змянення прозвішча другога з іх, хаця апошні таксама мае права хадайнічаць аб змяненні свайго прозвішча.

Артыкул 22. Права сужэнцаў на свабодны выбар заняткаў, прафесіі і месца жыхарства

Сужэнцы свабодныя ў выбары заняткаў, прафесіі і месца жыхарства.

Артыкул 23. Агульная сумесная ўласнасць сужэнцаў

Маёмасць, нажытая сужэнцамі падчас шлюбу, незалежна ад таго, на каго з сужэнцаў яна набыта або на каго ці кім з сужэнцаў унесены грашовыя сродкі, з'яўляецца іх агульнай сумеснай уласнасцю. Сужэнцы маюць роўныя правы валодання, карыстання і распараджэння гэтай маёмасцю, калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам.

Сужэнцы карыстаюцца роўнымі правамі на сумесна нажытую маёмасць і ў тым выпадку, калі адзін з іх падчас шлюбу быў заняты вядзеннем хатняй гаспадаркі, доглядам дзяцей або па іншых уважлівых прычынах не меў самастойнага заробку (даходу), калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам.

Артыкул 24. Вызначэнне долей у агульнай сумеснай уласнасці сужэнцаў пры падзеле маёмасці

У выпадку падзелу маёмасці, якая з'яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў, іх долі прызнаюцца роўнымі, калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам. Суд мае права адступіць ад прызнання долей роўнымі, улічваючы інтарэсы непаўналетніх і непрацаздольных паўналетніх дзяцей, якія маюць патрэбу ў дапамозе, ці вартыя ўвагі інтарэсы аднаго з сужэнцаў. Доля аднаго з сужэнцаў, у прыватнасці, можа быць павялічана, калі другі сужэнец ухіляўся ад працоўнай дзейнасці або расходаваў агульную маёмасць ва ўрон інтарэсам сям'і. Рэчы індывідуальнага карыстання непаўналетніх дзяцей (адзенне, абутак, школьныя

прылады, музычныя інструменты і да т.п.) пры падзеле маёмасці не ўлічваюцца і перадаюцца без адпаведнай грашовай кампенсацыі сужэнцу, з якім будуць пражываць дзеці.

Пры падзеле маёмасці, якая з'яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў, пры наяўнасці Шлюбнага дагавора суд зыходзіць з яго ўмоў і вызначае, якія прадметы падлягаюць перадачы кожнаму з іх.

У выпадку калі аднаму з сужэнцаў перадаюцца прадметы, кошт якіх перавышае належную долю, другому сужэнцу прысуджаецца адпаведная грашовай кампенсацыя.

Пры падзеле маёмасці судом улічваюцца таксама агульныя даўгі сужэнцаў і правы патрабавання па абавязацельствах, якія ўзніклі ў інтарэсах сям'і.

Для патрабаванняў аб падзеле маёмасці, што з'яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў, шлюб якіх скасаваны, устанаўліваецца трохгадовы тэрмін іскавай даўнасці.

Артыкул 25. Рэчы прафесійных заняткаў сужэнцаў

Рэчы прафесійных заняткаў кожнага з сужэнцаў (музычныя інструменты, спецыяльная бібліятэка, вырабы медыцынскага прызначэння, медыцынская тэхніка і да т.п.), набытыя падчас шлюбу, з'яўляюцца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў, калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам.

У выпадку падзелу маёмасці суд можа прысудзіць рэчы прафесійных заняткаў, набытыя падчас шлюбу, таму з сужэнцаў, у чым карыстанні яны знаходзіліся, з памяншэннем долі ў маёмасці другога сужэнца або ўскладаннем на яго абавязку кампенсаваць іх кошт другому.

Артыкул 26. Уласнасць сужэнцаў

Маёмасць, якая належала сужэнцам да ўзяцця шлюбу, а таксама атрыманая імі падчас шлюбу ў падарунак або ў парадку атрымання ў спадчыну, з'яўляецца ўласнасцю кожнага з іх.

Рэчы індывідуальнага карыстання (адзенне, абутак і г.д.), за выключэннем каштоўнасцей і іншых прадметаў раскошы, хоць і набытыя падчас шлюбу за кошт агульных сродкаў сужэнцаў, прызнаюцца маёмасцю таго сужэнца, які імі карыстаўся.

Маёмасць кожнага з сужэнцаў можа быць прызнана іх агульнай сумеснай уласнасцю, калі будзе ўстаноўлена, што падчас шлюбу за кошт агульнай маёмасці сужэнцаў або асабістай маёмасці другога сужэнца былі зроблены ўкладанні, якія значна павялічваюць кошт гэтай маёмасці (капітальны рамонт, рэканструкцыя і да т.п.), калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам.

Артыкул 27. Маёмасныя здзелкі паміж сужэнцамі

Сужэнцы могуць уступаць паміж сабой ва ўсе не забароненыя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь маёмасныя здзелкі адносна маёмасці, якая з'яўляецца ўласнасцю кожнага з іх.

Артыкул 28. Накіраванне спагнання на маёмасць сужэнцаў

Па абавязацельствах аднаго з сужэнцаў спагнанне можа быць накіравана толькі на маёмасць, што знаходзіцца ў яго ўласнасці, і на яго долю ў агульнай сумеснай уласнасці сужэнцаў, якая яму належала б пры падзеле гэтай маёмасці.

Па абавязацельствах аднаго з сужэнцаў сужэнцы адказваюць маёмасцю, якая з'яўляецца іх агульнай сумеснай уласнасцю, калі судом будзе ўстаноўлена, што атрыманае па абавязацельствах выкарыстана ў інтарэсах усёй сям'і.

Спагнанне кампенсацыі за ўрон, прычынены злачыствам, можа быць накіравана таксама на маёмасць, якая з'яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў, калі прыгаворам суда па крымінальнай справе ўстаноўлена, што гэта маёмасць была набыта на сродкі, атрыманыя злачынным шляхам.

Па абавязацельствах, прынятых на сябе абаімі сужэнцамі, спагнанне можа быць накіравана на іх сумесную маёмасць і на маёмасць кожнага з іх.

Артыкул 29. Абавязкі сужэнцаў па ўзаемным утрыманні

Сужэнцы абавязаны матэрыяльна падтрымліваць адно аднаго.

Маючыя патрэбу ў матэрыяльнай дапамозе жонка ў перыяд цяжарнасці, сужэнец, які ажыццяўляе догляд дзіцяці да дасягнення ім трох гадоў, агульнага дзіцяці-інваліда да дасягнення ім васьмнаццаці гадоў, агульнага непрацаздольнага паўналетняга дзіцяці, а таксама непрацаздольны сужэнец маюць права ў судовым парадку патрабаваць забеспячэння ўтрымання ад другога сужэнца, які валодае неабходнымі для гэтага сродкамі.

Шлюбным дагаворам могуць быць прадугледжаны і іншыя выпадкі, пры якіх наступае абавязак сужэнца аказваць матэрыяльную дапамогу другому сужэнцу.

Артыкул 30. Захаванне права сужэнцаў на ўтрыманне пасля скасавання шлюбу

Права непрацаздольнага сужэнца, які мае патрэбу ў матэрыяльнай дапамозе на забеспячэнне ўтрымання ад другога сужэнца, які валодае неабходнымі для гэтага сродкамі, захоўваецца і пасля скасавання шлюбу, калі ён (яна) стаў непрацаздольным да скасавання шлюбу або на працягу аднаго года пасля яго скасавання.

Калі сужэнцы знаходзіліся працяглы час (не менш чым дзесяць гадоў) у шлюбе, суд мае права спагнаць аліменты на карысць разведзенага сужэнца і ў тым выпадку, калі ён дасягнуў пенсійнага ўзросту не пазней чым праз пяць гадоў з дня скасавання шлюбу.

Былы сужэнец, які мае патрэбу ў матэрыяльнай дапамозе, захоўвае права на забеспячэнне ўтрымання ад другога былога сужэнца, які валодае неабходнымі для гэтага сродкамі:

да дасягнення агульным дзіцем трох гадоў, калі ён (яна) ажыццяўляе догляд гэтага дзіцяці;

да дасягнення агульным дзіцем-інвалідам васьмнаццаці гадоў, калі ён (яна) ажыццяўляе догляд гэтага дзіцяці;

на час ажыццяўлення догляду агульнага непрацаздольнага паўналетняга дзіцяці.

Маючая патрэбу ў матэрыяльнай дапамозе былая жонка захоўвае права на забеспячэнне ўтрымання ад былога мужа, які валодае неабходнымі для гэтага сродкамі, падчас цяжарнасці, калі цяжарнасць наступіла да скасавання шлюбу.

Артыкул 31. Памер сродкаў, што спаганяюцца на ўтрыманне сужэнца

Памер сродкаў, што спаганяюцца на ўтрыманне сужэнца, вызначаецца судом зыходзячы з матэрыяльнага і сямейнага становішча абаіх сужэнцаў у кратных адносінах да базавай велічыні, устаноўленай на момант выплаты.

У выпадку змянення матэрыяльнага або сямейнага становішча аднаго з сужэнцаў кожны з іх мае права звярнуцца ў суд з іскам аб змяненні памеру сродкаў, што спаганяюцца на ўтрыманне.

Артыкул 32. Вызваленне сужэнца ад абавязку па ўтрыманні другога сужэнца або абмежаванне гэтага абавязку тэрмінам

Суд можа, прымаючы пад увагу непрацягласць тэрміну знаходжання сужэнцаў у шлюбе або непрыстойныя паводзіны сужэнца, які патрабуе выплаты яму аліментаў, вызваліць другога сужэнца ад абавязку па яго ўтрыманні або абмежаваць гэты абавязак пэўным тэрмінам.

Артыкул 33. Страта сужэнцам права на ўтрыманне

Права аднаго сужэнца на атрыманне забеспячэння ад другога сужэнца страчваецца, калі адпалі ўмовы, што з'яўляюцца згодна з артыкуламі 29 і 30 гэтага Кодэкса падставай для атрымання забеспячэння, а таксама калі разведзены сужэнец, які атрымлівае сродкі на ўтрыманне, возьме новы шлюб.

Калі сродкі на ўтрыманне спаганяліся па рашэнні суда, сужэнец, які абавязаны выплачваць сродкі на ўтрыманне, у выпадках, прадугледжаных гэтым артыкулам, мае права звярнуцца ў суд з іскам аб вызваленні яго ад далейшай выплаты.

ГЛАВА 6 СПЫНЕННЕ ШЛЮБУ

Артыкул 34. Спыненне шлюбу

Шлюб спыняецца з прычыны смерці або аб'яўлення ў судовым парадку памерлым аднаго з сужэнцаў, а пры жыцці сужэнцаў – у выніку скасавання шлюбу.

Па сумеснай заяве абаіх сужэнцаў шлюб можа быць скасаваны органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, у адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса. У гэтым выпадку шлюб лічыцца спыненым з дня рэгістрацыі скасавання шлюбу.

Па заяве аднаго з сужэнцаў шлюб можа быць скасаваны судом у адпаведнасці з артыкуламі 36 і 37 гэтага Кодэкса. У гэтым выпадку шлюб лічыцца спыненым з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб скасаванні шлюбу.

Шлюбы, скасаваныя па рашэннях судаў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года, лічацца спыненымі з дня рэгістрацыі іх скасавання.

Артыкул 35. Недапушчальнасць скасавання шлюбу

Скасаванне шлюбу недапушчальна падчас цяжарнасці жонкі і да дасягнення дзіцем узросту трох гадоў без пісьмовай згоды другога сужэнца на скасаванне шлюбу пры ўмове, што ён пражывае з дзіцем і ажыццяўляе бацькоўскі клопат аб ім, за выключэннем выпадкаў, калі бацькоўства ў дачыненні да дзіцяці прызнана іншай асобай або па рашэнні суда звесткі аб мужу як аб бацьку дзіцяці выключаны з запісу акта аб нараджэнні дзіцяці.

Артыкул 35¹. Скасаванне шлюбу органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану

Скасаванне шлюбу органам, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, праводзіцца па ўзаемнай згодзе сужэнцаў, якія не маюць агульных непаўналетніх дзяцей і спрэчкі аб маёмасці. Пры звароце ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, сужэнцы павінны пацвердзіць, што ў іх няма агульных непаўналетніх дзяцей і спрэчкі аб маёмасці.

Скасаванне шлюбу праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, ва ўзгодненні з сужэнцамі тэрмін, але не раней чым праз месяц і не пазней чым праз два месяцы з дня падачы сумеснай заявы аб скасаванні шлюбу.

Артыкул 36. Скасаванне шлюбу судом

Скасаванне шлюбу праводзіцца судом у парадку іскавага вядзення справы.

Пры прыёме іскавай заявы аб скасаванні шлюбу суд прадастаўляе сужэнцам трохмесячны тэрмін для прыняцця мер да прымірэння, а таксама для дасягнення пагаднення аб сумесных непаўналетніх дзецях і падзеле маёмасці.

Пасля сканчэння трохмесячнага тэрміну шлюб скасоўваецца, калі судом будзе ўстаноўлена, што далейшае сумеснае жыццё сужэнцаў і захаванне сям'і сталі немагчымымі.

Пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу суд прымае меры па абароне інтарэсаў непаўналетніх дзяцей і непрацаздольнага сужэнца.

Пры разглядзе іскавай заявы суд прымае меры, накіраваныя на захаванне сям'і, і мае права адкласці разбор справы, прызначыўшы сужэнцам дадатковы тэрмін для прымірэння ў межах шасці месяцаў.

Артыкул 37. Асаблівы парадак скасавання шлюбу

Без прадастаўлення тэрміну на прымірэнне шлюб скасоўваецца па заяве аднаго з сужэнцаў, калі другі сужэнец:

прызнаны ва ўстаноўленым законам парадку адсутным без вестак;

прызнаны ва ўстаноўленым законам парадку недзеяздольным;

асуджаны за ўчыненне злачынства да пазбаўлення волі на тэрмін не менш чым на тры гады.

Артыкул 38. Пагадненне аб дзецях

З мэтай забеспячэння законных правоў і законных інтарэсаў сваіх непаўналетніх дзяцей сужэнцы пры скасаванні шлюбу могуць заключыць паміж

сабой Пагадненне аб дзецях у парадку, устаноўленым Грамадзянскім працэсуальным кодэксам Рэспублікі Беларусь для заключэння міравых пагадненняў.

У Пагадненні аб дзецях сужэнцы могуць вызначыць, з кім з іх будуць пражываць дзеці, парадак зносін з дзецьмі і ўдзелу ў іх выхаванні таго з бацькоў, хто пражывае асобна, памер аліментаў на дзяцей, парадак выезду з Рэспублікі Беларусь дзяцей і іншыя пытанні выхавання і ўтрымання дзяцей пасля скасавання шлюбу, калі гэта не парушае правы і законныя інтарэсы дзяцей і іншых асоб і не супярэчыць заканадаўству Рэспублікі Беларусь.

У выпадку парушэння Пагаднення аб дзецях яно падлягае выкананню ў парадку, вызначаным Грамадзянскім працэсуальным кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 39. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу

Пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу і наяўнасці спрэчкі аб выхаванні і ўтрыманні дзяцей суд вызначае, з кім з бацькоў будуць пражываць дзеці, парадак зносін з дзецьмі і ўдзелу ў іх выхаванні таго з бацькоў, хто пражывае асобна, памер аліментаў на дзяцей, у выпадку адсутнасці Шлюбнага дагавора або Пагаднення аб дзецях, ці калі Шлюбным дагаворам або Пагадненнем аб дзецях гэтыя пытанні не ўрэгуляваны.

Артыкул 40. Спагнанне сродкаў на ўтрыманне сужэнца

Па заяве сужэнца, які мае права на ўтрыманне ад другога сужэнца, суд абавязаны пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу вызначыць памер утрымання, што падлягае спагнанню з другога сужэнца, калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам.

Артыкул 41. Падзел агульнай сумеснай уласнасці сужэнцаў

Па заяве сужэнцаў або аднаго з іх суд абавязаны пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу правесці ў адпаведнасці з артыкуламі 23–26 гэтага Кодэкса падзел маёмасці, якая з’яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю сужэнцаў, калі іншае не прадугледжана Шлюбным дагаворам.

Калі такі падзел закранае правы трэціх асоб, спрэчка аб падзеле маёмасці не можа вырашацца адначасова са справай аб скасаванні шлюбу.

Калі пасля фактычнага спынення сямейных адносін і вядзення агульнай гаспадаркі сужэнцы сумесна маёмасць не набывалі, суд праводзіць падзел толькі той маёмасці, якая з’яўлялася іх агульнай сумеснай уласнасцю да спынення вядзення агульнай гаспадаркі. Пры змяненні цэн на маёмасць яе кошт вызначаецца зыходзячы з цэн, якія дзейнічаюць на дзень вынясення рашэння суда.

Артыкул 42. Афармленне скасавання шлюбу судом

Пры выдачы копіі рашэння суда аб скасаванні шлюбу ў дакументах, што сведчаць асобу сужэнцаў, судом робіцца адзнака аб скасаванні шлюбу.

Пасля ўступлення рашэння суда аб скасаванні шлюбу ў законную сілу суд у дзесяцідзённы тэрмін накіроўвае копію рашэння суда ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі шлюбу для ўнясення адзнакі ў запісе акта аб заключэнні шлюбу.

Артыкул 43. Выбар прозвішча сужэнцамі пры скасаванні шлюбу

Сужэнец, які змяніў сваё прозвішча пасля ўзяцця шлюбу на іншае, мае права і пасля скасавання шлюбу насіць гэта прозвішча, або па яго жаданні суд пры вынясенні рашэння аб скасаванні шлюбу ці орган, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, пры рэгістрацыі скасавання шлюбу прысвойвае яму дашлюбнае прозвішча.

Артыкул 44. Аднаўленне шлюбу ў выпадку яўкі сужэнца, аб'яўленага памерлым або прызнанага адсутным без вестак

У выпадку яўкі сужэнца, аб'яўленага ва ўстаноўленым законам парадку памерлым, і адмены рашэння суда аб аб'яўленні яго памерлым шлюб лічыцца адноўленым, калі другі сужэнец не ўзяў новы шлюб.

Калі адзін з сужэнцаў быў прызнаны ва ўстаноўленым законам парадку адсутным без вестак і на гэтай падставе шлюб з ім быў скасаваны, то ў выпадку яго яўкі і адмены рашэнняў аб прызнанні яго адсутным без вестак і аб скасаванні шлюбу шлюб можа быць адноўлены органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, на падставе рашэнняў суда. Шлюб не можа быць адноўлены, калі сужэнец асобы, прызнанай адсутнай без вестак, узяў новы шлюб.

ГЛАВА 7 НЕСАПРАЎДНАСЦЬ ШЛЮБУ

Артыкул 45. Падставы прызнання шлюбу несапраўдным

Шлюб прызнаецца несапраўдным пры парушэнні ўмоў, устаноўленых артыкуламі 17–19 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадках рэгістрацыі заключэння шлюбу без намеру стварыць сям'ю (фіктыўны шлюб).

Шлюб не можа быць прызнаны фіктыўным, калі асобы, якія зарэгістравалі гэты шлюб, да разгляду справы судом фактычна стварылі сям'ю.

Артыкул 46. Парадак прызнання шлюбу несапраўдным

Прызнанне шлюбу несапраўдным праводзіцца ў судовым парадку.

Іск аб прызнанні шлюбу несапраўдным маюць права прад'явіць адзін з сужэнцаў, асоба, правы якой парушаны заключэннем гэтага шлюбу, органы апекі і апекавальніцтва, а таксама пракурор у выпадках, прадугледжаных законам. Іск аб прызнанні шлюбу несапраўдным у выпадку, калі шлюб з грамадзянінам Рэспублікі Беларусь або замежным грамадзянінам ці асобай без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, заключаны замежным грамадзянінам або асобай без грамадзянства выключна з мэтай атрымання дазволу на часовае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь або дазволу на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, маюць права прад'явіць органы ўнутраных спраў.

Калі пры разглядзе справы аб прызнанні шлюбу несапраўдным суд установіць, што адпалі акалічнасці, якія перашкаджалі заключэнню шлюбу, ён мае права па сваёй ініцыятыве адмовіць у задавальненні іску і прызнаць шлюб сапраўдным з моманту адпазнення гэтых акалічнасцей.

Пры разглядзе справы аб прызнанні шлюбу несапраўдным як заключанага з асобай, прызнанай недзеяздольнай, да ўдзелу ў справе павінен быць прыцягнуты орган апекі і апекавальніцтва.

Пасля ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб прызнанні шлюбу несапраўдным копія гэтага рашэння ў дзесяцідзённы тэрмін накіроўваецца судом у дзяржаўны орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі заключэння шлюбу.

Артыкул 47. Прызнанне шлюбу несапраўдным у выпадку недасягнення сужэнцам шлюбнага ўзросту

Шлюб, заключаны з непаўналетняй асобай, якой шлюбны ўзрост не быў зніжаны ва ўстаноўленым парадку (артыкул 18 гэтага Кодэкса), можа быць прызнаны несапраўдным, калі гэтага патрабуюць інтарэсы сужэнца, які ўзяў шлюб да дасягнення шлюбнага ўзросту.

Іск аб прызнанні шлюбу несапраўдным на гэтай падставе мае права прад'явіць непаўналетні сужэнец, органы апекі і апекавальніцтва, а таксама пракурор у выпадках, прадугледжаных законам.

Калі да моманту вырашэння справы непаўналетні сужэнец дасягнуў паўналецця, то шлюб можа быць прызнаны несапраўдным толькі па яго патрабаванні.

Артыкул 48. Час, з якога шлюб лічыцца несапраўдным

Шлюб, прызнаны несапраўдным, лічыцца несапраўдным з дня яго заключэння.

Артыкул 49. Наступствы прызнання шлюбу несапраўдным

У асоб, якія знаходзіліся ў шлюбе, прызнаным несапраўдным, ніякіх правоў і абавязкаў сужэнцаў не ўзнікае, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткамі трэцяй і чацвёртай гэтага артыкула.

Да маёмасці, набытай сумесна асобамі, якія знаходзіліся ў шлюбе, прызнаным несапраўдным, прымяняюцца правілы, прадугледжаныя Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Калі адзін з сужэнцаў утаіў ад другога, што знаходзіцца ў шлюбе, то пры прызнанні шлюбу несапраўдным суд мае права спагнаць з яго сродкі на ўтрыманне асобы, якая знаходзілася з ім у несапраўдным шлюбе, па правілах артыкулаў 29–33, 40 гэтага Кодэкса, а таксама мае права прымяніць да маёмасці, набытай гэтымі асобамі сумесна з моманту заключэння шлюбу да моманту прызнання шлюбу несапраўдным, правілы, устаноўленыя артыкуламі 23–26, 41 гэтага Кодэкса.

Сужэнец, якія не ведаў аб наяўнасці перашкод для заключэння шлюбу, мае права захаваць прозвішча, выбранае ім пры рэгістрацыі заключэння шлюбу.

Прызнанне шлюбу несапраўдным не ўплывае на правы дзяцей, якія нарадзіліся ў такім шлюбе, у тым ліку не выключае магчымасці заключэння Пагаднення аб дзецях.

ГЛАВА 8 УСТАНАЎЛЕННЕ ПАХОДЖАННЯ ДЗІЦЕЙ

Артыкул 50. Падставы ўзнікнення правоў і абавязкаў бацькоў і дзяцей

Узаемныя правы і абавязкі бацькоў і дзяцей грунтуюцца на паходжанні дзяцей, засведчаным ва ўстаноўленым парадку.

Узаемныя правы і абавязкі паміж маці і дзіцем узнікаюць з моманту нараджэння дзіцяці незалежна ад таго, народжана дзіця ў шлюбе або па-за шлюбам.

Узаемныя правы і абавязкі паміж бацькам і дзіцем узнікаюць з моманту нараджэння дзіцяці, калі бацька і маці дзіцяці знаходзяцца ў шлюбе або дзіця народжана на працягу дзесяці месяцаў з дня скасавання шлюбу ці прызнання яго несапраўдным.

Узаемныя правы і абавязкі паміж бацькам і дзіцем, калі бацька і маці дзіцяці не знаходзяцца ў шлюбе, узнікаюць з моманту ўнясення ва ўстаноўленым парадку звестак аб ім як аб бацьку ў запіс акта аб нараджэнні дзіцяці або з моманту ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб устанаўленні бацькоўства, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам.

Дзеці, бацькі якіх не знаходзяцца ў шлюбе, маюць тыя ж правы і абавязкі ў дачыненні да бацькоў і іх сваякоў, што і дзеці асоб, якія знаходзяцца ў шлюбе паміж сабой.

Артыкул 51. Устанаўленне паходжання дзіцяці

Паходжанне дзіцяці ад маці ўстанаўліваецца на падставе факта нараджэння, засведчанага медыцынскай даведкай аб нараджэнні, калі іншае не прадугледжана артыкулам 52 гэтага Кодэкса.

Пры адсутнасці медыцынскай даведкі аб нараджэнні паходжанне дзіцяці ад маці можа быць устаноўлена на падставе рашэння суда аб устанаўленні факта нараджэння або рашэння суда аб устанаўленні мацярынства.

Паходжанне дзіцяці ад бацькі, які знаходзіцца ў шлюбе з маці дзіцяці на момант зачачця і (або) нараджэння дзіцяці, устанаўліваецца на падставе запісу акта аб заключэнні шлюбу.

Бацькам дзіцяці, народжанага ў шлюбе, з'яўляецца муж маці дзіцяці. Бацькам дзіцяці, народжанага на працягу дзесяці месяцаў з дня спынення шлюбу або прызнання яго несапраўдным, прызнаецца былы муж маці дзіцяці.

Паходжанне дзіцяці ад бацькі, які не знаходзіцца ў шлюбе з маці дзіцяці, устанаўліваецца на падставе сумеснай заявы бацькі і маці дзіцяці аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства, пададзенай у органы, што рэгіструюць акты грамадзянскага стану, або рашэння суда аб устанаўленні бацькоўства.

Паходжанне дзіцяці ад бацькі, які не знаходзіцца ў шлюбе з маці дзіцяці, калі маці дзіцяці знаходзіцца ў шлюбе з іншай асобай, устанаўліваецца на падставе сумеснай заявы бацькі і маці дзіцяці аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства, заявы маці дзіцяці, у якой пацвярджаецца, што яе муж не з'яўляецца бацькам дзіцяці, і заявы мужа маці дзіцяці, у якой пацвярджаецца, што ён не з'яўляецца бацькам дзіцяці, пададзеных у органы, што рэгіструюць акты грамадзянскага стану, або рашэння суда аб устанаўленні бацькоўства.

Артыкул 52. Устанаўленне паходжання дзяцей, якія нарадзіліся ў выніку прымянення дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій

Муж, які даў ва ўстаноўленым парадку згоду на прымяненне дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій у дачыненні да сваёй жонкі, прызнаецца бацькам народжанага ёю дзіцяці і не мае права аспрэчваць сваё бацькоўства, за выключэннем выпадку, калі маюцца доказы таго, што жонка зацяжарала не ў выніку прымянення дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій.

Асобы, якія з'явіліся донарамі палавых клетак, што выкарыстоўваліся пры прымяненні дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій, не маюць права аспрэчваць мацярынства і (або) бацькоўства дзіцяці, якое нарадзілася ў выніку прымянення дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій.

Маці дзіцяці, якое нарадзілася ў выніку прымянення дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій, не мае права прад'яўляць іск аб устанаўленні бацькоўства да мужчыны, які з'явіўся донарам палавых клетак, што выкарыстоўваліся пры прымяненні дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій.

Жанчына, якая нарадзіла дзіця, прызнаецца маці і ў тым выпадку, калі дзіця зачата з яйцаклеткі, узятай з арганізма іншай жанчыны, за выключэннем нараджэння дзіцяці сурагатнай маці.

Маці дзіцяці, народжанага сурагатнай маці, прызнаецца жанчына, якая заключыла з сурагатнай маці дагавор сурагатнага мацярынства. Бацькам дзіцяці, народжанага сурагатнай маці, прызнаецца сужэнец жанчыны, якая заключыла з сурагатнай маці дагавор сурагатнага мацярынства. Калі жанчына, якая заключыла з сурагатнай маці дагавор сурагатнага мацярынства, не знаходзіцца ў шлюбе, звесткі аб бацьку дзіцяці ўносяцца ў запіс акта аб нараджэнні ў парадку прадугледжаным часткай першай артыкула 55 гэтага Кодэкса.

Сурагатная маці, жанчына, якая заключыла з сурагатнай маці дагавор сурагатнага мацярынства, а таксама іх сужэнцы, якія далі ва ўстаноўленым парадку згоду на заключэнне дагавора сурагатнага мацярынства, не маюць права аспрэчваць мацярынства і (або) бацькоўства дзіцяці, народжанага сурагатнай маці, за выключэннем выпадку, калі маюцца доказы таго, што сурагатная маці зацяжарала не ў выніку прымянення дапаможных рэпрадуктыўных тэхналогій.

Артыкул 53. Выключаны

Артыкул 54. Запіс аб бацьках дзіцяці

Бацька і маці, якія знаходзяцца ў шлюбе паміж сабой, запісваюцца бацькамі дзіцяці ў запісе акта аб нараджэнні па заяве любога з іх. У такім жа парадку запісваюцца звесткі аб бацьках, калі шлюб паміж імі спынены або прызнаны несапраўдным, але з дня спынення шлюбу або прызнання яго несапраўдным прайшло не больш чым дзесяць месяцаў.

Калі бацькі дзіцяці не знаходзяцца ў шлюбе паміж сабой, запіс аб маці дзіцяці робіцца па заяве маці, а запіс аб бацьку дзіцяці – па сумеснай заяве бацькі і маці дзіцяці аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства, а таксама па заяве маці дзіцяці, у якой пацвярджаецца, што яе муж не з'яўляецца бацькам дзіцяці, і заявы мужа маці дзіцяці, у якой пацвярджаецца, што ён не з'яўляецца бацькам дзіцяці, калі маці

дзіцяці знаходзіцца ў шлюбе, або на падставе рашэння суда аб устанаўленні бацькоўства.

Артыкул 55. Запіс аб бацьках, калі мацярынства і (або) бацькоўства не ўстаноўлены

Пры нараджэнні дзіцяці ў маці, якая не знаходзіцца ў шлюбе, калі няма сумеснай заявы бацькоў аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства або рашэння суда аб устанаўленні бацькоўства, звесткі аб бацьку дзіцяці ўносяцца ў запіс акта аб нараджэнні па прозвішчы маці, уласнае імя і імя па бацьку бацькі дзіцяці запісваюцца па яе ўказанні або па ўказанні іншай асобы, якая падала заяву аб рэгістрацыі нараджэння.

У выпадку калі бацькоўства не ўстаноўлена, правы і абавязкі дзіцяці ўзнікаюць толькі ў дачыненні да маці і яе сваякоў.

Звесткі аб бацьку і маці дзіцяці, калі яго бацькі невядомыя, уносяцца ў запіс акта аб нараджэнні па ўказанні асобы, якая падала заяву аб рэгістрацыі нараджэння.

Артыкул 56. Устанаўленне мацярынства ў судовым парадку

Мацярынства можа быць устаноўлена ў судовым парадку, калі пры рэгістрацыі нараджэння звесткі аб маці ў запіс акта аб нараджэнні былі ўнесены ў адпаведнасці з часткай трэцяй артыкула 55 гэтага Кодэкса.

Устанаўленне мацярынства праводзіцца па заяве аднаго з бацькоў або апекуна, апекавальніка дзіцяці, а таксама самога дзіцяці па дасягненні ім паўналецця.

Пры ўстанаўленні мацярынства суд прымае пад увагу доказы, якія дакладна пацвярджаюць паходжанне дзіцяці ад мяркуемай маці.

Суд абавязаны на працягу трох дзён з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб устанаўленні мацярынства накіраваць выпіску з гэтага рашэння суда ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі нараджэння дзіцяці.

Артыкул 57. Устанаўленне бацькоўства ў судовым парадку

Бацькоўства можа быць устаноўлена ў судовым парадку, калі бацькі дзіцяці не знаходзяцца ў шлюбе паміж сабой і ў органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, не прадстаўлены заявы, прадугледжаныя часткамі пятай і шостага артыкула 51 гэтага Кодэкса, а таксама калі звесткі аб бацьку дзіцяці ў запіс акта аб нараджэнні ўнесены ў адпаведнасці з артыкулам 55 гэтага Кодэкса.

Калі маці дзіцяці прызнана недзеяздольнай, пазбаўлена бацькоўскіх правоў або дзіця адабрана ў яе па рашэнні суда, устанаўленне бацькоўства магчыма толькі ў судовым парадку.

Устанаўленне бацькоўства ў судовым парадку праводзіцца па заяве аднаго з бацькоў або апекуна, апекавальніка дзіцяці, а таксама самога дзіцяці па дасягненні ім паўналецця.

Пры ўстанаўленні бацькоўства суд прымае пад увагу доказы, якія дакладна пацвярджаюць паходжанне дзіцяці ад мяркуемага бацькі, або прызнанне дзіцяці мяркуемым бацькам. Суд можа таксама прыняць пад увагу сумеснае выхаванне або ўтрыманне дзіцяці маці і мяркуемым бацькам, сумеснае пражыванне і вядзенне агульнай гаспадаркі маці дзіцяці і мяркуемым бацькам да нараджэння дзіцяці.

Прызнанне шлюбу несапраўдным не выключае магчымасці ўстанаўлення бацькоўства.

Суд абавязаны на працягу трох дзён з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб адмене ўсынаўлення дзіцяці накіраваць выпіску з гэтага рашэння суда ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі нараджэння дзіцяці.

Артыкул 58. Аспрэчванне запісу аб бацьках

Запіс аб бацьках мае права аспрэчыць у судовым парадку:

асоба, запісаная ў акце аб нараджэнні дзіцяці ў якасці бацькі або маці дзіцяці;

асоба, якая патрабуе прызнання яе бацькам або маці дзіцяці ў выпадку, калі ў запісе акта аб нараджэнні ў гэтай якасці ўказана іншая асоба;

апякун, апекавальнік дзіцяці або дзіця, якое дасягнула паўналецця.

Асобы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, маюць права аспрэчыць зроблены запіс на працягу аднаго года з таго часу, калі ім стала або павінна было стаць вядомым аб зробленым запісе ці аб акалічнасцях, што выключаюць факт бацькоўства або мацярынства. Калі да гэтага часу асоба, запісаная бацькам або маці дзіцяці, з'яўлялася непаўналетняй, гадавы тэрмін лічыцца з дня дасягнення ім (ёй) васьмнаццаці гадоў.

Патрабаванне асобы, запісанай бацькам дзіцяці на падставе артыкула 54 гэтага Кодэкса, аб аспрэчванні бацькоўства не можа быць задаволена, калі ў момант запісу гэтай асобе было вядома, што яна фактычна не з'яўляецца бацькам дзіцяці.

РАЗДЗЕЛ III СЯМ'Я

ГЛАВА 9 ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ СЯМ'І Ў ГРАМАДСТВЕ

Артыкул 59. Сям'я

Сям'я – гэта аб'яднанне асоб, звязаных паміж сабой маральнай і матэрыяльнай агульнасцю і падтрымкай, вядзеннем агульнай гаспадаркі, правамі і абавязкамі, якія вынікаюць са шлюбу, блізкага сваяцтва, усынаўлення.

Іншыя сваякі сужэнцаў, непрацаздольныя ўтрыманцы, а ў выключных выпадках і іншыя асобы могуць быць прызнаны ў судовым парадку членамі сям'і, калі яны пражываюць сумесна і вядуць агульную гаспадарку.

Артыкул 60. Блізкае сваяцтва

Адносіны, якія вынікаюць з кроўнага сваяцтва паміж бацькамі і дзецьмі, роднымі братамі і сёстрамі, дзядулем, бабуляй і ўнукамі, лічацца блізкім сваяцтвам.

Артыкул 61. Сваяцтва

Адносіны паміж сужэнцам і блізкімі сваякамі ругога сужэнца лічацца адносінамі сваяцтва.

Артыкул 62. Шматдзетная сям'я

Шматдзетнай з'яўляецца сям'я, у якой на ўтрыманні і выхаванні знаходзяцца трое і больш дзяцей.

Статус шматдзетнай сям'і пацвярджаецца пасведчаннем, якое выдаецца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі organami. Узор пасведчання і парадак яго выдачы зацвярджаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 63. Няпоўная сям'я

Няпоўнай лічыцца сям'я, у якой дзеці знаходзяцца на ўтрыманні і выхаванні аднаго з бацькоў.

Да няпоўных адносяцца сем'і:

жанчын, якія нарадзілі дзяцей па-за шлюбам і не знаходзяцца ў шлюбе;

удоў (удаўцоў), якія не ўзялі новы шлюб і на выхаванні якіх знаходзяцца непаўналетнія дзеці;

аднаго з бацькоў, які скасаваў шлюб і выхоўвае непаўналетніх дзяцей;

аднаго з бацькоў, які не заключыў новы шлюб, калі другі з іх прызнаны адсутным без вестак;

адзінокіх грамадзян, якія ўсынавілі дзяцей.

Няпоўным сем'ям, якія выхоўваюць непаўналетніх дзяцей, дзяржава прадастаўляе дадатковыя сацыяльныя гарантыі.

Артыкул 64. Падставы ўзнікнення правоў і абавязкаў сям'і

Падставамі ўзнікнення правоў і абавязкаў сям'і з'яўляюцца:

шлюб, зарэгістраваны ў дзяржаўных органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану;

блізкае сваяцтва, засведчанае ва ўстаноўленым законам парадку;

усынаўленне;

устанаўленне мацярынства;

устанаўленне бацькоўства.

Артыкул 65. Правы і абавязкі сям'і

Сям'я абавязана садзейнічаць рэалізацыі правоў і інтарэсаў членаў сям'і, на яе ўскладаецца адказнасць за выхаванне і ўтрыманне дзяцей, іх абарону.

За сям'ёй прызнаюцца пераважнае права і абавязак вызначаць формы, сродкі і метады выхавання дзяцей. Абавязкі сям'і ў дачыненні да дзяцей вызначаюцца правамі дзяцей, устаноўленымі гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 66. Сям'я як натуральнае асяроддзе дзіцяці

Сям'я з'яўляецца натуральным асяроддзем дзіцяці. Выхаванне дзяцей у сям'і ахоўваецца і заахвочваецца дзяржавай.

Асаблівай падтрымкай, увагай і клопатам карыстаюцца шматдзетныя сем'і; сем'і, якія прынялі на выхаванне дзяцей-сірот, дзяцей, што засталіся без апекавання бацькоў; сем'і, якія выхоўваюць дзяцей-інвалідаў.

Артыкул 66¹. Абарона правоў і законных інтарэсаў дзяцей

Пры невыкананні або неналежным выкананні бацькамі, апекунамі, апекавальнікамі сваіх абавязкаў па выхаванні і ўтрыманні дзяцей, або злоўжыванні сваімі правамі, або адмоўным уплыве на паводзіны дзяцей, або жорсткім абыходжанні з імі дзеці маюць права звярнуцца па абарону сваіх правоў і законных інтарэсаў у камісіі па справах непаўналетніх, органы апекі і апекавальніцтва, пракуратуру, а пасля дасягнення чатырнаццаці гадоў – і ў суд.

Бацькі, апекуны, апекавальнікі маюць права звярнуцца ў суд з іскам аб абароне правоў і законных інтарэсаў непаўналетніх дзяцей да любой юрыдычнай або фізічнай асобы, якая парушыла іх правы і законныя інтарэсы.

Артыкул 67. Неналежнае выхаванне і ўтрыманне дзяцей

Бацькі, апекуны, апекавальнікі нясуць адказнасць за неналежнае выхаванне і ўтрыманне дзяцей у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Выхаванне і ўтрыманне дзіцяці прызнаюцца неналежнымі, калі не забяспечваюцца правы і законныя інтарэсы дзіцяці, у тым ліку калі дзіця знаходзіцца ў сацыяльна небяспечным становішчы.

Пад сацыяльна небяспечным становішчам разумеецца становішча, пры якім:

не задавальняюцца асноўныя жыццёвыя патрэбы дзіцяці (не гарантуюцца бяспека, нагляд або догляд дзіцяці, патрэбы дзіцяці ў харчаванні, жыллі, адзенні, атрыманні дзіцем неабходнай медыцынскай дапамогі, не ствараюцца санітарна-гігіенічныя ўмовы для жыцця дзіцяці і да т. п.);

дзіця з прычыны адсутнасці нагляду за яго паводзінамі і ладам жыцця ўчыняе дзеянні, якія ўтрымліваюць прыкметы адміністрацыйнага правапарушэння або злачынства;

асобы, якія прымаюць удзел у выхаванні і ўтрыманні дзіцяці, вядуць амаральны лад жыцця, што аказвае шкоднае ўздзеянне на дзіця, злоўжываюць сваімі правамі і (або) жорстка абыходзяцца з ім або іншым чынам неналежна выконваюць абавязкі па выхаванні і ўтрыманні дзіцяці, у сувязі з чым мае месца небяспека для яго жыцця або здароўя.

ГЛАВА 10

АСАБІСТЫЯ НЕМАЁМАСНЫЯ ПРАВААДНОСІНЫ Ў СЯМ'І

Артыкул 68. Асабістыя немаёмасныя правы і абавязкі бацькоў

Да асабістых немаёмасных правоў і абавязкаў бацькоў адносяцца правы і абавязкі па:

вызначэнні ўласнага імя, імя па бацьку, прозвішча дзяцей;

вызначэнні грамадзянства дзяцей у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам аб грамадзянстве Рэспублікі Беларусь;

вызначэнні месца жыхарства дзяцей і іх рэгістрацыі па месцы жыхарства і месцы знаходжання;

выхаванні дзяцей, ажыццяўленні іх догляду і нагляду;

ажыццяўленні прадстаўніцтва ад імя сваіх дзяцей;

забеспячэнні абароны правоў і законных інтарэсаў дзяцей.

Артыкул 69. Прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку дзіцяці

Прозвішча дзіцяці вызначаецца прозвішчам бацькоў. Пры розных прозвішчах бацькоў дзіцяці прысвойваецца прозвішча маці або бацькі са згоды бацькоў, а пры адсутнасці згоды – па ўказанні органа апекі і апекавальніцтва.

Уласнае імя дзіцяці даецца са згоды бацькоў. Дзіцяці можа быць дадзена не больш чым два ўласныя імені. Уласнае імя, указанае ў запісе акта аб нараджэнні першым, лічыцца асноўным. Орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, не мае права адмовіць у прысваенні дзіцяці абранага бацькамі ўласнага імя, калі толькі яно не супярэчыць нормам грамадскай маралі, нацыянальным традыцыям.

Імя па бацьку дзіцяці прысвойваецца па ўласным імені бацькі, а ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 55 гэтага Кодэкса, – па ўласным імені асобы, запісанай у якасці бацькі.

Артыкул 70. Змяненне прозвішча дзіцяці

Спыненне шлюбу паміж бацькамі або прызнанне шлюбу несапраўдным не цягне змянення прозвішча дзіцяці.

Калі адзін з бацькоў, у якога дзіця засталася пражываць пасля спынення шлюбу або прызнання шлюбу несапраўдным ці пасля ўзяцця новага шлюбу, жадае прысвоіць яму сваё прозвішча, орган апекі і апекавальніцтва мае права дазволіць змяненне прозвішча дзіцяці зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці.

У такім жа парадку вырашаецца пытанне аб змяненні прозвішча дзіцяці, у запісе акта аб нараджэнні якога звесткі аб бацьку ўнесены ў адпаведнасці з часткай другой артыкула 54, часткай першай артыкула 55 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку пазбаўлення аднаго з бацькоў бацькоўскіх правоў.

Змяненне прозвішча дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў, ва ўсіх выпадках робіцца з яго згоды, якая выяўляецца органамі апекі і апекавальніцтва.

Таму з бацькоў, чыё прозвішча носіць дзіця, паведамляецца аб узбуджэнні хадайніцтва аб змяненні прозвішча дзіцяці, і яго думка разам з іншымі акалічнасцямі ўлічваецца органамі апекі і апекавальніцтва пры вырашэнні пытання аб змяненні прозвішча дзіцяці.

Прозвішча дзяцей можа быць зменена пры ўсынаўленні, устанаўленні мацярынства і (або) бацькоўства.

Па сумеснай заяве бацькоў дзіцяці, якое не дасягнула шаснаццаці гадоў, орган апекі і апекавальніцтва мае права зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці дазволіць змяненне прысвоенага яму прозвішча на прозвішча другога з бацькоў, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам.

Перамена прозвішча абаімі бацькамі цягне за сабой змяненне прозвішча дзіцяці, якое не дасягнула шаснаццаці гадоў.

Артыкул 71. Змяненне ўласнага імя і імя па бацьку дзіцяці

Уласнае імя дзіцяці можа быць зменена па заяве бацькоў на працягу года пасля рэгістрацыі нараджэння дзіцяці, калі пры рэгістрацыі яму было дадзена ўласнае імя без уліку пажадання бацькоў, або на працягу шасці гадоў пасля рэгістрацыі нараджэння, а ў выключных выпадках – са згоды дзіцяці і органа апекі і апекавальніцтва да дасягнення шаснаццаці гадоў, калі дзіця фактычна носіць не тое ўласнае імя, якое яму было дадзена пры рэгістрацыі.

Імя па бацьку дзіцяці, якое не дасягнула шаснаццаці гадоў, змяняецца, калі змяніў ва ўстаноўленым парадку ўласнае імя бацька або ў выпадку ўстанаўлення бацькоўства, калі ўласнае імя асобы, якая прызнала сябе (прызнанай судом) бацькам, не супадае з уласным імем бацькі, запісаным па ўказанні маці або іншых асоб, якія падалі заяву аб нараджэнні дзіцяці, у адпаведнасці з артыкулам 55 гэтага Кодэкса.

Уласнае імя і імя па бацьку дзіцяці могуць быць зменены таксама пры яго ўсынаўленні.

Артыкул 72. Грамадзянства дзіцяці

Падставы і парадак набыцця, захавання і спынення дзіцем грамадзянства Рэспублікі Беларусь вызначаюцца заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 73. Абавязкі бацькоў па абароне правоў і законных інтарэсаў дзяцей

Абарона правоў і законных інтарэсаў непаўналетніх дзяцей ускладаецца на іх бацькоў.

Бацькі з'яўляюцца законнымі прадстаўнікамі сваіх непаўналетніх дзяцей і выступаюць у абарону іх правоў і законных інтарэсаў у адносінах з любымі асобамі і арганізацыямі, у тым ліку судах, без спецыяльных паўнамоцтваў.

Свае паўнамоцтвы на абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей бацькі пацвярджаюць дакументамі аб бацькоўстве і мацярынстве – пасведчаннем аб нараджэнні дзіцяці, а таксама дакументам, які сведчыць асобу.

Артыкул 74. Месца жыхарства дзіцяці

Месцам жыхарства дзіцяці лічыцца месца жыхарства яго бацькоў, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Месца жыхарства дзіцяці ў выпадку асобнага пражывання бацькоў з прычыны скасавання шлюбу або па іншых прычынах вызначаецца па ўзаемнай згодзе бацькоў, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Рознагалоссі паміж бацькамі аб тым, з кім будзе пражываць дзіця, вырашаюцца ў судовым парадку зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці.

Суд улічвае, хто з бацькоў праяўляе большы клопат і ўвагу да дзіцяці, узрост дзіцяці і прыхільнасць да кожнага з бацькоў, асабістыя якасці бацькоў, магчымасць стварэння належных матэрыяльна-бытавых умоў і маральна-псіхалагічнай атмасферы, забеспячэння належнага ўзроўню выхавання. Улік меркавання дзіцяці, якое дасягнула ўзросту дзесяці гадоў, абавязковы, за выключэннем выпадкаў, калі гэта супярэчыць яго інтарэсам. Пры гэтым меркаванні дзіцяці па запыце суда выяўляецца органам апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства дзіцяці.

Артыкул 75. Выхаванне дзяцей

Бацькі ажыццяўляюць выхаванне дзяцей, апекавальніцтва над імі і іх маёмасцю. Пад выхаваннем разумеецца клопат аб фізічным, духоўным і маральным развіцці дзяцей, аб іх здароўі, адукацыі і падрыхтоўцы да самастойнага жыцця ў грамадстве.

Усе пытанні аб формах і метадах выхавання дзяцей, атрыманні імі адукацыі, адносінах да рэлігіі, арганізацыі свабоднага часу і іншыя пытанні выхавання дзяцей вырашаюцца абаімі бацькамі па ўзаемнай згодзе. Рознагалоссі паміж бацькамі па пытаннях выхавання дзяцей вырашаюцца ў судовым парадку.

Непаўналетнія бацькі маюць права на ўдзел у выхаванні дзіцяці.

Да набыцця непаўналетнімі бацькамі, якія не знаходзяцца ў шлюбе, дзездольнасці ў поўным аб'ёме іх дзіцяці прызначаецца са згоды законных прадстаўнікоў апякун, які будзе ажыццяўляць яго выхаванне сумесна з непаўналетнімі бацькамі дзіцяці. Рознагалоссі па пытаннях выхавання дзяцей, што ўзнікаюць паміж апекуном дзіцяці і непаўналетнімі бацькамі, вырашаюцца органам апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 76. Роўнасць правоў і абавязкаў абаіх бацькоў

Бацька і маці маюць роўныя правы і абавязкі ў дачыненні да сваіх дзяцей.

Бацькі карыстаюцца роўнымі правамі і нясуць аднолькавыя абавязкі ў дачыненні да сваіх дзяцей і ў выпадку скасавання шлюбу паміж імі, калі іншае не прадугледжана ў Пагадненні аб дзецях.

У выпадку ўстанаўлення бацькоўства ў судовым парадку бацька набывае правы і абавязкі з моманту ўступлення рашэння суда ў законную сілу, за выключэннем абавязку па ўтрыманні, які можа быць ускладзены з моманту прад'яўлення іску аб устанаўленні бацькоўства.

Калі бацькі дзіцяці не знаходзяцца ў шлюбе паміж сабой, суд можа даручыць ажыццяўленне апекавання над дзіцем аднаму з іх, абмежаваўшы правы і абавязкі другога ў дачыненні да дзіцяці.

Артыкул 77. Удзел бацькі або маці, якія пражываюць асобна, у выхаванні дзяцей

Той з бацькоў, хто пражывае асобна ад дзяцей, мае права зносін з імі і абавязаны прымаць удзел у іх выхаванні. Той з бацькоў, пры якім пражываюць дзеці, не мае права перашкаджаць другому з бацькоў мець зносіны з дзецьмі і ўдзельнічаць у іх выхаванні.

Суд можа прыняць рашэнне аб абмежаванні зносін з дзіцем аднаго або абаіх бацькоў на пэўны або няпэўны тэрмін, калі яны парушаюць Пагадненне аб дзецях або рашэнне суда ці калі іх зносіны не адпавядаюць інтарэсам дзіцяці.

Артыкул 78. Зносіны родных братоў і сясцёр адно з адным, дзядулі і бабулі з унукамі, прадзядулі і прабабулі з праўнукамі

Родныя браты і сёстры маюць права на зносіны адно з адным, а дзядуля і бабуля, прадзядуля і прабабуля маюць права на зносіны адпаведна з унукамі, праўнукамі.

У выпадку адмовы бацькоў, апекуноў, апекавальнікаў дзіцяці ад прадастаўлення родным братам і сёстрам магчымасці мець зносіны адно з адным, а дзядулі і бабулі, прадзядулі і прабабулі магчымасці мець зносіны адпаведна з унукамі, праўнукамі парадак зносін вызначае суд, за выключэннем выпадкаў, калі такія зносіны не адпавядаюць інтарэсам дзіцяці.

У рашэнні суда ўказваюцца час, месца і парадак такіх зносін. Пры гэтым павінна ўлічвацца жаданне дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

Артыкул 79. Абарона бацькоўскіх правоў

Бацькі маюць права патрабаваць вяртання дзяцей ад любой асобы, якая ўтрымлівае дзяцей у сябе без законных падстаў. Іск аб абароне бацькоўскіх правоў можа быць прад'яўлены таксама органам апекі і апекавальніцтва або пракурорам.

Суд мае права адмовіць у задавальненні гэтых патрабаванняў, калі прыйдзе да высновы, што перадача дзіцяці бацькам не адпавядае інтарэсам дзіцяці. Пры гэтым суд улічвае працягласць знаходжання дзіцяці ў сям'і асоб, якія фактычна яго выхоўвалі, а таксама жаданне дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

Калі ў ходзе судовага разбору высветліцца, што ні бацькі, ні асобы, у якіх дзіця знаходзіцца, не ў стане забяспечыць належнае выхаванне дзіцяці, суд перадае дзіця пад апекаванне органа апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 80. Пазбаўленне бацькоўскіх правоў

Бацькі або адзін з іх могуць быць пазбаўлены бацькоўскіх правоў у дачыненні да непаўналетняга дзіцяці, калі будзе ўстаноўлена, што:

яны ўхіляюцца ад выхавання і (або) утрымання дзіцяці;

яны злоўжываюць бацькоўскімі правамі і (або) жорстка абыходзяцца з дзіцем;

яны вядуць амаральны лад жыцця, што аказвае шкоднае ўздзеянне на дзіця;

яны адмовіліся ад дзіцяці і падалі пісьмовую заяву аб згодзе на ўсынаўленне пры іх асобным пражыванні з дзіцем;

на працягу шасцімесячнага тэрміну пасля адабрання ў іх дзіцяці па рашэнні камісіі па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці не адпалі прычыны, якія паслужылі падставай для адабрання ў іх дзіцяці, указаныя ў частцы першай артыкула 85¹ гэтага Кодэкса.

Пазбаўленне бацькоўскіх правоў ажыццяўляецца толькі ў судовым парадку. Справы аб пазбаўленні бацькоўскіх правоў разглядаюцца з абавязковым удзелам пракурора і прадстаўніка органа апекі і апекавальніцтва.

Пры адмове без уважлівых прычын узяць дзіця з арганізацыі аховы здароўя пасля нараджэння або пры пакіданні дзіцяці ў арганізацыі аховы здароўя пасля нараджэння ў абавязковым парадку прад'яўляецца іск аб пазбаўленні бацькоўскіх правоў.

Пры пазбаўленні бацькоўскіх правоў абаіх бацькоў, а таксама аднаго з бацькоў, калі перадача дзіцяці другому з бацькоў немэтазгодная або немагчымая, суд прымае рашэнне аб перадачы дзіцяці пад апекаванне органа апекі і апекавальніцтва.

Аб прынятым рашэнні суд паведамляе органу, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі нараджэння дзіцяці.

Артыкул 81. Парадак узбуджэння справы аб пазбаўленні бацькоўскіх правоў

Іск аб пазбаўленні бацькоўскіх правоў мае права прад'явіць адзін з бацькоў, апякун, апекавальнік дзіцяці, пракурор, орган апекі і апекавальніцтва, камісія па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай

адміністрацыі раёна ў горадзе, інспекцыя па справах непаўналетніх, іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей. Іск аб пазбаўленні бацькоў (адзінага з бацькоў) бацькоўскіх правоў у выпадку, прадугледжаным часткай пятай артыкула 85¹ гэтага Кодэкса, прад'яўляецца па месцы жыхарства (знаходжання) дзіцяці ўпраўленнем (аддзелам) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе або ўстановай, у якой знаходзіцца дзіця, не пазней чым за чатырнаццаць рабочых дзён пасля прыняцця адпаведнага рашэння камісіяй па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе.

Іншыя арганізацыі, а таксама грамадзяне, якім стала вядома аб парушэнні правоў дзіцяці, павінны паведаміць аб гэтых парушэннях органам, указаным у частцы першай гэтага артыкула.

Калі суд пры разглядзе справы аб пазбаўленні бацькоўскіх правоў выявіць у дзеяннях бацькоў або аднаго з іх прыкметы злачынства, ён паведамляе аб гэтым пракурору для вырашэння пытання аб узбуджэнні крымінальнай справы.

Артыкул 82. Наступствы пазбаўлення бацькоўскіх правоў

Бацькі, пазбаўленыя бацькоўскіх правоў, страчваюць усе правы, што грунтуюцца на факце роднасці з дзіцем, у дачыненні да якога яны былі пазбаўлены бацькоўскіх правоў, у тым ліку і права на забеспячэнне ўтрымання ад яго, права на пенсійнае забеспячэнне пасля смерці дзяцей і права на спадчыну па законе.

Бацька або маці, пазбаўленыя бацькоўскіх правоў, не могуць быць апекуном, апекавальнікам або ўсынаўляльнікам.

Пазбаўленне бацькоўскіх правоў не вызваляе бацькоў ад абавязкаў па ўтрыманні дзяцей.

Артыкул 83. Зносіны з дзецьмі бацькоў, пазбаўленых бацькоўскіх правоў

Апякун, апекавальнік дзіцяці па просьбе бацькоў, пазбаўленых бацькоўскіх правоў, могуць дазволіць ім зносіны з дзіцем.

У выпадку адмовы апекуна, апекавальніка ад прадастаўлення бацькам, пазбаўленым бацькоўскіх правоў, магчымасці мець зносіны з дзіцем парадак зносін вызначае орган апекі і апекавальніцтва, за выключэннем выпадкаў, калі такія зносіны не адпавядаюць інтарэсам дзіцяці.

У рашэнні органа апекі і апекавальніцтва ўказваюцца час, месца і парадак зносін з дзіцем бацькоў, пазбаўленых бацькоўскіх правоў. Пры гэтым павінна ўлічвацца жаданне дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

У выпадку нязгоды з рашэннем органа апекі і апекавальніцтва спрэчка вырашаецца ў судовым парадку.

Артыкул 84. Аднаўленне ў бацькоўскіх правах

Аднаўленне ў бацькоўскіх правах дапускаецца, калі гэтага патрабуюць інтарэсы дзяцей і калі дзеці не ўсыноўлены. Аднаўленне ў бацькоўскіх правах праводзіцца толькі ў судовым парадку па іску асобы, пазбаўленай бацькоўскіх правоў.

Іскі аб аднаўленні ў бацькоўскіх правах прад'яўляюцца да другога з бацькоў, апекуна, апекавальніка і разглядаюцца з абавязковым удзелам пракурора і

прадстаўніка органа апекі і апекавальніцтва. Пры гэтым павінна ўлічвацца жаданне дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

Артыкул 85. Адабранне дзіцяці без пазбаўлення бацькоўскіх правоў па рашэнні суда, органа апекі і апекавальніцтва

Суд можа прыняць рашэнне аб адабранні дзіцяці і перадачы яго пад апеку органа апекі і апекавальніцтва без пазбаўлення бацькоўскіх правоў, калі пакіданне дзіцяці ў асоб, у якіх яно знаходзіцца, небяспечнае для яго. Бацькі маюць права на зносіны з дзіцем у парадку, устаноўленым артыкулам 83 гэтага Кодэкса.

У выключных выпадках пры непасрэднай пагрозе жыццю або здароўю дзіцяці орган апекі і апекавальніцтва мае права прыняць рашэнне аб неадкладным адабранні дзіцяці ў бацькоў або іншых асоб, на выхаванні якіх яно фактычна знаходзіцца. У гэтых выпадках орган апекі і апекавальніцтва абавязаны неадкладна паведаміць пракурору і ў сямідзённы тэрмін пасля прыняцця рашэння звярнуцца ў суд з іскам аб пазбаўленні бацькоў або аднаго з іх бацькоўскіх правоў або аб адабранні дзіцяці.

Адабранне дзіцяці без пазбаўлення бацькоўскіх правоў праводзіцца ў тым жа парадку, што і пазбаўленне бацькоўскіх правоў.

Суд па заяве бацькоў і зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці выносіць рашэнне аб вяртанні яго бацькам, калі згодна з заключэннем органа апекі і апекавальніцтва адпалі прычыны, што паслужылі падставай для адабрання дзіцяці. Пры гэтым павінна ўлічвацца жаданне дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

Артыкул 85¹. Адабранне дзіцяці па рашэнні камісіі па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе

У выпадку калі ўстаноўлена, што бацькі (адзіны з бацькоў) вядуць амаральны лад жыцця, што аказвае шкоднае ўздзеянне на дзіця, з'яўляюцца хранічнымі алкаголікамі або наркаманами ці іншым чынам неналежна выконваюць свае абавязкі па выхаванні і ўтрыманні дзіцяці, у сувязі з чым яно знаходзіцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, камісія па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці ў трохдзённы тэрмін прымае рашэнне аб прызнанні дзіцяці маючым патрэбу ў дзяржаўнай абароне, аб адабранні дзіцяці ў бацькоў (адзінага з бацькоў), устанаўленні яму статусу дзіцяці, якое засталася без апекавання бацькоў, аб змяшчэнні дзіцяці на дзяржаўнае забеспячэнне (далей – рашэнне аб адабранні дзіцяці).

Адабранне дзіцяці ажыццяўляецца не пазней чым на наступны дзень пасля таго дня, калі было прынята рашэнне аб адабранні дзіцяці, камісіяй, якая фарміруецца камісіяй па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці. У склад камісіі ўключаюцца прадстаўнікі ўпраўлення (аддзела) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе, органа ўнутраных спраў і пры неабходнасці ўпраўлення аховы здароўя абласнога выканаўчага камітэта, Камітэта па ахове здароўя Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, а таксама іншых арганізацый.

Камісія па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці аб прынятым

рашэнні аб адабранні дзіцяці ў трохдзённы тэрмін паведамляе адпаведнаму пракурору.

Пасля адабрэння дзіця змяшчаецца на дзяржаўнае забеспячэнне ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. У выпадку прыняцця рашэння аб адабранні дзіцяці бацькі маюць права на зносіны з дзіцем у парадку, устаноўленым артыкулам 83 гэтага Кодэкса, і абавязаны прымаць удзел у яго выхаванні ў адпаведнасці з планам абароны правоў і законных інтарэсаў дзіцяці.

Камісія па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці ў шасцімесячны тэрмін пасля прыняцця рашэння аб адабранні дзіцяці абавязана прыняць рашэнне аб вяртанні дзіцяці бацькам, калі адпалі прычыны, якія паслужылі падставай для адабрэння дзіцяці, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, або аб звароце ў суд з іскам аб пазбаўленні бацькоў (адзінага з бацькоў) бацькоўскіх правоў.

Артыкул 86. Удзел органаў апекі і апекавальніцтва ў разглядзе спрэчак, звязаных з выхаваннем дзяцей

Пры разглядзе судом спрэчак, звязаных з выхаваннем дзяцей, да ўдзелу ў справе павінен быць прыцягнуты орган апекі і апекавальніцтва.

Судовы разгляд спраў па спрэчках, звязаных з выхаваннем дзіцяці, прызначаецца толькі пасля атрымання ад органа апекі і апекавальніцтва заключэння па сутнасці разглядаемай спрэчкі разам з дакументамі, якія адлюстроўваюць фактычныя акалічнасці справы.

Сваю нязгоду з заключэннем органа апекі і апекавальніцтва суд абавязаны матываваць.

Артыкул 87. Выкананне рашэння суда аб перадачы або адабранні дзіцяці

Выкананне рашэння суда аб перадачы або адабранні дзіцяці ад бацькоў або ад іншых асоб праводзіцца судовым выканаўцам з абавязковым удзелам прадстаўніка органа апекі і апекавальніцтва.

У выпадках калі адзін з бацькоў або іншая асоба, пад апекай якой знаходзіцца дзіця, перашкаджае выкананню рашэння суда, прымаюцца меры, прадугледжаныя заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

Рашэнне суда аб перадачы або адабранні дзіцяці падлягае неадкладнаму выкананню, калі пакіданне дзіцяці ў асоб, у якіх яно знаходзіцца, можа адмоўна адбіцца на фізічным або псіхічным здароўі дзіцяці ці прывесці да немагчымасці выканання рашэння.

У выключных выпадках, калі гэтага патрабуюць інтарэсы дзіцяці, суд да вынясення рашэння можа вырашыць пытанне аб часовым адабранні дзіцяці ў адказчыка. Выкананне судовай пастановы праводзіцца ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

ГЛАВА 11 МАЁМАСНЫЯ ПРАВААДНОСІНЫ БАЦЬКОЎ І ДЗЯЦЕЙ

Артыкул 88. Маёмасныя правы і абавязкі бацькоў

Да маёмасных правоў і абавязкаў бацькоў адносяцца правы і абавязкі па кіраванні справамі і маёмасцю непаўналетніх дзяцей, абавязкі па забеспячэнні ўтрымання непаўналетнім дзецям, непрацаздольным паўналетнім дзецям, якія маюць патрэбу ў дапамозе, а таксама абавязкі па пакрыцці выдаткаў на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні.

Парадак і ўмовы ажыццяўлення маёмасных правоў і абавязкаў бацькоў вызначаюцца гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 89. Кіраванне справамі непаўналетняга дзіцяці

Бацькі маюць права заключаць ад імя дзіцяці ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў маёмасныя здзелкі, даваць згоду на заключэнне здзелак з дзецьмі ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, а таксама кіраваць маёмасцю дзіцяці да дасягнення ім паўналецця як законныя прадстаўнікі.

Пры гэтым бацькі не маюць права без згоды органа апекі і апекавальніцтва: адчужаць, аддаваць у заклад маёмасць, якая належыць дзіцяці; адмаўляцца ад спадчыны ад імя дзіцяці, прымаць спадчыну пад умовай; адмаўляцца ад дару; патрабаваць падзелу маёмасці дзіцяці; заключаць іншыя здзелкі, што супярэчаць інтарэсам дзіцяці.

Бацькі абавязаны з належным клопатам ажыццяўляць кіраванне маёмасцю дзіцяці, захоўваць памер гэтай маёмасці, а пры магчымасці і памнажаць яе.

Артыкул 90. Межы паўнамоцтваў бацькоў у кіраванні справамі дзіцяці

Кіраванне справамі непаўналетняга дзіцяці, якое ажыццяўляецца бацькамі, не распаўсюджваецца на заробкі дзіцяці і прадметы, аддадзеныя яму для свабоднага карыстання.

Даход, атрыманы ад выкарыстання маёмасці дзіцяці, павінен у першую чаргу накіроўвацца на ўтрыманне і выхаванне дзіцяці, а таксама можа выкарыстоўвацца на іншыя абгрунтаваныя патрэбы сям'і.

Калі кіраванне маёмасцю дзіцяці, якое ажыццяўляецца бацькамі, ставіць у небяспеку маёмаснае становішча дзіцяці, органы апекі і апекавальніцтва маюць права абавязаць бацькоў або аднаго з іх скласці вопіс маёмасці дзіцяці і прадставіць справаздачу аб яе стане і кіраванні ёю.

Суд па іску органа апекі і апекавальніцтва, пракурора або аднаго з бацькоў можа адхіліць вінаватых бацьку або маці ад кіравання маёмасцю дзіцяці або ўстанавіць парадак такога кіравання.

Артыкул 91. Абавязкі бацькоў па ўтрыманні дзяцей

Бацькі абавязаны ўтрымліваць сваіх непаўналетніх і маючых патрэбу ў дапамозе непрацаздольных паўналетніх дзяцей.

У выпадку, калі бацькі не забеспечваюць утрыманне сваім непаўналетнім і маючым патрэбу ў дапамозе непрацаздольным паўналетнім дзецям, сродкі на іх утрыманне (аліменты) спаганяюцца з бацькоў у судовым парадку.

Непрацаздольныя паўналетнія дзеці маюць права на атрыманне забеспячэння ад бацькоў незалежна ад часу і прычыны наступлення ў іх інваліднасці.

Асобамі, якія маюць патрэбу ў дапамозе, прызнаюцца толькі непрацаздольныя, у якіх няма дастатковых сродкаў для існавання.

Атрыманне непрацаздольнымі паўналетнімі дзецьмі пенсіі, стыпендыі або дапамогі, а таксама наяўнасць у іх маёмасці, якая не прыносіць даходу, не пазбаўляе іх права на атрыманне забеспячэння ад бацькоў, калі наяўных сродкаў недастаткова для задавальнення неабходных патрэб.

Бацькі маюць права заключыць Пагадненне аб утрыманні сваіх непаўналетніх і (або) маючых патрэбу ў дапамозе непрацаздольных паўналетніх дзяцей (далей – Пагадненне аб выплаце аліментаў) у адпаведнасці з главой 11¹ гэтага Кодэкса. Парадак і форма забеспячэння ўтрымання дзецям вызначаюцца бацькамі самастойна. Пры гэтым не павінны парушацца правы і законныя інтарэсы дзяцей.

Пагадненне аб выплаце аліментаў не можа быць заключана, калі аліменты выплачваюцца ў адпаведнасці з заключаным ва ўстаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь парадку Шлюбным дагаворам або Пагадненнем аб дзецях, а таксама судовай пастановай, што ўступіла ў законную сілу, у якіх вырашаны пытанні выплаты аліментаў на непаўналетніх і (або) маючых патрэбу ў дапамозе непрацаздольных паўналетніх дзяцей.

За ўхіленне ад утрымання сваіх непаўналетніх і маючых патрэбу ў дапамозе непрацаздольных паўналетніх дзяцей бацькі нясуць адказнасць, устаноўленую заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 92. Памер аліментаў, якія спаганяюцца з бацькоў на непаўналетніх дзяцей

Аліменты на непаўналетніх дзяцей з іх бацькоў пры адсутнасці Пагаднення аб дзецях, Пагаднення аб выплаце аліментаў, а таксама калі памер аліментаў не вызначаны Шлюбным дагаворам, спаганяюцца ў наступных памерах: на адно дзіця – 25 працэнтаў, на дваіх дзяцей – 33 працэнты, на траіх і больш дзяцей – 50 працэнтаў заробку і (або) іншага даходу бацькоў у месяц. Пры гэтым для працаздольных бацькоў мінімальны памер аліментаў у месяц павінен складаць не менш за 50 працэнтаў на адно дзіця, 75 працэнтаў – на дваіх дзяцей, 100 працэнтаў – на траіх і больш дзяцей бюджэту пражытачнага мінімуму ў сярэднім на душу насельніцтва.

Памер аліментаў можа быць зменшаны судом, калі ў таго з бацькоў, хто абавязаны выплачваць аліменты, ёсць іншыя непаўналетнія дзеці, якія пры спагнанні аліментаў ва ўстаноўленым гэтым артыкулам памеры аказаліся б менш забяспечанымі матэрыяльна, чым дзеці, якія атрымліваюць аліменты, а таксама ў выпадках, калі той з бацькоў, з якога спаганяюцца аліменты, з'яўляецца інвалідам I або II групы. У выключных выпадках суд можа вызваліць таго з бацькоў, хто з'яўляецца інвалідам I або II групы, ад выплаты аліментаў, а таксама зменшыць мінімальны памер аліментаў, што спаганяюцца з працаздольных бацькі або маці, якія па аб'ектыўных прычынах не могуць іх выплачваць ва ўстаноўленых памерах.

Калі дзеці застаюцца пры кожным з бацькоў, аліменты з аднаго з бацькоў на карысць другога, менш забяспечанага, пры адсутнасці Пагаднення аб дзецях,

Пагаднення аб выплаце аліментаў, а таксама калі памер аліментаў не вызначаны Шлюбным дагаворам, устанаўліваюцца ў цвёрдай грашовай суме, якая спаганяецца штомесяц і вызначаецца судом у адпаведнасці з памерамі, устаноўленымі гэтым артыкулам, з улікам матэрыяльнага і сямейнага становішча бацькоў.

Артыкул 93. Пакрыццё бацькамі выдаткаў, затрачаных дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні

Бацькі, пазбаўленыя бацькоўскіх правоў, бацькі, у якіх дзеці адабраны без пазбаўлення бацькоўскіх правоў па рашэнні суда, бацькі, у якіх дзеці адабраны па рашэнні камісіі па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці, бацькі, якія знаходзяцца ў вышуку, лячэбна-працоўных прафілакторыях або ў месцах утрымання пад вартай, бацькі, якія адбываюць пакаранне ва ўстановах, што выконваюць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі, абмежавання волі, арышту, кампенсуюць у поўным аб'ёме выдаткі, затрачаныя дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, за ўвесь перыяд знаходжання дзяцей на дзяржаўным забеспячэнні ў дамах дзіцяці, сацыяльна-педагагічных установах, школах-інтэрнатах для дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, дапаможных школах-інтэрнатах, спецыяльных агульнаадукацыйных школах-інтэрнатах, спецыяльных навучальна-выхаваўчых установах, спецыяльных лячэбна-выхаваўчых установах, дамах-інтэрнатах для дзяцей-інвалідаў і іншых установах, якія забяспечваюць умовы для пражывання і ўтрымання дзяцей (далей – дзіцячыя інтэрнатныя ўстановы), установах прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, дзіцячых дамах сямейнага тыпу, апякунскіх сем'ях, прыёмных сем'ях. Пры гэтым абавязак кампенсаваць выдаткі, затрачаныя дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, узнікае з дня змяшчэння дзіцяці на дзяржаўнае забеспячэнне, але не раней чым за дзень, калі было прынята рашэнне камісіяй па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе аб адабранні дзіцяці, пастановы органа, які вядзе крымінальны працэс, або ўступлення ў законную сілу судовай пастановы, прыгавору ў дачыненні да бацькоў.

Выдаткі, затрачаныя дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, не кампенсуюцца бацькамі, прызнанымі недзеяздольнымі, а таксама бацькамі, якія не могуць выконваць бацькоўскія абавязкі па стане здароўя на падставе заключэння ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі, выдадзенага дзяржаўнай арганізацыяй аховы здароўя.

Пэралік захворванняў, пры якіх бацькі не могуць выконваць бацькоўскія абавязкі, зацвярджаецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

За непаўналетніх бацькоў выдаткі, затрачаныя дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, кампенсуюцца бацькамі, усынаўляльнікамі гэтых непаўналетніх бацькоў. Пры адсутнасці бацькоў, усынаўляльнікаў, а таксама ў выпадку непагашэння выдаткаў на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, бацькамі, усынаўляльнікамі кампенсация ўказаных выдаткаў, пачынаючы з дня змяшчэння дзіцяці на дзяржаўнае забеспячэнне, ажыццяўляецца непаўналетнімі бацькамі пасля дасягнення паўналецця або з моманту набыцця імі да дасягнення паўналецця дзеяздольнасці ў поўным аб'ёме.

Бацькі, названыя ў частцы першай гэтага артыкула, якія з'яўляюцца замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, часова знаходзяцца і часова або пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, абавязаны кампенсаваць выдаткі, затрачаныя дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, у парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь, калі іх дзеці з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь або асобамі без грамадзянства.

Памер і склад выдаткаў, што затрачваюцца дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, устанаўліваюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Выдаткі на ўтрыманне дзяцей, названыя ў частцы першай гэтага артыкула, кампенсуюцца ў добраахвотным парадку або спаганяюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь, памер выдаткаў, затрачаных дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, можа быць зменшаны або асоба, абавязаная кампенсаваць прызначаныя выдаткі, можа быць вызвалена ад выплаты запазычанасці па іх пакрыцці.

Сродкі на пакрыццё выдаткаў, затрачаных дзяржавай на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, пералічваюцца ў даход бюджэту, з якога фінансуюцца дзіцячыя інтэрнатныя ўстановы, установы прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, дзіцячыя дамы сямейнага тыпу, апякунскія сем'і, прыёмныя сем'і, у парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

За ўхіленне ад пакрыцця выдаткаў на ўтрыманне дзяцей, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні, вінаватая асоба нясе адказнасць, устаноўленую заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 94. Спагнанне аліментаў на дзяцей з бацькоў, якія маюць нерэгулярны заробак і (або) даход або атрымліваюць частку яго натурай

Пры адсутнасці Пагаднення аб дзецях, Пагаднення аб выплаце аліментаў, а таксама калі памер аліментаў не вызначаны Шлюбным дагаворам, у выпадках, калі бацькі, абавязаныя выплачваць аліменты, маюць нерэгулярны заробак і (або) даход або атрымліваюць яго частку ў натуры (асобы, якія займаюцца прадпрымальніцкай дзейнасцю, члены сялянскай (фермерскай) гаспадаркі і да т.п.), а таксама ў іншых выпадках, калі спагнанне аліментаў ва ўстаноўленым артыкулам 92 гэтага Кодэкса памеры немагчыма або выклікае цяжкасці, аліменты могуць быць спагнаны ў цвёрдай грашовай суме або ў суме, што адпавядае пэўнай колькасці базавых велічынь, якая падлягае выплаце штомесяц.

Артыкул 95. Віды заробку і (або) даходу, якія падлягаюць уліку пры ўтрыманні аліментаў

Віды заробку і (або) даходу бацькоў, з якіх праводзіцца ўтрыманне аліментаў, што спаганяюцца на непаўналетніх дзяцей у адпаведнасці з артыкулам 92 гэтага Кодэкса, вызначаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 96. Удзел бацькоў у дадатковых выдатках

Бацькі, якія выплачваюць аліменты на непаўналетніх дзяцей, могуць быць прыцягнуты ў судовым парадку да ўдзелу ў дадатковых выдатках, выкліканых выключнымі абставінамі (захворванне дзіцяці і да т.п.).

Суд мае права абавязаць бацькоў прыняць удзел як у затрачаных выдатках, так і ў выдатках, якія будуць неабходны ў далейшым.

Памер удзелу ў такіх выдатках вызначаецца судом у цвёрдай грашовай суме або ў суме, якая адпавядае пэўнай колькасці базавых велічынь, зыходзячы з матэрыяльнага і сямейнага становішча асобы, з якой спаганяюцца аліменты, і асобы, якая атрымлівае іх.

Артыкул 97. Часовае спагнанне аліментаў на дзяцей да разгляду справы судом

Па справах аб спагнанні з бацькоў аліментаў на ўтрыманне дзяцей у выпадках, калі адказчык запісаны бацькам або маці дзіцяці ў кнізе рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану ў адпаведнасці з артыкуламі 54 гэтага Кодэкса, суд мае права да разгляду справы вынесці пастанову аб тым, у якой меры адказчык абавязаны несці выдаткі па ўтрыманні дзяцей.

Памер сумы, якая падлягае часоваму спагнанню, можа быць вызначаны ў долевым або працэнтных адносінах да заробку і (або) іншага даходу адказчыка або ў адпаведнасці з артыкулам 94 гэтага Кодэкса.

Артыкул 98. Змяненне памеру аліментаў, якія спаганяюцца з бацькоў на непаўналетніх дзяцей

Пры наступленні акалічнасцей, прадугледжаных часткай другой артыкула 92 гэтага Кодэкса, той з бацькоў, хто выплачвае аліменты на непаўналетніх дзяцей па судовай пастанове, мае права звярнуцца з іскам аб змяншэнні памеру або вызваленні ад выплаты аліментаў, якія ўстаноўлены судом і спаганяюцца на ўтрыманне дзяцей.

Пры адпадзенні такіх акалічнасцей асоба, якая атрымлівае аліменты на непаўналетніх дзяцей, мае права звярнуцца з іскам аб спагнанні аліментаў у памеры, устаноўленым часткай першай артыкула 92 гэтага Кодэкса.

Пры змяненні матэрыяльнага або сямейнага становішча бацькоў, якія выплачваюць аліменты на непаўналетніх і маючых патрэбу ў дапамозе непрацаздольных паўналетніх дзяцей па судовай пастанове ў суме, якая вызначаецца ў адпаведнасці з артыкуламі 94 і 99 гэтага Кодэкса, суд мае права змяніць памер аліментаў па іску зацікаўленай асобы.

Артыкул 99. Памер аліментаў, якія спаганяюцца з бацькоў на непрацаздольных паўналетніх дзяцей

У выпадку адсутнасці Пагаднення аб выплаце аліментаў, а таксама калі памер аліментаў не вызначаны Шлюбным дагаворам, пры спагнанні аліментаў з бацькоў на непрацаздольных паўналетніх дзяцей, якія маюць патрэбу ў дапамозе, памер аліментаў вызначаецца ў цвёрдай грашовай суме або ў суме, што адпавядае пэўнай колькасці базавых велічынь і падлягае выплаце штомесяц, зыходзячы з

матэрыяльнага і сямейнага становішча асобы, з якой спаганяюцца аліменты, і асобы, на карысьць якой яны спаганяюцца.

Артыкул 100. Абавязкі дзяцей у дачыненні да бацькоў

Дзеці абавязаны клапаціцца пра бацькоў і аказваць ім дапамогу. Утрыманне непрацаздольных бацькоў, якія маюць патрэбу ў дапамозе, з'яўляецца абавязкам іх паўналетніх працаздольных дзяцей.

Артыкул 101. Вызваленне дзяцей ад абавязку па ўтрыманні бацькоў

Дзеці могуць быць вызвалены ад абавязку па ўтрыманні бацькоў і пакрыцця затрат па іх догляду, калі судом будзе ўстаноўлена, што бацькі ўхіляліся ад выканання бацькоўскіх абавязкаў.

Бацькі, пазбаўленыя бацькоўскіх правоў, страчваюць права на атрыманне забеспячэння ад сваіх дзяцей.

Артыкул 102. Памер аліментаў, якія спаганяюцца на бацькоў

Памер аліментаў, што спаганяюцца з кожнага з дзяцей на ўтрыманне іх непрацаздольных бацькоў, якія маюць патрэбу ў дапамозе, вызначаецца судом у цвёрдай грашовай суме або ў суме, што адпавядае пэўнай колькасці базавых велічынь і падлягае выплаце штомесяц, зыходзячы з матэрыяльнага і сямейнага становішча бацькоў і кожнага з дзяцей.

Пры вызначэнні такой сумы суд улічвае ўсіх паўналетніх дзяцей гэтых бацькі або маці незалежна ад таго, прад'яўлена патрабаванне да ўсіх дзяцей ці толькі да аднаго або некалькіх з іх.

Артыкул 103. Змяненне памеру аліментаў, якія спаганяюцца на бацькоў

Пры змяненні матэрыяльнага або сямейнага становішча маючых патрэбу ў дапамозе непрацаздольных бацькоў або паўналетніх працаздольных дзяцей, якія выплачваюць аліменты на іх, суд мае права змяніць памер аліментаў па іску зацікаўленай асобы.

ГЛАВА 11¹

ГЛАВА 11¹. ПАГАДНЕННЕ АБ ВЫПЛАЦЕ АЛІМЕНТАЎ

Артыкул 103¹. Заключэнне Пагаднення аб выплаце аліментаў

Пагадненне аб выплаце аліментаў (памеры, спосабах і парадку іх выплаты) заключаецца паміж адным з бацькоў, абавязаным выплачваць аліменты, і асобай, якая атрымлівае аліменты. Пры недзеяздольнасці таго з бацькоў, які абавязаны выплачваць аліменты, і (або) асобы, якая атрымлівае аліменты, Пагадненне аб выплаце аліментаў ад іх імя заключаецца іх законнымі прадстаўнікамі.

Асобы, якія не валодаюць грамадзянскай дзеяздольнасцю ў поўным аб'ёме, заключаюць Пагадненне аб выплаце аліментаў са згоды іх законных прадстаўнікоў, а пры іх адсутнасці – са згоды органа апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 103². Форма Пагаднення аб выплаце аліментаў

Пагадненне аб выплаце аліментаў заключаецца ў пісьмовай форме і падлягае натарыяльнаму сведчанню. Пагадненне аб выплаце аліментаў, якое прадугледжвае перадачу нерухомай маёмасці ва ўласнасць дзіцяці, падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі ў арганізацыі па дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй, уступае ў сілу ў частцы ўмоў, якія датычацца нерухомай маёмасці, з моманту дзяржаўнай рэгістрацыі Пагаднення аб выплаце аліментаў і з'яўляецца падставай для дзяржаўнай рэгістрацыі пераходу права ўласнасці на гэту нерухомую маёмасць.

Незахаванне ўстаноўленай законам формы Пагаднення аб выплаце аліментаў цягне за сабой наступствы, прадугледжаныя пунктам 1 артыкула 166 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Пагадненне аб выплаце аліментаў з'яўляецца актам, які падлягае выкананню ў парадку, вызначаным заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

Артыкул 103³. Парадак заключэння, выканання, змянення, скасавання і прызнання несапраўдным Пагаднення аб выплаце аліментаў

Да заключэння, выканання, змянення, скасавання і прызнання несапраўдным Пагаднення аб выплаце аліментаў прымяняюцца нормы Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь, якія рэгулююць заключэнне, выкананне, змяненне, скасаванне і прызнанне несапраўднымі грамадзянска-прававых здзелак, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам.

Пагадненне аб выплаце аліментаў можа быць зменена або скасавана ў любы час па пагадненні бакоў. Пагадненне аб выплаце аліментаў, якое прадугледжвае перадачу маёмасці ва ўласнасць дзіцяці, змяняецца або скасоўваецца са згоды органаў апекі і апекавальніцтва, а ў выпадку набыцця непаўналетнім дзеяздольнасці ў поўным аб'ёме – са згоды дзіцяці.

Змяненне або скасаванне Пагаднення аб выплаце аліментаў павінны быць праведзены ў той жа форме, што і само Пагадненне аб выплаце аліментаў.

Аднабаковая адмова ад выканання Пагаднення аб выплаце аліментаў або аднабаковае змяненне яго ўмоў не дапускаюцца.

Пры істотным змяненні матэрыяльнага або сямейнага становішча бакоў і недасягненні пагаднення аб змяненні або скасаванні Пагаднення аб выплаце аліментаў ва ўстаноўленым грамадзянскім заканадаўствам Рэспублікі Беларусь парадку зацікаўлены бок мае права звярнуцца ў суд з іскам аб змяненні або аб скасаванні гэтага пагаднення. Пры вырашэнні пытання аб змяненні або скасаванні Пагаднення аб выплаце аліментаў суд мае права ўлічыць любы варты ўвагі інтарэсы бакоў.

Артыкул 103⁴. Прызнанне несапраўдным Пагаднення аб выплаце аліментаў, якое парушае правы і законныя інтарэсы дзяцей

Калі прадугледжаныя Пагадненнем аб выплаце аліментаў умовы забеспячэння ўтрымання непаўналетняму дзіцяці і (або) маючаму патрэбу ў дапамозе непрацаздольнаму паўналетняму дзіцяці істотна парушаюць іх правы і законныя інтарэсы на момант заключэння пагаднення, у тым ліку ў выпадку незахавання патрабаванняў артыкула 103⁵ гэтага Кодэкса, такое пагадненне можа быць прызнана

несапраўдным у судовым парадку па патрабаванні законнага прадстаўніка непаўналетняга дзіцяці, непаўналетняга дзіцяці, якое дасягнула чатырнаццаці гадоў, маючага патрэбу ў дапамозе непрацаздольнага паўналетняга дзіцяці або яго законнага прадстаўніка, а таксама органа апекі і апекавальніцтва або пракурора.

Пры адсутнасці ў непаўналетняга дзіцяці ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў законнага прадстаўніка справа аб прызнанні Пагаднення аб выплаце аліментаў несапраўдным разглядаецца з абавязковым удзелам органа апекі і апекавальніцтва і пракурора.

Артыкул 103⁵. Памер аліментаў на непаўналетніх дзяцей, якія выплачваюцца паводле Пагаднення аб выплаце аліментаў

Памер аліментаў на непаўналетніх дзяцей, вызначаны бакамі ў Пагадненні аб выплаце аліментаў, не можа быць ніжэйшы па памеры за аліменты, якія яны маглі б атрымаць пры спагнанні аліментаў у судовым парадку (частка першая артыкула 92 гэтага Кодэкса).

Артыкул 103⁶. Форма Пагаднення аб выплаце аліментаў

Спосабы і парадак выплаты аліментаў па Пагадненні аб выплаце аліментаў вызначаюцца гэтым пагадненнем.

Аліменты ў адпаведнасці з Пагадненнем аб выплаце аліментаў могуць выплачвацца:

у працэнтных адносінах да заробку і (або) іншага даходу таго з бацькоў, хто абавязаны выплачваць аліменты;

у цвёрдай грашовай суме, якая выплачваецца перыядычна;

у цвёрдай грашовай суме, якая выплачваецца аднаразова;

шляхам перадачы маёмасці ва ўласнасць дзіцяці.

У Пагадненні аб выплаце аліментаў можа быць прадугледжана спалучэнне розных спосабаў выплаты аліментаў.

Артыкул 103⁷. Індэксацыя памеру аліментаў, якія выплачваюцца ў цвёрдай грашовай суме па Пагадненні аб выплаце аліментаў

Індэксацыя памеру аліментаў, якія выплачваюцца ў цвёрдай грашовай суме па Пагадненні аб выплаце аліментаў, праводзіцца ў адпаведнасці з гэтым пагадненнем. Калі ў Пагадненні аб выплаце аліментаў не прадугледжваецца парадак індэксацыі, індэксацыя праводзіцца ў адпаведнасці з артыкулам 113 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 12

ПАРАДАК ВЫПЛАТЫ АБО СПАГНАННЯ АЛІМЕНТАЎ

Артыкул 104. Выплата аліментаў у добраахвотным парадку

Аліменты выплачваюцца ў добраахвотным парадку асобай, абавязанай выплачваць аліменты, ці шляхам утрымання з зароботнай платы па месцы працы або па месцы атрымання пенсіі, дапамогі, стыпендыі, ажыццяўлення іншых выплат.

Добраахвотны парадак выплаты аліментаў не выключае права спагнанніка аліментаў у любы час звярнуцца ў суд з заявай аб спагнанні аліментаў.

Артыкул 105. Абавязак наймальніка, арганізацыі ўтрымліваць аліменты

Наймальнік, які выплачвае заработную плату, арганізацыя, што выплачвае пенсіі, дапамогі, стыпендыі і ажыццяўляе іншыя выплаты, абавязаны на падставе пісьмовай заявы асобы, якая выплачвае аліменты, або выканаўчага ліста штомесяц утрымліваць з яго зароботнай платы, пенсіі, дапамогі, стыпендыі і іншых выплат грашовыя сумы ўстаноўленых памераў з улікам абмежаванняў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь, і выплачваць (пералічваць на рахунак, пераводзіць па пошце за кошт сродкаў асобы, якая выплачвае аліменты) не пазней чым у трохдзённы тэрмін з дня выплаты зароботнай платы, пенсіі, дапамогі, стыпендыі і ажыццяўлення іншых выплат асобе, указанай у заяве або выканаўчым лісце.

Пры пераходзе грамадзяніна, з якога ўтрымліваюцца аліменты па заяве, на іншую працу або перамене ім месца жыхарства ўтрыманне аліментаў праводзіцца на падставе нова пададзенай ім заявы.

Запозычанасць за час нявыплаты аліментаў у гэтых выпадках можа быць утрымана з даўжніка па яго заяве або спагнана судом.

У выпадку невыканання абавязку па ўтрыманні аліментаў з зароботнай платы, пенсіі, дапамогі, стыпендыі і іншых выплат вінаватыя ў гэтым работнікі могуць быць прыцягнуты да адказнасці ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 106. Утрыманне аліментаў на падставе заявы

Утрыманне аліментаў на падставе заявы не можа праводзіцца, калі агульная сума, якая падлягае спагнанню на падставе заявы і выканаўчых дакументаў, перавышае 50 працэнтаў належных даўжніку заробку і (або) іншага даходу, з якіх праводзіцца ўтрыманне аліментаў, а таксама калі з даўжніка спаганяюцца па судовай пастанове аліменты на дзяцей ад іншай маці, за выключэннем выпадку, прадугледжанага часткай трэцяй гэтага артыкула.

У гэтых выпадках пытанне аб спагнанні аліментаў вырашаецца судом, аб чым паведамляецца заяўніку і асобе, на карысць якой спаганяюцца аліменты.

Утрыманне аліментаў на падставе заявы асобы, якая плаціць аліменты, пры выплаце аліментаў на непаўналетніх дзяцей можа праводзіцца і ў выпадку, калі агульная сума ўтрыманняў на падставе такой заявы і выканаўчых дакументаў перавышае 50 працэнтаў заробку і (або) іншага даходу асобы, абавязанай выплачваць аліменты, але не больш за 70 працэнтаў.

Артыкул 107. Абавязак паведамляць аб перамене месца працы асобы, якая выплачвае аліменты

Наймальнік, які ажыццяўляў утрыманне аліментаў на дзяцей, павінен у трохдзённы тэрмін паведаміць судоваму выканаўцу і асобе, якая атрымлівае аліменты, аб звальненні з працы асобы, абавязанай выплачваць аліменты, а таксама аб новым месцы яе працы, калі яно вядома.

Асоба, абавязаная выплачваць аліменты, павінна ў той жа тэрмін паведаміць судоваму выканаўцу аб змяненні месца працы або жыхарства, а таксама аб дадатковых даходах.

У выпадку непаведамлення ўказаных звестак па няўважлівых прычынах асоба, абавязаная выплачваць аліменты, і вінаватая ў гэтым службовыя асобы могуць быць прыцягнуты да адказнасці ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 108. Адказнасць за страту заяў асобы, якая выплачвае аліменты

Заявы асобы, якая выплачвае аліменты, аб утрыманні аліментаў, аб змяненні іх памеру і аб спыненні выплаты аліментаў наймальнік, які выплачвае заработную плату, арганізацыя, што выплачвае пенсіі, дапамогі, стыпендыі і ажыццяўляе іншыя выплаты, абавязаны захоўваць у парадку, устаноўленым для захоўвання выканаўчых дакументаў.

За страту дакументаў, указаных у частцы першай гэтага артыкула, вінаватая ў гэтым службовая асоба нясе адказнасць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 109. Тэрміны, на працягу якіх могуць быць прад'яўлены і задаволены патрабаванні аб спагнанні аліментаў

Асоба, якая мае права на атрыманне аліментаў, можа звярнуцца з заявай аб спагнанні аліментаў у суд незалежна ад тэрміну, які скончыўся з моманту ўзнікнення права на атрыманне аліментаў.

Аліменты прысуджаюцца на будучы час з моманту звароту з заявай у суд.

Аліменты могуць быць спагнаны і за мінулы час, але не больш чым за тры папярэднія гады, калі судом будзе ўстаноўлена, што да звароту ў суд прымаліся меры для спагнання сродкаў на ўтрыманне, але з прычыны ўхілення асобы, абавязанай выплачваць аліменты, ад іх выплаты, а таксама ў выпадках, прадугледжаных часткай другой артыкула 105 гэтага Кодэкса, аліменты не былі атрыманы.

Артыкул 110. Вызначэнне запазычанасці па аліментах

Спагнанне аліментаў па выканаўчым лісце за мінулы час праводзіцца не больш чым за тры гады, якія папярэднічалі прад'яўленню выканаўчага ліста да спагнання.

У выпадках, калі па выканаўчым лісце, прад'яўленым да спагнання, утрыманне аліментаў не праводзілася ў сувязі з вышукам даўжніка, спагнанне аліментаў павінна праводзіцца за ўвесь мінулы перыяд незалежна ад устаноўленага тэрміну даўнасці.

Памер запазычанасці па аліментах вызначаецца судовым выканаўцам зыходзячы з памеру аліментаў, вызначанага судовай пастановай, Пагадненнем аб дзецях, Пагадненнем аб выплаце аліментаў або Шлюбным дагаворам.

Запазычанасць па аліментах вызначаецца зыходзячы з заробку і (або) іншага даходу, атрыманага даўжніком за час, на працягу якога не праводзілася спагнанне.

Калі даўжнік у гэты перыяд не працаваў або не прадстаўлены дакументы, якія пацвярджаюць яго заробак і (або) іншы даход, запазычанасць вызначаецца зыходзячы з заробку і (або) іншага даходу, які атрымліваецца ім на момант налічэння запазычанасці па аліментах.

У выпадках, калі даўжнік на момант налічэння запазычанасці па аліментах не працуе, яе памер вызначаецца зыходзячы з заробку даўжніка па апошнім месцы працы, а пры адсутнасці звестак аб гэтым або калі з моманту звальнення прайшло больш за тры месяцы – зыходзячы з сярэдняй заробтнай платы работнікаў у рэспубліцы.

Памер штомесячных сум запазычанасці, налічаных у адпаведнасці з часткамі пятай і шостага гэтага артыкула, не можа быць ніжэйшы за памер, устаноўлены часткай першай артыкула 92 гэтага Кодэкса, што дзейнічае на момант налічэння запазычанасці па аліментах.

Не лічыцца запазычанасцю недаплата па аліментах, калі яна ўтварылася ў сувязі з прастоем або іншымі абставінамі, якія мелі месца па незалежных ад даўжніка прычынах. У такіх выпадках утрыманне аліментаў праводзіцца ў наступных памерах: на адно дзіця – 25 працэнтаў, на дваіх дзяцей – 33 працэнты, на траіх і больш дзяцей – 50 працэнтаў фактычнага заробку і (або) іншага даходу асобы, абавязанай выплачваць аліменты, за прапрацаваны пры ўказаных абставінах перыяд. Недаатрыманая сума аліментаў павінна кампенсавацца спагнанніку выплатамі з бюджэту дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь з наступным пакрыццём у гэты бюджэт выплачаных сум наймальнікам у парадку, які вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважаным ім органам.

Пры нязгодзе з вызначаным судовым выканаўцам памерам запазычанасці па аліментах спагнаннік або даўжнік могуць абскардзіць дзеянні судовага выканаўцы ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

Артыкул 111. Вызваленне ад выплаты або змяншэнне запазычанасці па аліментах

Вызваленне ад выплаты або змяншэнне запазычанасці па аліментах магчыма толькі па рашэнні суда.

Суд мае права па іску асобы, якая выплачвае аліменты, вызваліць яе поўнасцю або часткова ад выплаты запазычанасці па аліментах, што ўтварылася, калі ўстаноўціць, што нявыплата аліментаў мела месца ў сувязі з захворваннем гэтай асобы або па іншых уважлівых прычынах і яе матэрыяльнае і сямейнае становішча не дае магчымасці пагасіць запазычанасць, што ўтварылася.

Артыкул 111¹. Адказнасць за несвоечасовую выплату аліментаў

Пры ўтварэнні запазычанасці па аліментах па віне асобы, абавязанай выплачваць аліменты па Пагадненні аб дзецях, Пагадненні аб выплаце аліментаў або Шлюбным дагаворы, вінаватая асоба нясе адказнасць у парадку, прадугледжаным гэтымі пагадненнямі, дагаворам.

Пры ўтварэнні запазычанасці па аліментах па віне асобы, абавязанай выплачваць аліменты па судовай пастанове, вінаватая асоба выплачвае атрымальніку аліментаў няўстойку ў памеры 0,3 працэнта ад сумы нявыплачаных аліментаў за кожны дзень пратэрміноўкі. Няўстойка па аліментах спаганяецца ў парадку, устаноўленым для спагнання аліментаў.

Атрымальнік аліментаў мае права таксама спагнаць з вінаватой у несвоечасовай выплаце аліментаў асобы, абавязанай выплачваць аліменты па

судовай пастанове, усе прычыненыя пратэрміноўкай выканання аліментных абавязацельстваў страты ў частцы, не пакрытай няўстойкай.

Артыкул 112. Недапушчальнасць заліку або зваротнага спагнання аліментаў

Падлеглыя выплаце сумы аліментаў не могуць быць залічаны па сустрэчным патрабаванні даўжніка.

Выплачаныя сумы аліментных плацяжоў не могуць быць выпатрабаваны назад, за выключэннем выпадкаў, калі адмененая судовая пастанова грунтавалася на паведамленых заяўнікам ілжывых звестках або прадстаўленых ім падложных дакументах, а таксама выпадкаў прызнання Пагаднення аб дзецях, Пагаднення аб выплаце аліментаў, Шлюбнага дагавора несапраўднымі з прычыны заключэння іх пад уплывам падману, пагроз або насілля з боку атрымальніка аліментаў, устанаўлення прыгаворам суда факта падробкі судовай пастановы, Пагаднення аб дзецях, Пагаднення аб выплаце аліментаў, Шлюбнага дагавора або выканаўчага ліста, на падставе якіх выплачваліся аліменты.

Калі дзеянні, указаныя ў частцы другой гэтага артыкула, ажыццёўлены законным прадстаўніком непаўналетняга дзіцяці або законным прадстаўніком паўналетняга недзеяздольнага дзіцяці, спагнанне аліментаў не праводзіцца, а сумы выплачаных аліментаў спаганяюцца з вінаватага законнага прадстаўніка па іску асобы, абавязанай выплачваць аліменты.

Артыкул 113. Індэксацыя аліментаў

Індэксацыя аліментаў, якія спаганяюцца на падставе выканаўчых дакументаў у цвёрдай грашовай суме, праводзіцца наймальнікам, арганізацыяй, указанымі ў частцы першай артыкула 105 гэтага Кодэкса, а таксама судом прапарцыянальна павелічэнню ўстаноўленай заканадаўствам Рэспублікі Беларусь базавай велічыні.

Артыкул 114. Асаблівасці выканання аліментных абавязацельстваў грамадзянамі, якія выязджаюць на пастаяннае пражыванне за межы Рэспублікі Беларусь

Асаблівасці выканання аліментных абавязацельстваў грамадзянамі, якія выязджаюць на пастаяннае пражыванне за межы Рэспублікі Беларусь, вызначаюцца актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 115. Спыненне аліментных абавязацельстваў

Аліментныя абавязацельствы, устаноўленыя Пагадненнем аб дзецях, Пагадненнем аб выплаце аліментаў, Шлюбным дагаворам, спыняюцца ў сувязі са смерцю аднаго з бакоў, сканчэннем тэрміну дзеяння гэтых пагадненняў, дагавора або па падставах, прадугледжаных у іх.

Выплата аліментаў, якія спаганяюцца ў судовым парадку, спыняецца: па дасягненні дзіцем паўналецця або ў выпадку набыцця непаўналетнімі дзецьмі поўнай дзеяздольнасці да дасягнення імі паўналецця;

пры ўсынаўленні дзіцяці, на ўтрыманне якога спаганяліся аліменты;
пры ўладкаванні дзяцей на дзяржаўнае забеспячэнне і ўзнікненні абавязку пакрыцця выдаткаў, затрачаных дзяржавай на іх утрыманне, у адпаведнасці з часткай першай артыкула 93 гэтага Кодэкса;

пры прызнанні судом аднаўлення працаздольнасці або спынення патрэбы ў дапамозе атрымальніка аліментаў;

пры ўзяцці непрацаздольным маючым патрэбу ў дапамозе былым сужэнцам – атрымальнікам аліментаў новага шлюбу;

у сувязі са смерцю асобы, якая атрымлівае аліменты, або асобы, абавязанай выплачваць аліменты.

ГЛАВА 13

ГЛАВА 13. ВЫЯЎЛЕННЕ, УЛІК І ЎЛАДКАВАННЕ ДЗЯЦЕЙ-СІРОТ, ДЗЯЦЕЙ, ЯКІЯ ЗАСТАЛІСЯ БЕЗ АПЕКАВАННЯ БАЦЬКОЎ, І ДЗЯЦЕЙ, ЯКІЯ ЗНАХОДЗЯЦА Ў САЦЫЯЛЬНА НЕБЯСПЕЧНЫМ СТАНОВІШЧЫ. УСЫНАЎЛЕННЕ

Артыкул 116. Абарона правоў і законных інтарэсаў дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы

Абарона правоў і законных інтарэсаў дзяцей-сірот (дзяцей, у якіх памерлі або бацькоў або адзіны з іх), дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў (дзяцей, якія засталіся без апекавання адзінага або абаіх бацькоў з прычыны пазбаўлення бацькоў бацькоўскіх правоў, адабрання іх у бацькоў без пазбаўлення бацькоўскіх правоў, прызнання бацькоў недзеяздольнымі, абмежавана дзеяздольнымі, адсутнымі без вестак, аб'яўлення іх памерлымі, знаходжання бацькоў у вышуку, у месцах утрымання пад вартай, наяўнасці ў бацькоў захворвання, стану, якія перашкаджаюць выкананню бацькамі абавязкаў па выхаванні і ўтрыманні дзяцей, адбывання бацькамі пакарання ва ўстановах, што выконваюць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі, абмежавання волі, арышту, пакідання дзяцей бацькамі ў арганізацыях аховы здароўя, згоды бацькоў на ўсынаўленне дзяцей пры адмове бацькоў ад дзяцей і іх асобным пражыванні з дзецьмі, а таксама дзяцей, якія знойдзены кінутымі, і ў іншых выпадках адсутнасці апекавання бацькоў), ускладаецца на органы апекі і апекавальніцтва, а таксама на іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Абарона правоў і законных інтарэсаў дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, ускладаецца на камісіі па справах непаўналетніх, органы апекі і апекавальніцтва, а таксама на іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Дзіця, якое знаходзіцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, можа быць прызнана маючым патрэбу ў дзяржаўнай абароне ў выпадках, прадугледжаных часткай першай артыкула 85¹ гэтага Кодэкса, па рашэнні камісіі па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці. У выпадку, калі знаходжанне дзіцяці ў сацыяльна небяспечным становішчы не звязана з неналежным выкананнем бацькамі абавязкаў па выхаванні і ўтрыманні дзіцяці, яно можа быць прызнана маючым патрэбу ў дзяржаўнай абароне па рашэнні органа апекі і апекавальніцтва.

У выпадку прызнання дзіцяці маючым патрэбу ў дзяржаўнай абароне кіраўніком раённага (горадскога) выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе не пазней чым за два тыдні з дня прыняцця рашэння аб прызнанні дзіцяці маючым патрэбу ў дзяржаўнай абароне зацвярджаецца план абароны правоў і законных інтарэсаў дзіцяці, у якім вызначаецца комплекс мерапрыемстваў па аднаўленні сям'і. План абароны правоў і законных інтарэсаў дзіцяці з'яўляецца абавязковым для выканання дзяржаўнымі органамі, іншымі арганізацыямі, іх службовымі асобамі.

Парадак, тэрміны правядзення абследавання ўмоў жыцця і выхавання дзіцяці, парадак прызнання дзяцей асобамі, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, крытэрыі і паказчыкі сацыяльна небяспечнага становішча, форма плана абароны правоў і законных інтарэсаў дзіцяці ўстанаўліваецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 117. Выяўленне і ўлік дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы

Органы апекі і апекавальніцтва, іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, выяўляюць дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, вядуць іх улік і, зыходзячы з канкрэтных абставін, выбіраюць форму ўладкавання гэтых дзяцей, а таксама ажыццяўляюць далейшы кантроль за ўмовамі іх утрымання, выхавання і адукацыі ў парадку, устаноўленым Урадам Рэспублікі Беларусь.

Дзяржаўныя органы, іншыя арганізацыі, грамадзяне, якія валодаюць звесткамі аб дзецях, указаных у частках першай і другой артыкула 116 гэтага Кодэкса, абавязаны неадкладна паведаміць аб гэтым у камісію па справах непаўналетніх, орган апекі і апекавальніцтва, іншыя дзяржаўныя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, па месцы знаходжання гэтых дзяцей.

Орган апекі і апекавальніцтва на працягу трох сутак з дня атрымання звестак аб дзецях-сіротах, дзецях, якія засталіся без апекавання бацькоў, абавязаны правесці абследаванне ўмоў жыцця дзіцяці і пры ўстанаўленні факта адсутнасці апекавання бацькоў забяспечыць абарону правоў і законных інтарэсаў дзіцяці да вырашэння пытання аб яго ўладкаванні. Орган апекі і апекавальніцтва накіроўвае звесткі аб дзецях-сіротах, дзецях, якія засталіся без апекавання бацькоў, у Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважаную ім арганізацыю для ўнясення ў рэспубліканскі банк даных дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў. Парадак фарміравання рэспубліканскага банка даных дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і карыстання ім вызначаецца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Кіраўнікі дзіцячых інтэрнатных устаноў, устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, якія ажыццяўляюць апеку, апекавальніцтва над дзецьмі-сіратамі, дзецьмі, якія засталіся без апекавання бацькоў, абавязаны ў сямідзённы тэрмін з дня, калі ім стала вядома, што дзіця можа быць перададзена на выхаванне ў сям'ю, паведаміць аб гэтым у орган апекі і апекавальніцтва па месцы знаходжання гэтай установы.

Орган апекі і апекавальніцтва на працягу месяца з дня атрымання звестак аб дзецях-сіротах, дзецях, якія засталіся без апекавання бацькоў, забяспечвае іх уладкаванне на выхаванне ў сям'ю. Пры немагчымасці перадаць дзіця на выхаванне ў сям'ю сваякоў орган апекі і апекавальніцтва накіроўвае звесткі аб дзіцяці, якое падлягае ўсынаўленню, па сканчэнні месячнага тэрміну ва ўстанову «Нацыянальны цэнтр усынаўлення Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь» (далей – Нацыянальны цэнтр усынаўлення).

Нацыянальны цэнтр усынаўлення ўносіць указанія звесткі аб дзецях-сіротах, дзецях, якія засталіся без апекавання бацькоў, на цэнтралізаваны ўлік у рэспубліканскі банк даных аб усынаўленні (удачарэнні) дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, арганізуе іх уладкаванне на выхаванне ў сям'ю грамадзян Рэспублікі Беларусь.

Парадак фарміравання рэспубліканскага банка даных аб усынаўленні (удачарэнні) дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і карыстання ім вызначаецца Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Не дапускаецца дзейнасць юрыдычных і фізічных асоб па выяўленні, уліку і ўладкаванні дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, не ўпаўнаважаных на яе ажыццяўленне заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 118. Уладкаванне дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў

Прыярытэтай формай уладкавання дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, на выхаванне ў сям'ю з'яўляецца ўсынаўленне.

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекавання бацькоў, пры немагчымасці ўсынаўлення падлягаюць уладкаванню на выхаванне ў апякунскую сям'ю, прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу, а пры адсутнасці такой магчымасці – у дзіцячы інтэрнатны ўстановы.

Орган апекі і апекавальніцтва, адміністрацыя дзіцячай інтэрнатнай установы абавязаны прымаць неабходныя меры па ўсынаўленні дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, якія знаходзяцца на выхаванні ў дзіцячай інтэрнатнай установе, або ўладкаванні іх на выхаванне ў апякунскую сям'ю, прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу.

Да ўсынаўлення дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, уладкавання іх на выхаванне ў апякунскую сям'ю, прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу, дзіцячую інтэрнатную ўстанову або ўстанову прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі выкананне абавязкаў апекуна, апекавальніка часова ўскладаецца на кіраўніка органа апекі і апекавальніцтва.

Пры ўсынаўленні дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, уладкаванні іх на выхаванне ў апякунскую сям'ю, прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу павінны ўлічвацца сваяцкія сувязі, этнічнае паходжанне дзяцей, прыналежнасць да пэўнай рэлігіі і культуры, родная мова, магчымасць забеспячэння пераемнасці ў выхаванні і адукацыі.

Артыкул 118¹. Адказнасць за парушэнне заканадаўства Рэспублікі Беларусь пры выяўленні, уліку і (або) уладкаванні дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзяцей, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы

Службовыя асобы органаў апекі і апекавальніцтва, службовыя асобы іншых арганізацый, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, за невыкананне абавязкаў, прадугледжаных часткамі першай, трэцяй–шостаў артыкула 117, часткай трэцяй артыкула 118 гэтага Кодэкса, за прадастаўленне заведама недакладных звестак аб дзецях-сіротах, дзецях, якія засталіся без апекавання бацькоў, і дзецях, якія знаходзяцца ў сацыяльна небяспечным становішчы, а таксама за іншыя дзеянні, накіраваныя на скрыванне дзіцяці ад уладкавання на выхаванне ў сям’ю, нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 119. Паняцце ўсынаўлення

Усынаўленне – заснаваны на судовым рашэнні юрыдычны акт, у выніку якога паміж усынаўляльнікам і ўсыноўленым узнікаюць такія ж правы і абавязкі, як паміж бацькамі і дзецьмі.

Артыкул 120. Дзеці, у дачыненні да якіх дапускаецца ўсынаўленне

Усынаўленне дапускаецца ў дачыненні да дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, калі яны не набылі дзеездольнасці ў поўным аб’ёме.

Усынаўленню падлягаюць дзеці, адзіны (адзін) або абое бацькоў якіх:

памерлі;

пазбаўлены бацькоўскіх правоў;

далі згоду на ўсынаўленне дзіцяці;

прызнаны ў судовым парадку недзеездольнымі, адсутнымі без вестак або памерлымі;

невядомы.

Усынаўленне братоў і сясцёр рознымі асобамі, як правіла, не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі ўсынаўленне адпавядае інтарэсам дзяцей.

Раз’яднанне братоў і сясцёр пры ўсынаўленні магчыма ў выпадку, калі ўсынаўляльнікі не настойваюць на захаванні тайны ўсынаўлення і абавязваюцца не перашкаджаць зносінам дзіцяці, якое ўсынаўляецца, з братамі і сёстрамі.

У выпадку раз’яднання братоў і сясцёр пры ўсынаўленні суд ускладае на ўсынаўляльніка абавязак паведамляць дзіцяці аб яго братах і сёстрах і іх месцазнаходжанні.

Усынаўленне дапускаецца ў дачыненні да ўсіх дзяцей незалежна ад стану здароўя. Усынаўляльніку павінна быць дадзена ўся інфармацыя аб стане здароўя дзіцяці, якое ўсынаўляецца, а таксама наяўная інфармацыя аб блізкіх сваяках дзіцяці, якое ўсынаўляецца, і стане іх здароўя.

Артыкул 121. Орган, які ўстанаўлівае ўсынаўленне

Усынаўленне праводзіцца раённым (гарадскім) судом па заяве асоб (асобы), якія жадаюць усынавіць дзіця, па месцы жыхарства (знаходжання) дзіцяці або па месцы жыхарства ўсынаўляльнікаў.

Міжнароднае ўсынаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь праводзіцца па заяве асоб (асобы), якія жадаюць усынавіць дзіця, абласнымі судамі па месцы жыхарства (знаходжання) дзіцяці, якое ўсынаўляецца, а ў горадзе Мінску – Мінскім гарадскім судом.

Артыкул 122. Парадак усынаўлення дзіцяці

Разгляд спраў аб усынаўленні дзіцяці праводзіцца судом у парадку асаблівага вядзення па правілах, прадугледжаных грамадзянскім працэсуальным заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Справы аб усынаўленні дзяцей разглядаюцца судом з абавязковым удзелам саміх усынаўляльнікаў, органаў апекі і апекавальніцтва, пракурора, а па справах аб міжнародным усынаўленні – таксама з удзелам Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення.

Для ўсынаўлення дзіцяці неабходна заключэнне органа апекі і апекавальніцтва аб абгрунтаванасці ўсынаўлення і аб яго адпаведнасці інтарэсам дзіцяці, якое ўсынаўляецца, з указаннем звестак аб факце асабістых зносін усынаўляльнікаў (усынаўляльніка) з дзіцем, якое ўсынаўляецца.

Парадак перадачы дзяцей на ўсынаўленне, а таксама парадак і тэрміны ажыццяўлення кантролю за ўмовамі жыцця і выхавання дзяцей у сем'ях усынаўляльнікаў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вызначаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Усынаўленне лічыцца ўстаноўленым з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб усынаўленні.

Суд абавязаны на працягу трох дзён з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб усынаўленні дзіцяці накіраваць выпіску з гэтага рашэння суда ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы вынясення рашэння, у орган апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства ўсынаўляльнікаў і ў Нацыянальны цэнтр усынаўлення.

Артыкул 123. Улік дзяцей, якія падлягаюць усынаўленню, і асоб, якія жадаюць усынавіць дзяцей

Улік дзяцей, якія падлягаюць усынаўленню, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым часткамі трэцяй–сёмай артыкула 117 гэтага Кодэкса.

Улік грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і жадаюць усынавіць дзіця, ажыццяўляецца органамі апекі і апекавальніцтва па месцы іх жыхарства і Нацыянальным цэнтрам усынаўлення. Улік грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь і жадаюць усынавіць дзіця, ажыццяўляецца Нацыянальным цэнтрам усынаўлення.

Артыкул 124. Недапушчальнасць незаконных дзеянняў па ўсынаўленні дзяцей

Дзеянні па падборы і перадачы дзяцей на ўсынаўленне ад імя або ў інтарэсах асоб, жадаючых іх усынавіць, якія ажыццяўляюцца асобай, не ўпаўнаважанай на гэта заканадаўствам Рэспублікі Беларусь (пасрэдніцтва пры ўсынаўленні), не дапускаюцца.

Дзейнасць Нацыянальнага цэтра ўсынаўлення, органаў апекі і апекавальніцтва, іншых арганізацый, упаўнаважаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, па выяўленні, уліку і ўладкаванні дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, а таксама дзейнасць спецыяльна ўпаўнаважаных замежнымі дзяржавамі арганізацый па ўсынаўленні дзяцей, якая ажыццяўляецца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у рамках узгодненай паміж Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь і кампетэнтнымі дзяржаўнымі органамі замежных дзяржаў працэдуры ўсынаўлення, не з'яўляецца пасрэдніцтвам пры ўсынаўленні дзяцей. Арганізацыі, указаныя ў гэтай частцы, не могуць ставіць у сваёй дзейнасці камерцыйныя мэты.

Абавязковы асабісты ўдзел асоб (асобы), якія жадаюць усынавіць дзіця, у працэсе ўсынаўлення не пазбаўляе іх права мець адначасова свайго прадстаўніка, правы і абавязкі якога ўстаноўлены грамадзянскім і грамадзянскім працэсуальным заканадаўствам, а таксама карыстацца ў неабходных выпадках паслугамі перакладчыка.

Адказнасць за ажыццяўленне пасрэдніцтва пры ўсынаўленні дзяцей устанаўліваецца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 125. Асобы, якія маюць права быць усынаўляльнікамі

Усынаўляльнікамі могуць быць дзеездольныя асобы абодвух палоў, за выключэннем:

асоб, хворых на хранічны алкагалізм, наркаманію, таксікаманію;

асоб, якія па стане здароўя не могуць быць усынаўляльнікамі;

асоб, пазбаўленых бацькоўскіх правоў;

былых усынаўляльнікаў, калі ўсынаўленне было адменена з прычыны неналежнага выканання ўсынаўляльнікам сваіх абавязкаў;

асоб, адхіленых ад абавязкаў апекуна або апекавальніка за неналежнае выкананне ўскладзеных на іх абавязкаў;

асоб, якія маюць судзімасць за наўмысныя злачынствы, а таксама асоб, якія асуджаліся за наўмысныя цяжкія або асабліва цяжкія злачынствы супраць чалавека;

асоб, чые дзеці былі прызнаны маючымі патрэбу ў дзяржаўнай абароне ў сувязі з невыкананнем або неналежным выкананнем гэтымі асобамі сваіх абавязкаў па выхаванні і ўтрыманні дзяцей у адпаведнасці з часткай першай артыкула 85¹ гэтага Кодэкса;

асоб, якія не маюць пастаяннага месца жыхарства, а таксама жылога памяшкання, што адпавядае ўстаноўленым санітарным і тэхнічным патрабаванням;

асоб, якія на момант усынаўлення не маюць даходу, што забяспечвае дзіцяці, якое ўсынаўляецца, пражытачны мінімум, устаноўлены на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;

сужэнцаў, адзін з якіх прызнаны судом недзеяздольным або абмежавана дзеяздольным.

Пералік захворванняў, пры наяўнасці якіх асобы не могуць быць усынаўляльнікамі, устанаўліваецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

Асобы, якія не знаходзяцца паміж сабой у шлюбе, не могуць сумесна ўсынавіць адно і тое ж дзіця.

Пры наяўнасці некалькіх асоб, якія жадаюць усынавіць адно і тое ж дзіця, пераважнае права даецца сваякам дзіцяці пры ўмове абавязковага захавання патрабаванняў гэтага артыкула і інтарэсаў дзіцяці, якое ўсынаўляецца.

Артыкул 126. Розніца ва ўзросце паміж усынаўляльнікамі і дзіцем, якое ўсынаўляецца

Розніца ва ўзросце паміж усынаўляльнікамі і дзіцем, якое ўсынаўляецца, павінна быць не меншай за шаснаццаць гадоў і не большай за сорок пяць гадоў. Пры ўсынаўленні дзіцяці айчымам (мачахай), а таксама па іншых прычынах, прызнаных судом уважлівымі, розніца ва ўзросце можа быць скарачана (павялічана).

Артыкул 127. Згода бацькоў на ўсынаўленне

Для ўсынаўлення дзіцяці неабходна згода яго бацькоў. Пры ўсынаўленні дзіцяці непаўналетніх бацькоў, якія не набылі поўнай дзеяздольнасці, неабходна таксама згода іх законных прадстаўнікоў, апекуна таго, хто ўсынаўляецца.

Згода бацькоў на ўсынаўленне дзіцяці павінна быць выказана ў заяве, натарыяльна засведчанай або заверанай кіраўніком установы, дзе знаходзіцца дзіця, якое засталася без апекавання бацькоў, або органам апекі і апекавальніцтва па месцы ўсынаўлення дзіцяці або па месцы жыхарства бацькоў, а таксама можа быць выказана непасрэдна ў судзе пры ўсынаўленні.

Бацькі маюць права адклікаць дадзеную імі згоду на ўсынаўленне дзіцяці да вынясення рашэння суда аб яго ўсынаўленні.

Бацькі могуць даць згоду на ўсынаўленне дзіцяці канкрэтнай асобай або без указання канкрэтнай асобы. Згода бацькоў на ўсынаўленне дзіцяці можа быць дадзена толькі пасля яго нараджэння.

Артыкул 128. Усынаўленне дзіцяці без згоды бацькоў

Для ўсынаўлення дзіцяці не патрабуецца згоды бацькоў, калі яны:

невядомы;

пазбаўлены бацькоўскіх правоў;

прызнаны судом недзеяздольнымі;

прызнаны судом адсутнымі без вестак або памерлымі.

Артыкул 129. Згода апекуна, апекавальніка на ўсынаўленне дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў

Для ўсынаўлення дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, неабходна згода іх апекуна, апекавальніка ў пісьмовай форме.

Суд мае права ў інтарэсах дзіцяці вынесці рашэнне аб яго ўсынаўленні без згоды апекуна, апекавальніка.

Артыкул 130. Згода дзіцяці на ўсынаўленне

Для ўсынаўлення дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў, неабходна яго згода.

Згода дзіцяці на ўсынаўленне выяўляецца органам апекі і апекавальніцтва, консульскай установай Рэспублікі Беларусь або судом пры вынясенні судовага рашэння.

Калі да падачы заявы аб усынаўленні дзіця пражывала ў сям'і ўсынаўляльніка і лічыць яго адным са сваіх бацькоў, усынаўленне ў выглядзе выключэння можа быць праведзена без атрымання згоды таго, хто ўсынаўляецца.

Артыкул 131. Згода сужэнца ўсынаўляльніка на ўсынаўленне дзіцяці

Пры ўсынаўленні дзіцяці адным з сужэнцаў патрабуецца згода другога сужэнца на ўсынаўленне, калі дзіця не ўсынаўляецца абаймі сужэнцамі.

Артыкул 132. Прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку дзіцяці, якое ўсынаўляецца, месца і дата яго нараджэння

За ўсыноўленым дзіцем захоўваюцца яго ўласнае імя, імя па бацьку і прозвішча.

Па просьбе ўсынаўляльніка ўсыноўленаму дзіцяці прысвойваецца прозвішча ўсынаўляльніка, а таксама ўказанае ім уласнае імя. Імя па бацьку ўсыноўленага дзіцяці вызначаецца па ўласным імені ўсынаўляльніка, калі ўсынаўляльнік мужчына, а пры ўсынаўленні дзіцяці жанчынай – па ўласным імені асобы, указанай ёю ў якасці бацькі ўсыноўленага дзіцяці, за выключэннем выпадкаў, калі за бацькам дзіцяці захоўваюцца яго правы і абавязкі ў дачыненні да дзіцяці. Калі прозвішчы сужэнцаў-усынаўляльнікаў розныя, па пагадненні сужэнцаў-усынаўляльнікаў усыноўленаму дзіцяці прысвойваецца прозвішча аднаго з іх.

Пры ўсынаўленні дзіцяці асобай, якая не знаходзіцца ў шлюбе, у запіс акта аб нараджэнні ўсыноўленага дзіцяці звесткі аб прозвішчы маці (бацькі) уносяцца па прозвішчы ўсынаўляльніка, а ўласнае імя і імя па бацьку маці (бацькі) усыноўленага дзіцяці запісваюцца па ўказанні ўсынаўляльніка.

Змяненне прозвішча, уласнага імя і імя па бацьку ўсыноўленага дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў, можа быць праведзена толькі з яго згоды.

Для забеспячэння тайны ўсынаўлення і ў інтарэсах дзіцяці па просьбе ўсынаўляльнікаў могуць быць зменены месца і дата нараджэння ўсыноўленага дзіцяці. Пры гэтым месца нараджэння ўсыноўленага дзіцяці можа быць зменена на месца нараджэння ў межах Рэспублікі Беларусь незалежна ад месца яго нараджэння, а дата нараджэння можа быць зменена не больш чым на адзін год і не пазней за дату ажыццяўлення запісу акта аб нараджэнні.

Аб змяненні прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку, даты і (або) месца нараджэння ўсыноўленага дзіцяці ўказваецца ў рашэнні суда аб яго ўсынаўленні.

Артыкул 133. Запіс усынаўляльнікаў у якасці бацькоў усыноўленага дзіцяці

Па просьбе ўсынаўляльнікаў суд можа прыняць рашэнне аб унясенні звестак аб усынаўляльніках у запіс акта аб нараджэнні ў якасці бацькоў усыноўленага імі дзіцяці.

Запіс дзядулі або бабулі пры ўсынаўленні дзіцяці ў якасці аднаго з бацькоў магчымы толькі ў выпадку, калі іх дзіця не запісана ў якасці другога з бацькоў гэтага дзіцяці.

Для ажыццяўлення такога запісу ў дачыненні да ўсыноўленага дзіцяці, якое дасягнула ўзросту дзесяці гадоў, неабходна яго згода.

Аб неабходнасці ажыццяўлення такога запісу ўказваецца ў рашэнні суда аб усынаўленні дзіцяці.

Артыкул 134. Прававыя наступствы ўсынаўлення

Усыноўленыя дзеці і іх патомства ў дачыненні да ўсынаўляльнікаў і іх сваякоў, а ўсынаўляльнікі і іх сваякі ў дачыненні да ўсыноўленых дзяцей і іх патомства прыраўноўваюцца ў асабістых немаёмасных і маёмасных правах і абавязках да сваякоў па паходжанні.

Усыноўленыя дзеці страчваюць асабістыя немаёмасныя і маёмасныя правы і вызваляюцца ад абавязкаў у дачыненні да сваіх бацькоў (сваіх сваякоў).

Пры ўсынаўленні дзіцяці адной асобай асабістыя немаёмасныя і маёмасныя правы і абавязкі могуць быць захаваны па жаданні маці, калі ўсынаўляльнік – мужчына, або па жаданні бацькі, калі ўсынаўляльнік – жанчына.

Калі адзін з бацькоў усыноўленага дзіцяці памёр, то па просьбе бацькоў памерлага (дзядулі або бабулі дзіцяці) могуць быць захаваны асабістыя немаёмасныя і маёмасныя правы і абавязкі дзіцяці ў дачыненні да сваякоў аднаго з памерлых бацькоў, калі гэтага патрабуюць інтарэсы дзіцяці.

Аб захаванні праваадносін усыноўленага дзіцяці з адным з бацькоў або са сваякамі аднаго з памерлых бацькоў указваецца ў рашэнні суда аб усынаўленні дзіцяці.

Прававыя наступствы ўсынаўлення дзіцяці, прадугледжаныя часткамі першай і другой гэтага артыкула, надыходзяць незалежна ад запісу ўсынаўляльнікаў у якасці бацькоў у запісе акта аб нараджэнні гэтага дзіцяці.

У выпадку, прадугледжаным часткай чацвёртай гэтага артыкула, правы і абавязкі паміж кроўнымі сваякамі ўсыноўленага дзіцяці, з якімі ў яго захаваны праваадносіны, і ўсынаўляльнікам і яго сваякамі не ўзнікаюць.

Артыкул 135. Захаванне за ўсыноўленым дзіцем права на пенсію і дапамогі

Дзіця, якое мае на момант свайго ўсынаўлення права на пенсію і дапамогі, што належаць яму ў сувязі са смерцю бацькоў, захоўвае гэта права і пры яго ўсынаўленні.

Усыноўленае дзіця мае права са згоды ўсынаўляльнікаў на атрыманне да дасягнення шаснаццаці гадоў штомесячных грашовых выплат, што ажыццяўляюцца

ў парадку і памерах, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь для дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў і выхоўваюцца ў сем'ях.

Артыкул 136. Тайна ўсынаўлення

Тайна ўсынаўлення дзіцяці ахоўваецца законам.

Суд, які вынес рашэнне аб усынаўленні дзіцяці, службовыя асобы, якія ажыццявілі рэгістрацыю ўсынаўлення, а таксама асобы, іншым чынам паінфармаваныя аб усынаўленні, абавязаны захоўваць тайну ўсынаўлення дзіцяці.

Паведамляць якія-небудзь звесткі, а таксама выдаваць копіі рашэння суда, дакументы і (або) даведкі, што ўтрымліваюць звесткі з запісаў актаў грамадзянскага стану, з якіх было б відаць, што ўсынаўляльнікі не з'яўляюцца кроўнымі бацькамі ўсыноўленага, без згоды ўсынаўляльнікаў, а ў выпадку іх смерці – без згоды органаў апекі і апекавальніцтва забараняецца.

Асобы, указаныя ў частцы другой гэтага артыкула, якія выдалі тайну ўсынаўлення дзіцяці супраць волі яго ўсынаўляльнікаў, прыцягваюцца да адказнасці ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Усыноўленае дзіця па дасягненні паўналецця або ў выпадку набыцця дзеездольнасці ў поўным аб'ёме мае права атрымаць звесткі, што датычацца яго ўсынаўлення, у судзе, які вынес рашэнне аб усынаўленні дзіцяці, у органе, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы знаходжання запісу акта аб усынаўленні або ў органе апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства ўсынаўляльнікаў.

Артыкул 137. Адмена ўсынаўлення

Адмена ўсынаўлення дзіцяці праводзіцца раённым (гарадскім) судом, а ў дачыненні да міжнароднага ўсынаўлення – абласным (Мінскім гарадскім) судом, якія вынеслі рашэнне аб усынаўленні дзіцяці.

Справа аб адмене ўсынаўлення дзіцяці разглядаецца з удзелам органа апекі і апекавальніцтва, пракурора, а ў дачыненні да міжнароднага ўсынаўлення – таксама з удзелам Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення.

Усынаўленне спыняецца з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб адмене ўсынаўлення дзіцяці.

Суд абавязаны на працягу трох дзён з дня ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб адмене ўсынаўлення дзіцяці накіраваць выпіску з гэтага рашэння суда ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы знаходжання запісу акта аб усынаўленні, у орган апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства ўсынаўляльнікаў, а пры міжнародным усынаўленні – таксама ў Нацыянальны цэнтр усынаўлення.

Артыкул 138. Падставы для адмены ўсынаўлення

Усынаўленне дзіцяці можа быць адменена ў выпадку, калі ўсынаўляльнікі: прызнаны недзеездольнымі або абмежавана дзеездольнымі; з'яўляюцца хворымі на хранічны алкагалізм, наркаманію, таксікаманію; ухіляюцца ад выхавання і (або) утрымання дзіцяці;

злоўжываюць бацькоўскімі правамі і (або) жорстка абыходзяцца з усыноўленым дзіцем;

вядуць амаральны лад жыцця, што аказвае шкоднае ўздзеянне на ўсыноўленае дзіця.

Усынаўленне дзіцяці таксама можа быць адменена ў іншых выпадках, прадугледжаных часткай першай артыкула 125 гэтага Кодэкса, калі гэта неабходна для абароны правоў і законных інтарэсаў дзіцяці. Пры гэтым павінна ўлічвацца жаданне дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

Артыкул 139. Асобы, якія валодаюць правам патрабаваць адмены ўсынаўлення

Правам патрабаваць адмены ўсынаўлення дзіцяці валодаюць яго бацькі, усынаўляльнікі дзіцяці, усыноўленае дзіця, якое дасягнула чатырнаццаці гадоў, орган апекі і апекавальніцтва, пракурор, а па справах аб міжнародным усынаўленні – таксама Нацыянальны цэнтр усынаўлення.

Артыкул 140. Наступствы адмены ўсынаўлення

Пры адмене судом усынаўлення дзіцяці ўзаемныя правы і абавязкі ўсыноўленага дзіцяці і ўсынаўляльнікаў (сваякоў усынаўляльнікаў) спыняюцца і аднаўляюцца ўзаемныя правы і абавязкі дзіцяці і яго бацькоў (яго сваякоў), калі гэтага патрабуюць інтарэсы дзіцяці.

Пры адмене ўсынаўлення дзіця па рашэнні суда перадаецца бацькам. Пры адсутнасці бацькоў, а таксама калі перадача дзіцяці бацькам супярэчыць яго інтарэсам, дзіця перадаецца пад апекаванне органа апекі і апекавальніцтва.

Суд таксама вырашае пытанне, ці захоўваюцца за дзіцем прысвоеныя яму ў сувязі з яго ўсынаўленнем уласнае імя, імя па бацьку і прозвішча, дата і месца нараджэння.

Змяненне ўласнага імя, імя па бацьку, прозвішча, даты і (або) месца нараджэння дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў, магчыма толькі з яго згоды.

Суд, зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці, мае права абавязаць былога ўсынаўляльніка выплачваць сродкі на ўтрыманне дзіцяці ў адпаведнасці з главой 11 гэтага Кодэкса.

Артыкул 141. Недапушчальнасць адмены ўсынаўлення па дасягненні ўсыноўленым паўналецця

Адмена ўсынаўлення не дапускаецца, калі да моманту прад'яўлення патрабавання аб адмене ўсынаўлення ўсыноўлены дасягнуў паўналецця, за выключэннем выпадкаў, калі на такую адмену маецца ўзаемная згода ўсынаўляльніка і ўсыноўленага дзіцяці, а таксама бацькоў усыноўленага дзіцяці, калі яны жывыя, не пазбаўлены бацькоўскіх правоў або не прызнаны судом недзеяздольнымі.

ГЛАВА 14

АПЕКА І АПЕКАВАЛЬНІЦТВА

Артыкул 142. Мэты апекі і апекавальніцтва

Апека і апекавальніцтва ўстанаўліваюцца для выхавання дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, а таксама для абароны асабістых немаёмасных і маёмасных правоў і законных інтарэсаў гэтых дзяцей.

Апека і апекавальніцтва ўстанаўліваюцца таксама для абароны асабістых немаёмасных і маёмасных правоў і законных інтарэсаў паўналетніх асоб, якія прызнаны судом недзеяздольнымі або абмежавана дзеяздольнымі.

Артыкул 143. Органы апекі і апекавальніцтва

Органамі апекі і апекавальніцтва з'яўляюцца мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы.

Ажыццяўленне функцый па апецы і апекавальніцтве ўскладаецца:

у дачыненні да непаўналетніх – на ўпраўленне (адзел) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе, а ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь, – на камісію па справах непаўналетніх раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання дзіцяці;

у дачыненні да паўналетніх асоб, якія прызнаны недзеяздольнымі або абмежавана дзеяздольнымі, – на ўпраўленне аховы здароўя абласнога выканаўчага камітэта, Камітэт па ахове здароўя Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта.

Артыкул 144. Асобы, над якімі ўстанаўліваецца апека

У адпаведнасці з Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь апека ўстанаўліваецца над малалетнімі, а таксама над асобамі, прызнанымі судом недзеяздольнымі.

Артыкул 145. Асобы, над якімі ўстанаўліваецца апекавальніцтва

У адпаведнасці з Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь апекавальніцтва ўстанаўліваецца над непаўналетнімі ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, а таксама над асобамі, абмежаванымі судом у дзеяздольнасці з прычыны злоўжывання спіртнымі напіткамі, наркатычнымі сродкамі або псіхатропнымі рэчывамі, іх аналагамі.

У адпаведнасці з Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь апекавальніцтва ўстанаўліваецца над непаўналетнімі ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, а таксама над асобамі, абмежаванымі судом у дзеяздольнасці. (Рэдакцыя, якая ўступае ў сілу з 1 жніўня 2020 г.)

Артыкул 146. Органы, якія ўстанаўліваюць апеку і апекавальніцтва

Апека і апекавальніцтва ўстанаўліваюцца па рашэнні органаў апекі і апекавальніцтва, указаных у частцы першай артыкула 143 гэтага Кодэкса, у парадку, які вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 147. Месца ўстанаўлення апекі і апекавальніцтва

Апека і апекавальніцтва ўстанаўліваюцца па месцы жыхарства асобы, якая падлягае апецы або апекавальніцтву, або па месцы жыхарства апекуна, апекавальніка, калі гэта адпавядае інтарэсам падапечнага.

Артыкул 148. Устанаўленне апекі або апекавальніцтва над непаўналетнім, бацькі якога ўхіляюцца ад яго выхавання

У выпадках, калі дзіця не пражывае сумесна з бацькамі і яны ўхіляюцца ад абавязкаў па яго выхаванні, над дзіцем устанаўліваецца апека або апекавальніцтва. Органы апекі і апекавальніцтва ў гэтым выпадку маюць права патрабаваць у судовым парадку пазбаўлення бацькоў бацькоўскіх правоў.

Артыкул 149. Устанаўленне апекі або апекавальніцтва над непаўналетнім пры часовай адсутнасці бацькоў

Пры часовай адсутнасці бацькоў па ўважлівых прычынах (камандзіроўка, захворванне і да т.п.), калі дзіця пакінута імі пад апекаванне сваякоў або іншых блізкіх асоб, устанаўленне апекі або апекавальніцтва неабавязкова. Пры працяглай (больш за шэсць месяцаў) адсутнасці бацькоў апека або апекавальніцтва над іх дзецьмі ўстанаўліваецца, калі гэта неабходна ў інтарэсах дзяцей.

Артыкул 150. Абавязак суда паведамляць органам апекі і апекавальніцтва аб неабходнасці ўстанаўлення апекі або апекавальніцтва

Суд абавязаны на працягу трох дзён з часу ўступлення ў законную сілу рашэння аб прызнанні асобы недзеяздольнай або абмежавана дзеяздольнай паведаміць аб гэтым у орган апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства асобы, прызнанай недзеяздольнай або абмежавана дзеяздольнай, для ўстанаўлення над ёй апекі або апекавальніцтва.

Артыкул 151. Прызначэнне апекуна або апекавальніка

Для ажыццяўлення абавязкаў па апецы або апекавальніцтве органы апекі і апекавальніцтва прызначаюць апекуна або апекавальніка.

Апякун або апекавальнік можа быць прызначаны толькі з яго згоды.

Апякун або апекавальнік павінен быць прызначаны не пазней за месячны тэрмін з дня, калі органу апекі і апекавальніцтва стала вядома аб неабходнасці ўстанаўлення апекі або апекавальніцтва. Калі асобе, якая мае патрэбу ў апецы або апекавальніцтве, на працягу месяца не прызначаны апякун або апекавальнік,

выкананне абавязкаў апекуна або апекавальніка часова (да прызначэння апекуна або апекавальніка) ускладаецца на кіраўніка органа апекі і апекавальніцтва.

Адзін апякун, апекавальнік можа быць прызначаны некалькім падапечным, калі іх інтарэсы не знаходзяцца ў супярэчнасці. Асобы, якія не знаходзяцца паміж сабой у шлюбе, не могуць быць прызначаны апекунамі, апекавальнікамі аднаго падапечнага.

На падставе рашэння органа апекі і апекавальніцтва аб прызначэнні грамадзяніна апекуном або апекавальнікам яму выдаецца пасведчанне на права прадстаўлення інтарэсаў падапечнага, парадак выдачы якога вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 152. Выбар апекуна або апекавальніка

Пры выбары апекуна або апекавальніка павінны быць прыняты пад увагу яго асабістыя якасці, здольнасць да выканання абавязкаў апекуна або апекавальніка, адносіны, існуючыя паміж ім, членамі яго сям'і і асобай, якая мае патрэбу ў апецы або апекавальніцтве, а таксама жаданне асобы, якая мае патрэбу ў апецы або апекавальніцтве і дасягнула дзесяці гадоў.

Артыкул 153. Асобы, якія маюць права быць апекунамі і апекавальнікамі

Апекунамі і апекавальнікамі могуць быць дзеяздольныя асобы абодвух палоў, за выключэннем:

асоб, хворых на хранічны алкагалізм, наркаманію, таксікаманію;

асоб, якія па стане здароўя не могуць ажыццяўляць правы і выконваць абавязкі апекуна, апекавальніка;

асоб, пазбаўленых судом бацькоўскіх правоў;

былых усынаўляльнікаў, калі ўсынаўленне было адменена з прычыны неналежнага выканання ўсынаўляльнікам сваіх абавязкаў;

асоб, адхіленых ад абавязкаў апекуна або апекавальніка за неналежнае выкананне ўскладзеных на іх абавязкаў;

асоб, якія маюць судзімасць за наўмысныя злачынствы, а таксама асоб, якія асуджаліся за наўмысныя цяжкія або асабліва цяжкія злачынствы супраць чалавека;

асоб, дзеці якіх былі прызнаны маючымі патрэбу ў дзяржаўнай абароне ў сувязі з невыкананнем або неналежным выкананнем гэтымі асобамі сваіх абавязкаў па выхаванні і ўтрыманні дзяцей у адпаведнасці з часткай першай артыкула 85¹ гэтага Кодэкса.

Пералік захворванняў, пры наяўнасці якіх асобы не могуць быць апекунамі і апекавальнікамі, устанаўліваецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

Пры наяўнасці некалькіх асоб, якія жадаюць стаць апекунамі, апекавальнікамі аднаго і таго ж падапечнага, пераважнае права даецца сваякам падапечнага пры ўмове абавязковага захавання патрабаванняў артыкула 152 гэтага Кодэкса і гэтага артыкула, а таксама інтарэсаў падапечнага.

Артыкул 154. Кантроль за дзейнасцю апекуноў і апекавальнікаў

Кантроль за дзейнасцю апекуноў і апекавальнікаў ажыццяўляецца органамі апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства падапечных.

Органы апекі і апекавальніцтва абавязаны праводзіць кантрольныя абследаванні ўмоў жыцця падапечных не радзей чым два разы на год.

Артыкул 155. Апека над маёмасцю, якая знаходзіцца не па месцы жыхарства падапечнага

Калі ў асобы, над якой устаноўлена апека або апекавальніцтва, маецца маёмасць, што знаходзіцца ў іншай мясцовасці, то ахова гэтай маёмасці ўскладаецца на орган апекі і апекавальніцтва па месцы знаходжання маёмасці. У выпадку неабходнасці гэты орган можа прызначыць апекуна над маёмасцю або перадаць маёмасць падапечнага на захоўванне.

Артыкул 156. Бязвыплатнасць выканання абавязкаў апекуноў і апекавальнікаў

Абавязкі па апецы і апекавальніцтве выконваюцца бязвыплатна.

Апякун або апекавальнік мае права на пакрыццё выдаткаў, якія ён панёс з уласных сродкаў на рамонт, утрыманне маёмасці падапечнага, іншыя неабходныя патрэбы.

Артыкул 157. Абавязкі апекуноў і апекавальнікаў па ахове асобы і здароўя непаўналетніх, паўналетніх падапечных і абароне іх правоў і законных інтарэсаў

Апекуны і апекавальнікі абавязаны клапаціцца аб утрыманні непаўналетніх, паўналетніх асоб, якія знаходзяцца пад іх апекай або апекавальніцтвам, стварэнні гэтым асобам неабходных бытавых умоў, забеспячэнні іх доглядам і лячэннем, абараняць іх правы і законныя інтарэсы.

Апекуны над паўналетнімі асобамі, прызнанымі недзеяздольнымі, абавязаны, акрамя таго, сачыць за ажыццяўленнем над падапечным пастаяннага медыцынскага нагляду. У выпадку выздараўлення падапечнага апякун абавязаны заявіць у суд хадайнацтва аб прызнанні падапечнага дзеяздольным.

Абавязкі, прадугледжаныя гэтым артыкулам, не ўскладаюцца на апекавальнікаў над асобамі, абмежаванымі судом у дзеяздольнасці.

Артыкул 157. Абавязкі апекуноў і апекавальнікаў па ахове асобы і здароўя непаўналетніх, паўналетніх падапечных і абароне іх правоў і законных інтарэсаў

Апекуны і апекавальнікі абавязаны клапаціцца аб утрыманні непаўналетніх, паўналетніх асоб, якія знаходзяцца пад іх апекай або апекавальніцтвам, стварэнні гэтым асобам неабходных бытавых умоў, забеспячэнні іх доглядам і лячэннем, абараняць іх правы і законныя інтарэсы.

Апекуны і апекавальнікі паўналетніх асоб, прызнаных недзеяздольнымі або прызнаных абмежавана дзеяздольнымі з прычыны псіхічнага расстройтва (захворвання), абавязаны, акрамя таго, прымаць меры па забеспячэнні аказання падапечным неабходнай медыцынскай дапамогі. У выпадку паляпшэння стану здароўя такога падапечнага апякун або апекавальнік павінен звярнуцца ў суд з заявай аб прызнанні недзеяздольнага грамадзяніна дзеяздольным або аб прызнанні недзеяздольнага грамадзяніна абмежавана дзеяздольным з прычыны псіхічнага расстройтва (захворвання) або аб адмене абмежавання дзеяздольнасці грамадзяніна, які быў прызнаны абмежавана дзеяздольным з прычыны псіхічнага расстройтва (захворвання).

Абавязкі, прадугледжаныя часткай першай гэтага артыкула, не ўскладаюцца на апекавальнікаў асоб, прызнаных абмежавана дзеяздольнымі з прычыны злоўжывання спіртнымі напіткамі, наркатычнымі сродкамі, псіхатропнымі рэчывамі, іх аналагамі. (Рэдакцыя, якая ўступае ў сілу з 1 жніўня 2020 г.)

Артыкул 158. Правы і абавязкі апекуноў, апекавальнікаў па выхаванні непаўналетніх

Апекуны, апекавальнікі над непаўналетнімі маюць права і абавязаны выхоўваць падапечных, клапаціцца аб іх фізічным развіцці і навучанні, рыхтаваць іх да грамадска карыснай працы.

Апекуны, апекавальнікі маюць права самастойна вызначаць спосабы выхавання дзіцяці, якое знаходзіцца пад апекай, апекавальніцтвам, з улікам меркавання дзіцяці і рэкамендацый органа апекі і апекавальніцтва.

Апекуны, апекавальнікі з улікам меркавання дзіцяці маюць права выбару ўстанова адукацыі і формы навучання дзіцяці да атрымання ім агульнай сярэдняй адукацыі і абавязаны забяспечыць атрыманне дзіцем агульнай базавай адукацыі.

Апекуны, апекавальнікі не маюць права перашкаджаць зносінам дзіцяці з бацькамі і іншымі блізкімі сваякамі, за выключэннем выпадкаў, калі такія зносіны не адпавядаюць інтарэсам дзіцяці. Рознагалоссі паміж указанымі асобамі вырашаюцца органам апекі і апекавальніцтва.

Грамадзяне, прызначаныя апекунамі, апекавальнікамі, абавязаны пражываць сумесна са сваімі непаўналетнімі падапечнымі.

У асобных выпадках орган апекі і апекавальніцтва можа даць дазвол на асобнае пражыванне апекавальніка з падапечным, які дасягнуў чатырнаццаці гадоў, калі асобнае пражыванне не адаб'ецца неспрыяльна на выхаванні і абароне правоў і законных інтарэсаў падапечнага.

Аб перамене свайго месца пражывання або месца пражывання падапечнага апекуны, апекавальнікі абавязаны паведамляць органу апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 159. Права апекуноў, апекавальнікаў патрабаваць вяртання падапечных ад асоб, якія ўтрымліваюць іх у сябе без законных падстаў

Апекуны, апекавальнікі маюць права патрабаваць вяртання ім падапечных ад любых асоб, якія ўтрымліваюць іх у сябе без законных падстаў.

Гэта права апекуны, апекавальнікі рэалізуюць у парадку, прадугледжаным артыкулам 79 гэтага Кодэкса.

Артыкул 160. Грамадзянска-прававыя абавязкі апекуноў, апекавальнікаў

Апекуны з'яўляюцца законнымі прадстаўнікамі падапечных і заключаюць ад іх імя і ў іх інтарэсах усе неабходныя здзелкі.

Апекавальнікі аказваюць падапечным садзейнічанне пры ажыццяўленні імі сваіх правоў і выкананні абавязкаў, а таксама ахоўваюць іх ад злоўжыванняў з боку трэціх асоб.

Апекавальнікі над непаўналетнімі ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў даюць згоду на заключэнне тых здзелак, якія па законе непаўналетні не мае права заключаць самастойна.

Апекавальнікі над абмежавана дзеяздольнымі асобамі даюць згоду на атрыманне гэтымі асобамі належных ім плацяжоў і на распараджэнне атрыманымі грашовымі сумами і іншай маёмасцю ў адпаведнасці з Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 161. Здзелкі, для заключэння якіх патрабуецца папярэдні дазвол органаў апекі і апекавальніцтва

Апякун не мае права без папярэдняга дазволу органа апекі і апекавальніцтва заключаць, а апекавальнік – даваць згоду на заключэнне здзелак па адчужэнні, у тым ліку па абмене або дарэнні маёмасці падапечнага, здачы яе ў арэнду (у наём), бязвыплатнае карыстанне або ў заклад; здзелак, якія цягнуць адмову ад прыналежных падапечнаму правоў, падзел яго маёмасці або выдзел з яго долей, а таксама любых іншых здзелак, што цягнуць змяншэнне маёмасці падапечнага.

Дазвол на заключэнне дагавораў і ажыццяўленне іншых юрыдычных дзеянняў, указаных у гэтым артыкуле, даецца ў пісьмовай форме кожны раз, калі ўзнікае неабходнасць ажыццявіць такое дзеянне.

Артыкул 162. Здзелкі, якія не маюць права заключаць апякун, апекавальнік, і наступствы іх заключэння

Апякун, апекавальнік, іх сужэнцы і блізкія сваякі не маюць права заключаць здзелкі з падапечным, за выключэннем перадачы маёмасці падапечнаму ў якасці дару або ў бязвыплатнае карыстанне, а таксама прадстаўляць падапечнага пры заключэнні здзелак або вядзенні судовых спраў паміж падапечным і сужэнцам апекуна або апекавальніка і іх блізкімі сваякамі.

Заклучэнне дагавора дарэння ад імя падапечнага малалетняга не дазваляецца.

У выпадку заключэння здзелак апекуном або апекавальнікам з парушэннем патрабаванняў гэтага артыкула яны прызнаюцца несапраўднымі як неадпаведныя патрабаванням закона ў адпаведнасці з Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 163. Утрыманне падапечных

Апекуны, апекавальнікі не абавязаны ўтрымліваць асоб, якія знаходзяцца пад іх апекай, апекавальніцтвам, за кошт уласных сродкаў.

Дапамога на непаўналетніх падапечных прызначаецца на ўмовах і ў парадку, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 164. Распараджэнне бягучымі даходамі (паступленнямі) падапечных

Сумы, належныя падапечным у якасці пенсій, дапамог, аліментаў і іншых бягучых паступленняў, паступаюць у распараджэнне апекуна або апекавальніка і расходуюцца імі на ўтрыманне падапечных.

Калі гэтых сум недастаткова для пакрыцця ўсіх неабходных выдаткаў, то яны могуць быць пакрыты з іншай маёмасці, якая належыць падапечнаму.

Непаўналетнія падапечныя ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў самастойна атрымліваюць і распараджаюцца сваім заробкам, стыпендыяй і іншымі ўласнымі даходамі, ажыццяўляюць правы аўтара вынаходства, прамысловага ўзору, твора навукі, літаратуры або мастацтва, іншага выніку сваёй інтэлектуальнай дзейнасці, які ахоўваецца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, уносяць грашовыя сродкі ў банкі або нябанкаўскія крэдытна-фінансавыя арганізацыі і распараджаюцца імі ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, заключаюць дробныя бытавыя здзелкі, здзелкі, накіраваныя на бязвыплатнае атрыманне выгады, якія не патрабуюць натарыяльнага сведчання або афармлення ці дзяржаўнай рэгістрацыі, здзелкі па распараджэнні сродкамі, дадзенымі апекуном, апекавальнікам або са згоды апекуна ці апекавальніка трэцяй асобай для пэўнай мэты або свабоднага распараджэння.

Пры наяўнасці дастатковых падстаў суд па хадайніцтве зацікаўленых асоб можа абмежаваць або пазбавіць непаўналетняга ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў права самастойна распараджацца сваім заробкам, стыпендыяй або іншымі ўласнымі даходамі, за выключэннем выпадкаў, калі такія непаўналетні набыў дзяздольнасць у поўным аб'ёме.

Артыкул 165. Кіраванне маёмасцю падапечных

Парадак кіравання маёмасцю падапечных, умовы і парадак захоўвання і адчужэння гэтай маёмасці, а таксама формы справаздачы апекуноў, апекавальнікаў па кіраванні і захоўванні маёмасці падапечных устанаўліваюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 166. Абскарджанне дзеянняў апекуноў, апекавальнікаў

Дзеянні апекуноў, апекавальнікаў могуць быць абскарджаны любой асобай, у тым ліку і падапечнай, у органы апекі і апекавальніцтва па месцы жыхарства падапечнага, а асобай, якая дасягнула чатырнаццаці гадоў, – у суд.

Артыкул 167. Вызваленне апекуноў, апекавальнікаў ад выканання імі сваіх абавязкаў

Орган апекі і апекавальніцтва вызваляе апекуноў, апекавальнікаў ад выканання імі сваіх абавязкаў:

пры ўсынаўленні дзяцей;

пры вяртанні дзяцей на выхаванне бацькам;

па просьбе бацькоў, калі апека, апекавальніцтва над дзецьмі ўстаноўлены па іх хадайніцтве або з іх згоды;

пры прадастаўленні дзецям дзяржаўнага забеспячэння ў дзіцячых інтэрнатных установах, установах прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі;

у выпадку прызнання апекуноў, апекавальнікаў недзеяздольнымі або абмежавана дзеяздольнымі;

пры ўзнікненні захворванняў, уключаных у пералік, прадугледжаны часткай другой артыкула 153 гэтага Кодэкса;

пры змяшчэнні паўналетніх падапечных у дамы-інтэрнаты для састарэлых і інвалідаў, дамы-інтэрнаты для дзяцей-інвалідаў для пастаяннага пражывання, а таксама ва ўстановы, якія выконваюць пакаранне і іншыя меры крымінальнай адказнасці, псіхіятрычны стацыянар (пры змяшчэнні на прымусовае лячэнне ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь), іншыя ўстановы.

Апекуны, апекавальнікі могуць быць вызвалены ад сваіх абавязкаў таксама па іх асабістай просьбе, калі органы апекі і апекавальніцтва прызнаюць, што гэта просьба выклікана ўважлівымі прычынамі (захворванне апекуна або апекавальніка, змяненне складу сям'і, матэрыяльных умоў, адсутнасць неабходнага кантакту з падапечным, перезд на пастаяннае жыхарства ў іншую мясцовасць і да т.п.).

Артыкул 168. Адхіленне апекуноў, апекавальнікаў у выпадку неналежнага выканання імі сваіх абавязкаў

У выпадку неналежнага выканання апекуном або апекавальнікам ускладзеных на яго абавязкаў, пазбаўлення апекуна, апекавальніка бацькоўскіх правоў або прызнання іх дзяцей маючымі патрэбу ў дзяржаўнай абароне, а таксама ўчынення апекуном, апекавальнікам наўмыснага злачынства, устаноўленага прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу, орган апекі і апекавальніцтва адхіляе апекуна або апекавальніка ад выканання гэтых абавязкаў.

Пры выкарыстанні апекуном апекі з карыслівымі мэтамі, а таксама ў выпадку пакідання падапечнага без нагляду і неабходнай дапамогі орган апекі і апекавальніцтва абавязаны адхіліць апекуна і перадаць пракурору неабходныя матэрыялы для вырашэння пытання аб прыцягненні вінаватай асобы да адказнасці ва ўстаноўленым законам парадку.

Артыкул 169. Апекуны, апекавальнікі дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, і паўналетніх падапечных

Апекунамі, апекавальнікамі дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, уладкаваных на выхаванне ў прыёмныя сем'і, дзіцячыя дамы сямейнага тыпу, з'яўляюцца прыёмныя бацькі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу.

Апекунамі, апекавальнікамі дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, якія знаходзяцца на дзяржаўным забеспячэнні ў дзіцячых інтэрнатных установах, установах прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, а таксама паўналетніх падапечных, змешчаных у дамы-інтэрнаты для састарэлых і інвалідаў, дамы-інтэрнаты для дзяцей-інвалідаў для пастаяннага пражывання, а таксама ва ўстановы, якія выконваюць пакаранне і іншыя меры

крымінальнай адказнасці, псіхіятрычны стацыянар (пры змяшчэнні на прымусовае лячэнне ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь), іншыя ўстановы, з'яўляюцца кіраўнікі ўказаных устаноў. Бацькі-выхавальнікі дзіцячых вёсак (гарадкоў) на бязвыплатнай аснове ажыццяўляюць правы і выконваюць абавязкі апекуна, апекавальніка ў частцы, устаноўленай дагаворам аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей.

Апекунамі, апекавальнікамі дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, якія атрымліваюць адукацыю ва ўстановах адукацыі Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь, Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь і Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь, з'яўляюцца апекуны, апекавальнікі, прыёмныя бацькі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу, кіраўнікі дзіцячых інтэрнатных устаноў, якія ажыццяўлялі апеку, апекавальніцтва над такімі дзецьмі да паступлення іх ва ўказаныя ўстановы адукацыі.

Часовае змяшчэнне дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, апекуном, апекавальнікам у прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу, дзіцячую інтэрнатную ўстанову не спыняе ажыццяўлення правоў і выканання абавязкаў апекуна, апекавальніка ў дачыненні да гэтых дзяцей.

Органы апекі і апекавальніцтва, іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, ажыццяўляюць кантроль за ўмовамі ўтрымання, выхавання і адукацыі дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, а таксама абарону правоў былых выхаванцаў апякунскіх сямей, прыёмных сямей, дзіцячых дамоў сямейнага тыпу, дзіцячых інтэрнатных устаноў, устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі да дасягнення імі паўналецця або набыцця дзеездольнасці ў поўным аб'ёме.

Артыкул 170. Прыёмная сям'я, дзіцячы дом сямейнага тыпу

Прыёмная сям'я, дзіцячы дом сямейнага тыпу з'яўляюцца формамі ўладкавання дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, на выхаванне ў сям'ю.

Прыёмная сям'я, дзіцячы дом сямейнага тыпу ўтвараюцца на падставе рашэння органа апекі і апекавальніцтва аб стварэнні прыёмнай сям'і, дзіцячага дома сямейнага тыпу, а таксама дагавора аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей і працоўнага дагавора.

Дзейнасць прыёмнай сям'і, дзіцячага дома сямейнага тыпу спыняецца на падставе рашэння органа апекі і апекавальніцтва аб спыненні дзейнасці прыёмнай сям'і, дзіцячага дома сямейнага тыпу і вызваленні (адхіленні) прыёмных бацькоў, бацькоў-выхавальнікаў дзіцячага дома сямейнага тыпу ад абавязкаў апекуноў, апекавальнікаў, а таксама спынення дзеяння дагавора аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей і працоўнага дагавора.

Палажэнне аб прыёмнай сям'і і Палажэнне аб дзіцячым доме сямейнага тыпу зацвярджаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 171. Дагавор аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекавання бацькоў, перадаюцца ў прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу, дзіцячую вёску (гарадок) на падставе дагавора аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей.

Дагавор аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей з прыёмнымі бацькамі, бацькамі-выхавальнікамі дзіцячага дома сямейнага тыпу заключае ўпраўленне (адзел) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы знаходжання органа апекі і апекавальніцтва, які прыняў рашэнне аб стварэнні прыёмнай сям'і, дзіцячага дома сямейнага тыпу. Дагавор аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей з бацькамі-выхавальнікамі дзіцячай вёскі (гарадка) заключае кіраўнік дзіцячай вёскі (гарадка).

Дагавор аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей павінен прадугледжваць умовы выхавання і ўтрымання дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, правы і абавязкі прыёмных бацькі або маці, бацькі або маці, якія з'яўляюцца выхавальнікамі дзіцячага дома сямейнага тыпу, і органа апекі і апекавальніцтва, бацькі або маці, якія з'яўляюцца выхавальнікамі дзіцячай вёскі (гарадка), і кіраўніка дзіцячай вёскі (гарадка), тэрмін дагавора, а таксама падставы і наступствы спынення такога дагавора.

Дагавор аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей можа быць скасаваны датэрмінова па ініцыятыве прыёмных бацькі або маці, бацькі або маці, якія з'яўляюцца выхавальнікамі дзіцячага дома сямейнага тыпу, бацькі або маці, якія з'яўляюцца выхавальнікамі дзіцячай вёскі (гарадка), у выпадках, прадугледжаных артыкулам 167 гэтага Кодэкса, а таксама па ініцыятыве ўпраўлення (адзела) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе, кіраўніка дзіцячай вёскі (гарадка) у выпадках, прадугледжаных артыкулам 168 гэтага Кодэкса.

Артыкул 172. Прыёмныя бацькі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка)

Прыёмнымі бацькамі, бацькамі-выхавальнікамі дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка) могуць быць дзяздольныя асобы абодвух палоў, за выключэннем:

асоб, хворых на хранічны алкагалізм, наркаманію, таксікаманію;

асоб, якія па стане здароўя не могуць быць прыёмнымі бацькамі, бацькамі-выхавальнікамі дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка);

асоб, пазбаўленых бацькоўскіх правоў;

былых усынаўляльнікаў, калі ўсынаўленне было адменена з прычыны неналежнага выканання ўсынаўляльнікам сваіх абавязкаў;

асоб, адхіленых ад абавязкаў апекуна або апекавальніка за неналежнае выкананне ўскладзеных на іх абавязкаў;

асоб, якія маюць судзімасць, а таксама асоб, якія асуджаліся за наўмысныя цяжкія або асабліва цяжкія злачынствы супраць чалавека;

асоб, дзеці якіх былі прызнаны маючымі патрэбу ў дзяржаўнай абароне ў сувязі з невыкананнем або неналежным выкананнем гэтымі асобамі сваіх абавязкаў па выхаванні і ўтрыманні дзяцей у адпаведнасці з часткай першай артыкула 85¹ гэтага Кодэкса;

асоб, які пазбаўлены права займацца педагогічнай дзейнасцю або не маюць права займацца педагогічнай дзейнасцю ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Пералік захворванняў, пры наяўнасці якіх асобы не могуць быць прыёмнымі бацькамі, бацькамі-выхавальнікамі дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка), устанаўліваецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

На пасады прыёмных бацькоў, бацькоў-выхавальнікаў дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка) прызначаюцца асобы, якія асвоілі адпаведныя адукацыйныя праграмы навучальных курсаў дадатковай адукацыі дарослых. Падбор прыёмных бацькоў, бацькоў-выхавальнікаў дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка) ажыццяўляецца органамі апекі і апекавальніцтва.

Прыёмныя бацькі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу, дзіцячай вёскі (гарадка) абавязаны пражываць сумесна з перададзенымі ім на выхаванне дзецьмі-сіротамі, дзецьмі, якія засталіся без апекавання бацькоў. Прыёмныя бацькі, бацькі-выхавальнікі дзіцячага дома сямейнага тыпу на бязвыплатнай аснове ажыццяўляюць правы і выконваюць абавязкі апекуна, апекавальніка ў поўным аб'ёме, а бацькі-выхавальнікі дзіцячай вёскі (гарадка) – у частцы, устаноўленай дагаворам аб умовах выхавання і ўтрымання дзяцей.

Артыкул 173. Перадача дзяцей на выхаванне ў прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу

Падбор дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, для перадачы ў прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу ажыццяўляюць органы апекі і апекавальніцтва, іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, па ўзгадненні з асобамі, якія жадаюць прыняць дзяцей на выхаванне ў сям'ю.

Пры наяўнасці некалькіх асоб, якія жадаюць прыняць адно і тое ж дзіця на выхаванне ў прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу, пераважнае права даецца сваякам дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, пры ўмове абавязковага захавання патрабаванняў артыкула 172 гэтага Кодэкса і інтарэсаў дзіцяці. Раз'яднанне братоў і сяцёр, як правіла, не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі гэта адпавядае іх інтарэсам.

Перадача дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, у прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу ажыццяўляецца з улікам іх жадання. Дзіця, якое дасягнула дзесяці гадоў, можа быць перададзена ў прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу толькі з яго згоды.

Артыкул 174. Патранатнае выхаванне

Патранатнае выхаванне з'яўляецца формай удзелу грамадзян у выхаванні дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, якія знаходзяцца ў дзіцячых інтэрнатных установах, установах прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі.

Апека, апекавальніцтва над дзецьмі-сіротамі, дзецьмі, якія засталіся без апекавання бацькоў, перададзенымі на патранатнае выхаванне, захоўваюцца за

кіраўнікамі дзіцячых інтэрнатных устаноў, устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі.

Дзяржаўнае забеспячэнне дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, перададзеных на патранатнае выхаванне, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. Абавязкі патранатнага выхавальніка выконваюцца на бязвыплатнай аснове.

Кантроль за ўмовамі выхавання і ўтрымання дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, перададзеных на патранатнае выхаванне, ажыццяўляецца органамі апекі і апекавальніцтва, дзіцячымі інтэрнатнымі ўстановамі, ўстановамі прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі. Органы апекі і апекавальніцтва інфармуюць і кансультуюць грамадзян аб умовах патранатнага выхавання, арганізуюць падбор патранатных выхавальнікаў, а таксама дзяцей, якія перадаюцца на патранатнае выхаванне.

Палажэнне аб патранатным выхаванні зацвярджаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 175. Дагавор патранатнага выхавання

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекавання бацькоў, перадаюцца на патранатнае выхаванне на падставе дагавора патранатнага выхавання.

Дагавор патранатнага выхавання з патранатным выхавальнікам заключае кіраўнік дзіцячай інтэрнатнай установы, установы прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі з улікам заключэння ўпраўлення (аддзела) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы жыхарства патранатнага выхавальніка аб наяўнасці ўмоў, неабходных для выхавання дзіцяці.

Дагавор патранатнага выхавання павінен прадугледжваць умовы выхавання і ўтрымання дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, правы і абавязкі патранатнага выхавальніка, кіраўніка дзіцячай інтэрнатнай установы, установы прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, тэрмін дагавора, а таксама падставы і вынікі спынення такога дагавора.

Дагавор патранатнага выхавання можа быць скасаваны датэрмінова па просьбе патранатнага выхавальніка, а таксама па ініцыятыве кіраўніка дзіцячай інтэрнатнай установы, установы прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі або ўпраўлення (аддзела) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы жыхарства патранатнага выхавальніка, калі гэта неабходна для абароны правоў і законных інтарэсаў дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў.

Артыкул 176. Перадача дзяцей на патранатнае выхаванне

Пры наяўнасці некалькіх асоб, якія жадаюць прыняць на патранатнае выхаванне адно і тое ж дзіця, пераважнае права даецца сваякам дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, пры ўмове абавязковага захавання інтарэсаў гэтых дзяцей.

Перадача дзіцяці на патранатнае выхаванне ажыццяўляецца з улікам яго жадання. Дзіця, якое дасягнула дзесяці гадоў, можа быць перададзена на патранатнае выхаванне толькі з яго згоды.

Артыкул 177. Правы дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекавання бацькоў, маюць права на: уладкаванне на выхаванне ў сям'ю; узровень жыцця і ўмовы, неабходныя для паўнаwartаснага фізічнага, разумовага і духоўнага развіцця; адукацыю і развіццё, што адпавядаюць іх магчымасцям і патрэбам; павагу да іх чалавечай годнасці, абарону правоў і законных інтарэсаў; дзяржаўнае забеспячэнне; уладкаванне на выхаванне сумесна з братамі і сёстрамі, за выключэннем выпадкаў, калі гэта не адпавядае іх інтарэсам; зносіны з бацькамі, іншымі сваякамі, за выключэннем выпадкаў, калі такія зносіны не адпавядаюць інтарэсам дзяцей.

Дзеці-сіроты, дзеці, якія засталіся без апекавання бацькоў, таксама маюць іншыя правы, устаноўленыя гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 178. Спыненне апекі, апекавальніцтва

Па дасягненні падапечным чатырнаццаці гадоў апека спыняецца, а асоба, якая ажыццяўляе абавязкі апекуна, становіцца апекавальнікам непаўналетняга без асаблівага на тое рашэння.

Па дасягненні падапечным васьмнаццаці гадоў апекавальніцтва спыняецца без асаблівага на тое рашэння.

Апекавальніцтва спыняецца такім жа чынам і пры ўзяцці непаўналетнім шлюбу, калі яму ў адпаведнасці з артыкулам 18 гэтага Кодэкса быў зніжаны шлюбны ўзрост, а таксама пры набыцці ім дзеяздольнасці ў поўным аб'ёме (эмансіпацыя).

РАЗДЗЕЛ IV

АХОВА ДЗЯЦІНСТВА

ГЛАВА 15

ПРАВЫ ДЗЯЦЕЙ. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 179. Вызначэнне ўзроставых меж

Асоба з моманту нараджэння да дасягнення ёй васьмнаццаці гадоў лічыцца непаўналетняй.

Дзіця да дасягнення ім чатырнаццаці гадоў лічыцца малалетнім.

Непаўналетні ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў лічыцца падлеткам.

Артыкул 180. Вызначэнне статусу дзіцяці

Статус дзіцяці вызначаецца гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 181. Прыярытэт правоў дзяцей

Дзіця мае права на асаблівы, пераважны і першачарговы клопат як з боку бацькоў, так і з боку дзяржавы.

Дзяржава гарантуе абарону правоў дзіцяці як да, так і пасля нараджэння.

Артыкул 182. Раўнапраўе дзяцей

Усе дзеці маюць роўныя правы незалежна ад паходжання, расавай, нацыянальнай і грамадзянскай прыналежнасці, сацыяльнага і маёмаснага становішча, полу, мовы, адукацыі, адносін да рэлігіі, месца жыхарства, стану здароўя і іншых абставін, якія датычацца дзіцяці і яго бацькоў.

Аднолькавай і ўсебаковай абаронай карыстаюцца дзеці, народжаныя ў шлюбе і па-за шлюбам.

Артыкул 183. Органы, якія ажыццяўляюць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей

Абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей забяспечваюць у межах сваёй кампетэнцыі дзяржаўныя органы.

Паўнамоцтвы органаў, якія забяспечваюць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей ад імя дзяржавы, а таксама асаблівасці абароны правоў і законных інтарэсаў дзяцей вызначаюцца гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 16

САЦЫЯЛЬНЫЯ ПРАВЫ ДЗЯЦЕЙ

Артыкул 184. Права дзяцей на жыццё, належныя ўмовы жыцця і ахову здароўя

Дзеці маюць права на жыццё ў мірных, бяспечных і належных умовах.

Умовы жыцця дзяцей павінны забяспечваць іх паўнаўартаснае фізічнае, разумовае і духоўнае развіццё.

Бацькі, выхоўваючы дзяцей, абавязаны клапаціцца аб іх здароўі, фізічным, разумовым і духоўным развіцці, прыцягваць іх да пасільнай працы і рыхтаваць іх да самастойнага жыцця.

Усе дзеці маюць права на ахову здароўя і бясплатную медыцынскую дапамогу з боку дзяржавы ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. Яны знаходзяцца пад дыспансерным наглядом у дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя.

Артыкул 185. Права на жыццё ў сям'і

Усе дзеці маюць права на жыццё ў сям'і сярод бацькоў і блізкіх сваякоў, на іх клопат і ўвагу.

Права дзяцей на клопат і ўвагу з боку маці і бацькі з'яўляецца роўным незалежна ад сумеснага або асобнага пражывання бацькоў. Пры асобным пражыванні бацькоў дзіця па дасягненні дзесяці гадоў мае права выбраць, з кім з бацькоў яно будзе пражываць.

Органы апекі і апекавальніцтва, іншыя арганізацыі, упаўнаважаныя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў дзяцей, павінны прымаць усе меры па ўладкаванні дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, на выхаванне ў сям'ю (на ўсынаўленне, у апякунскую сям'ю, прыёмную сям'ю, дзіцячы дом сямейнага тыпу). Падлетак мае права жыць самастойна пры наяўнасці ўмоў для пражывання, матэрыяльнай падтрымкі і пры ажыццяўленні кантролю з боку органаў апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 186. Права на адукацыю і працу

Усе дзеці маюць права на атрыманне бясплатнай агульнай сярэдняй і прафесійна-тэхнічнай адукацыі ў дзяржаўных установах адукацыі, на выбар установы адукацыі і атрыманне адукацыі.

Дзеці маюць права на атрыманне прафесіі ў адпаведнасці са сваімі схільнасцямі і здольнасцямі.

Па дасягненні шаснаццаці гадоў падлетак мае права на самастойную працоўную дзейнасць.

З пісьмовай згоды аднаго з бацькоў або апекавальніка працоўны дагавор можа быць заключаны з дзіцем, якое дасягнула чатырнаццаці гадоў.

Артыкул 187. Права на адпачынак і вольны час

Кожнае дзіця мае права на адпачынак і вольны час, выбар пазашкольных заняткаў у адпаведнасці з патрэбамі здаровага і гарманічнага развіцця.

Артыкул 188. Гарантыі свабоды асобы дзіцяці

Дзяржава гарантуе кожнаму дзіцяці свабоду слова, думкі, сумлення, творчасці, права на незалежны выбар поглядаў, перакананняў, на стварэнне і ўдзел у дзейнасці дзіцячых грамадскіх арганізацый, у мірных сходах, дэманстрацыях, шэсцях, а таксама права на самастойны выбар жыццёвага шляху.

Артыкул 189. Права на абарону

Кожнае дзіця мае права на абарону сваёй асобы, гонару і годнасці ад любых відаў эксплуатацыі і насілля: эканамічных, сексуальных, палітычных, духоўных, маральных, фізічных, псіхалагічных.

Дзіця мае права звярнуцца па абарону сваіх правоў і законных інтарэсаў у камісіі па справах непаўналетніх, органы апекі і апекавальніцтва, пракуратуру, а з

чатырнаццаці гадоў – і ў суд, а таксама ажыццяўляць абарону правоў і законных інтарэсаў праз сваіх законных прадстаўнікоў.

Артыкул 190. Абавязкі дзіцяці па-за сям'ёй

Кожнае дзіця абавязана паважаць правы і годнасць іншых людзей, праяўляць да іх гуманныя адносіны.

Дзіця абавязана паважаць гісторыка-культурную спадчыну, самабытнасць, мову і іншыя каштоўнасці, якія з'яўляюцца здабыткам Рэспублікі Беларусь і іншых народаў, беражліва адносіцца да прыроды, выконваць законы Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 17

МАТЭРЫЯЛЬНЫЯ ПРАВЫ ДЗІЦЯЦІ

Артыкул 191. Права на матэрыяльнае забеспячэнне

Кожнае дзіця незалежна ад таго, пражывае яно сумесна з бацькамі або асобна, мае права на такое матэрыяльнае забеспячэнне з боку сям'і і дзяржавы, якое неабходна для яго паўнаwartаснага фізічнага і разумовага развіцця, рэалізацыі прыродных схільнасцей і талентаў, атрымання адукацыі ў адпаведнасці з яго здольнасцямі з мэтай садзейнічання гарманічнаму развіццю асобы і выхаванню годнага члена грамадства.

Артыкул 192. Права на жыллё

Кожнае дзіця мае права на жыллё, якое адпавядае па памеры і якасці прынятым у Рэспубліцы Беларусь нормам і стандартам. Рэалізацыя гэтага права ажыццяўляецца ў парадку, які вызначаецца жыллёвым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ V

АКТЫ ГРАМАДЗЯНСКАГА СТАНУ

ГЛАВА 18

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 193. Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану

Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану ўстанаўліваецца як з мэтай абароны асабістых немаёмасных і маёмасных правоў грамадзян, так і ў дзяржаўных і грамадскіх інтарэсах.

Нараджэнне, заключэнне шлюбу, усынаўленне, устанаўленне мацярынства і (або) бацькоўства, перамена прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку, смерць, а таксама скасаванне шлюбаў у адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса, па

рашэннях судоў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года, падлягаюць абавязковай рэгістрацыі ў органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану.

Артыкул 194. Органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану ў гарадах праводзіцца аддзеламі запісу актаў грамадзянскага стану, Дамамі (Палацамі) грамадзянскіх абрадаў гарадскіх выканаўчых камітэтаў, а ў гарадах раённага падпарадкавання, пасёлках гарадскога тыпу і сельскіх населеных пунктах – адпаведнымі мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану грамадзян Рэспублікі Беларусь за межамі тэрыторыі Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца консульскімі ўстановамі, а таксама дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый.

Агульнае і метадычнае кіраўніцтва рэгістрацыяй актаў грамадзянскага стану аддзеламі запісу актаў грамадзянскага стану, Дамамі (Палацамі) грамадзянскіх абрадаў гарадскіх выканаўчых камітэтаў, гарадскімі (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковымі, сельскімі выканаўчымі і распарадчымі органамі, кантроль за рэгістрацыяй актаў грамадзянскага стану гэтымі органамі, метадычнае кіраўніцтва рэгістрацыяй актаў грамадзянскага стану консульскімі ўстановамі, а таксама дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый ажыццяўляюцца Міністэрствам юстыцыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 195. Прававая аснова дзейнасці органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, у сваёй дзейнасці кіруюцца Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, гэтым Кодэксам, іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 196. Прынцыпы дзейнасці органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Прынцыпамі дзейнасці органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, з'яўляюцца:

строгае захаванне законнасці пры рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану;

правільная, поўная і своєчасая рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану з мэтай абароны асабістых немаёмасных і маёмасных правоў грамадзян, дзяржаўных і грамадскіх арганізацый.

Артыкул 197. Мова, на якой ажыццяўляецца рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану

Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану ажыццяўляецца на дзяржаўных мовах Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 198. Кампетэнцыя органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану

Аддзелы запісу актаў грамадзянскага стану праводзяць рэгістрацыю нараджэння, заключэння шлюбу, усынаўлення, устанаўлення мацярынства і (або) бацькоўства, перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку, смерці, скасавання шлюбаў у адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса, па рашэннях судаў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года, змяняюць, дапаўняюць, выпраўляюць запісы актаў грамадзянскага стану, анулююць і аднаўляюць запісы актаў грамадзянскага стану на падставе рашэння суда, захоўваюць запісы актаў грамадзянскага стану.

Гарадскія (гарадоў раённага падпарадкавання), пасялковыя, сельскія выканаўчыя і распарадчыя органы праводзяць рэгістрацыю нараджэння, заключэння шлюбу паміж грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, устанаўлення бацькоўства па сумеснай заяве бацькоў пры адначасовай рэгістрацыі нараджэння, а таксама рэгістрацыю смерці.

Дамы (Палацы) грамадзянскіх абрадаў гарадскіх выканаўчых камітэтаў праводзяць рэгістрацыю нараджэння, заключэння шлюбу, скасавання шлюбу ў адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса, змяняюць, дапаўняюць, выпраўляюць запісы актаў аб нараджэнні, аб заключэнні шлюбу, аб скасаванні шлюбу, анулююць і аднаўляюць на падставе рашэння суда запісы актаў аб нараджэнні, аб заключэнні шлюбу, аб скасаванні шлюбу, захоўваюць запісы актаў аб нараджэнні, аб заключэнні шлюбу, аб скасаванні шлюбу.

Консульскія ўстановы, а таксама дыпламатычныя прадстаўніцтвы Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый праводзяць рэгістрацыю нараджэння, заключэння шлюбу, устанаўлення мацярынства і (або) бацькоўства, перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку, смерці, скасавання шлюбаў у адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса, па рашэннях судаў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года, змяняюць, дапаўняюць, выпраўляюць запісы актаў грамадзянскага стану, анулююць і аднаўляюць запісы актаў грамадзянскага стану на падставе рашэння суда, захоўваюць запісы актаў грамадзянскага стану.

Органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, выдаюць даведкі, пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану або іншыя дакументы, што ўтрымліваюць звесткі з запісаў актаў грамадзянскага стану.

Органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, могуць аказваць дадатковыя платныя паслугі, звязаныя з рэгістрацыяй актаў грамадзянскага стану, пералік якіх вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 199. Парадак ажыццяўлення органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, сваіх паўнамоцтваў

Парадак рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану, змянення, дапаўнення, выпраўлення запісаў актаў грамадзянскага стану, анулявання і аднаўлення запісаў актаў грамадзянскага стану на падставе рашэння суда, выдачы даведак, пасведчанняў аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану або іншых дакументаў, што ўтрымліваюць звесткі з запісаў актаў грамадзянскага стану, органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, вызначаецца гэтым Кодэксам,

нарматыўнымі прававымі актамі Урада Рэспублікі Беларусь, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Парадак аказання органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, дадатковых платных паслуг, звязаных з рэгістрацыяй актаў грамадзянскага стану, вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 200. Дакументы і (або) звесткі, якія прадстаўляюцца для рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану

Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану праводзіцца ў адпаведнасці з дакументамі і (або) звесткамі, прадугледжанымі заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных працэдурах, у тым ліку тымі, што пацвярджаюць факты, падлеглыя рэгістрацыі ў органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану.

Артыкул 201. Ажыццяўленне запісу актаў грамадзянскага стану

Запіс акта грамадзянскага стану павінен быць прачытаны заяўнікам, падпісаны ім і службовай асобай, якая ажыццяўляе запіс, і змацаваны пячаткай.

Аб ажыццяўленні запісу акта грамадзянскага стану заяўніку выдаецца адпаведнае пасведчанне.

Калі заяўнік па ўважлівых прычынах не можа ўласнаручна падпісацца, подпіс можа быць зроблены па яго ўпаўнаважанні і ў яго прысутнасці іншай асобай, аб чым у запісе акта грамадзянскага стану робіцца адпаведная адзнака.

Артыкул 202. Выдача паўторных пасведчанняў аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану

Паўторныя пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану выдаюцца аддзелаў запісу актаў грамадзянскага стану, архівамі органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, галоўных упраўленняў юстыцыі абласных, Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў, консульскімі ўстановамі, а таксама дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый, а паўторныя пасведчанні аб нараджэнні, аб заключэнні шлюбу, аб скасаванні шлюбу – таксама Дамамі (Палацамі) грамадзянскіх абрадаў гарадскіх выканаўчых камітэтаў на падставе запісаў актаў грамадзянскага стану і метрычных кніг. Паўторныя пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану на падставе метрычных кніг, якія знаходзяцца на пастаянным захоўванні ў дзяржаўных архівах, выдаюцца аддзелаў запісу актаў грамадзянскага стану, Дамамі (Палацамі) грамадзянскіх абрадаў гарадскіх выканаўчых камітэтаў і архівамі органаў, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, галоўных упраўленняў юстыцыі абласных, Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў.

Паўторныя пасведчанні выдаюцца асобам, на якіх складзены запіс акта грамадзянскага стану, па іх заявах. Акрамя таго, паўторныя пасведчанні аб нараджэнні дзяцей выдаюцца іх бацькам, апекунам, апекавальнікам, у тым ліку кіраўнікам дзіцячых інтэрнатных устаноў, устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, у якіх знаходзяцца дзеці, а таксама органам апекі

і апекавальніцтва і органам унутраных спраў, а паўторныя пасведчанні аб устанаўленні бацькоўства выдаюцца органам апекі і апекавальніцтва.

Паўторныя пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану ў дачыненні да асоб, прызнаных недзеяздольнымі, выдаюцца іх апекунам, органам апекі і апекавальніцтва.

Паўторныя пасведчанні аб смерці выдаюцца сваякам і іншым членам сям'і памерлага, апекунам, апекавальнікам дзяцей памерлага, у тым ліку кіраўнікам дзіцячых інтэрнатных устаноў, устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, у якіх знаходзяцца дзеці памерлага, а таксама органам апекі і апекавальніцтва.

Паўторныя пасведчанні могуць быць выдадзены па даверанасці асоб, указаных у частках другой–чацвёртай гэтага артыкула, засведчанай ва ўстаноўленым парадку.

Паўторныя пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану могуць быць выдадзены па матываваным запыце адвакацкаму бюро, якое аказвае юрыдычную дапамогу фізічным і юрыдычным асобам за мяжой, замежным фізічным і юрыдычным асобам, а таксама асобам без грамадзянства пры ажыццяўленні абароны іх правоў, свабод і законных інтарэсаў, уключаючы вышук спадчыннікаў.

Паўторныя пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану не выдаюцца:

аб заключэнні шлюбу – у дачыненні да шлюбу, які спынены або прызнаны несапраўдным;

аб нараджэнні дзіцяці – аднаму з бацькоў дзіцяці, у дачыненні да якога ён пазбаўлены бацькоўскіх правоў.

Артыкул 203. Адмова ў рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану

Адмова ў рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану дапускаецца ў выпадку, калі: рэгістрацыя супярэчыць патрабаванням гэтага Кодэкса;

прадстаўлены дакументы і (або) звесткі, якія не адпавядаюць патрабаванням заканадаўства Рэспублікі Беларусь, у тым ліку падложныя, падробленыя або несапраўдныя дакументы.

ГЛАВА 19

РЭГІСТРАЦЫЯ НАРАДЖЭННЯ

Артыкул 204. Парадак рэгістрацыі нараджэння

Рэгістрацыя нараджэння праводзіцца ў органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, па месцы нараджэння дзяцей або па месцы жыхарства бацькоў ці аднаго з іх.

Па жаданні бацькоў органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, забяспечваюць урачыстую абстаноўку рэгістрацыі нараджэння.

Артыкул 205. Заява аб рэгістрацыі нараджэння

Заява аб рэгістрацыі нараджэння робіцца бацькамі або адным з іх, а ў выпадку захворвання, смерці бацькоў, ухілення бацькоў ад падачы заявы або немагчымасці для іх па іншых прычынах зрабіць заяву – блізкімі сваякамі бацькоў, органам апекі і апекавальніцтва, адміністрацыяй арганізацыі аховы здароўя, у якой маці пакінула дзіця пасля яго нараджэння, або іншымі асобамі.

Артыкул 206. Тэрмін падачы заявы аб рэгістрацыі нараджэння

Заява аб рэгістрацыі нараджэння павінна быць зроблена не пазней чым за тры месяцы з дня нараджэння дзіцяці, а ў выпадку нараджэння мёртвага дзіцяці – не пазней чым за тры сутак з моманту нараджэння.

Артыкул 207. Запіс акта аб нараджэнні

У запісе акта аб нараджэнні ўласнае імя, імя па бацьку і прозвішча дзіцяці, а таксама звесткі аб яго бацьках запісваюцца ў адпаведнасці з артыкуламі 54, 55, 69, 70 і 71 гэтага Кодэкса.

Артыкул 208. Рэгістрацыя нараджэння дзіцяці, якое нарадзілася пасля смерці бацькі або аб'яўлення яго ў судовым парадку памерлым

Калі дзіця нарадзілася пасля смерці бацькі, які знаходзіўся ў шлюбе з маці дзіцяці, або пасля аб'яўлення яго ў судовым парадку памерлым, у запіс акта аб нараджэнні і ў пасведчанне аб нараджэнні памерлы запісваецца бацькам дзіцяці пры ўмове, калі з дня яго смерці да нараджэння дзіцяці прайшло не больш за дзесяць месяцаў.

Артыкул 209. Рэгістрацыя нараджэння дзіцяці, якое нарадзілася пасля скасавання шлюбу або прызнання шлюбу несапраўдным

Рэгістрацыя нараджэння дзіцяці, якое было зачата ў шлюбе, але нарадзілася пасля скасавання шлюбу або прызнання шлюбу несапраўдным, калі да дня нараджэння дзіцяці прайшло не больш за дзесяць месяцаў, праводзіцца ў тым жа парадку, што і рэгістрацыя нараджэння дзіцяці, бацькі якога знаходзяцца ў шлюбе. У выпадку, калі маці дзіцяці заяўляе, што яе былы муж не з'яўляецца бацькам дзіцяці, рэгістрацыя нараджэння дзіцяці праводзіцца пры захаванні патрабаванняў часткі другой артыкула 54 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 20

РЭГІСТРАЦЫЯ ЗАКЛЮЧЭННЯ ШЛЮБУ

Артыкул 210. Парадак рэгістрацыі заключэння шлюбу

Рэгістрацыя заключэння шлюбу праводзіцца любым органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, на выбар асоб, якія бяруць шлюб, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам.

Рэгістрацыя заключэння шлюбу з асобай, якая адбывае пакаранне ў выглядзе арышту, абмежавання волі з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, пазбаўлення волі, пажыццёвага заключэння, а таксама асуджанай да смяротнага пакарання, праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы знаходжання ўстановы крымінальна-выканаўчай сістэмы.

Рэгістрацыя заключэння шлюбу праводзіцца, як правіла, публічна, а па жаданні асоб, якія бяруць шлюб, – ва ўрачыстай абстаноўцы.

Рэгістрацыя заключэння шлюбу праводзіцца ў памяшканні органа, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, або за яго межамі ў парадку і на ўмовах, прадугледжаных Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 211. Заява аб рэгістрацыі заключэння шлюбу

Для рэгістрацыі заключэння шлюбу асобамі, якія бяруць шлюб, падаецца сумесная заява аб рэгістрацыі заключэння шлюбу. Калі асоба, якая бярэ шлюб, па ўважлівых прычынах не можа з'явіцца ў орган, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, для падачы сумеснай заявы, сапраўднасць яго подпісу на такой заяве павінна быць засведчана ў парадку, устаноўленым Урадам Рэспублікі Беларусь.

У заяве аб рэгістрацыі заключэння шлюбу павінны быць пацверджаны ўзаемная згода асоб, якія бяруць шлюб, дасягненне імі шлюбнага ўзросту і адсутнасць перашкод для заключэння шлюбу, прадугледжаных артыкулам 19 гэтага Кодэкса, а таксама павінна быць указана, ці знаходзіўся кожны з іх раней у шлюбе і ці маюцца агульныя дзеці.

Асобы, якія бяруць шлюб, у заяве аб рэгістрацыі заключэння шлюбу ўказваюць прозвішчы, якія яны выбіраюць.

Артыкул 212. Азнаямленне асоб, якія бяруць шлюб, з умовамі і парадкам рэгістрацыі заключэння шлюбу, правамі і абавязкамі сужэнцаў

Орган, што рэгіструе акты грамадзянскага стану і прыняў заяву, абавязаны азнаёміць асоб, якія бяруць шлюб, з умовамі і парадкам рэгістрацыі заключэння шлюбу, упэўніцца, што гэтыя асобы ўзаемна інфармаваны аб стане здароўя і сямейным становішчы, растлумачыць ім правы і абавязкі як будучых сужэнцаў і бацькоў, а таксама папярэдзіць аб адказнасці за скрыванне перашкод для ўзяцця шлюбу.

Артыкул 213. Прызначэнне дня рэгістрацыі заключэння шлюбу і рэгістрацыя заключэння шлюбу

Дзень рэгістрацыі заключэння шлюбу прызначаецца па ўзгадненні з асобамі, якія бяруць шлюб, у межах тэрміну, устаноўленага артыкулам 16 гэтага Кодэкса.

Пры рэгістрацыі заключэння шлюбу абавязкова прысутнічаюць асобы, якія бяруць шлюб. У дакументы, якія сведчаць асобу тых, хто бярэ шлюб, уносіцца адзнака аб рэгістрацыі заключэння шлюбу.

ГЛАВА 21

РЭГІСТРАЦЫЯ ЎСТАНАЎЛЕННЯ МАЦЯРЫНСТВА І (АБО) БАЦЬКОЎСТВА

Артыкул 214. Парадак рэгістрацыі ўстанаўлення мацярынства і (або) бацькоўства

Рэгістрацыя ўстанаўлення мацярынства і (або) бацькоўства праводзіцца ў органах, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, па месцы жыхарства аднаго з бацькоў дзіцяці, або па месцы вынясення рашэння суда аб устанаўленні мацярынства і (або) бацькоўства, або па месцы рэгістрацыі нараджэння.

Рэгістрацыя ўстанаўлення мацярынства праводзіцца на падставе заявы аб рэгістрацыі ўстанаўлення мацярынства на падставе рашэння суда аб устанаўленні мацярынства.

Рэгістрацыя ўстанаўлення бацькоўства праводзіцца на падставе сумеснай заявы бацькоў дзіцяці аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства або заявы аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства на падставе рашэння суда аб устанаўленні бацькоўства.

Рэгістрацыя ўстанаўлення мацярынства і (або) бацькоўства ў дачыненні да паўналетніх асоб дапускаецца толькі з іх згоды.

Дапускаецца падача бацькамі дзіцяці сумеснай заявы аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства ў дачыненні да дзіцяці, якое яшчэ не нарадзілася, падчас цяжарнасці маці, пацверджанай медыцынскай даведкай аб стане здароўя, калі маюцца падставы меркаваць, што падача сумеснай заявы аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства пасля нараджэння дзіцяці стане немагчымай або складанай (цяжкае захворванне, будучая працяглая камандзіроўка і да т.п.). Пры наяўнасці такой заявы рэгістрацыя ўстанаўлення бацькоўства праводзіцца адначасова з рэгістрацыяй нараджэння без падачы бацькамі дзіцяці новай заявы.

Артыкул 215. Змяненне запісу акта аб нараджэнні ў сувязі з устанаўленнем мацярынства і (або) бацькоўства

На падставе запісаў актаў аб устанаўленні мацярынства і (або) бацькоўства органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, уносяць звесткі аб маці і (або) бацьку і неабходныя змяненні ў запіс акта аб нараджэнні дзіцяці і выдаюць новае пасведчанне аб нараджэнні, за выключэннем выпадкаў адначасовай рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства і нараджэння.

ГЛАВА 22

РЭГІСТРАЦЫЯ ЎСЫНАЎЛЕННЯ

Артыкул 216. Парадак рэгістрацыі ўсынаўлення

Рэгістрацыя ўсынаўлення праводзіцца на падставе рашэння суда аб усынаўленні дзіцяці органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, па месцы вынясення рашэння аб усынаўленні па сумеснай заяве ўсынаўляльнікаў або аднаго з іх ці па паведамленні суда.

У запісе акта аб усынаўленні прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку, дата нараджэння, месца нараджэння дзіцяці, а таксама звесткі аб яго бацьках запісваюцца ў адпаведнасці з рашэннем суда аб усынаўленні дзіцяці.

Артыкул 217. Унясенне змяненняў у запіс акта аб нараджэнні ўсыноўленага

У выпадку прысваення ўсыноўленаму прозвішча ўсынаўляльніка і імя па бацьку па яго ўласным імені, а таксама змянення даты нараджэння, уласнага імя ўсыноўленага або запісу ўсынаўляльнікаў у якасці бацькоў усыноўленага орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, уносіць адпаведныя змяненні ў запіс акта аб нараджэнні ўсыноўленага і выдае новае пасведчанне аб нараджэнні.

Пры змяненні месца нараджэння ўсыноўленага аднаўляецца запіс акта аб нараджэнні дзіцяці органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па змененым месцы нараджэння.

Артыкул 218. Ануляванне і змяненне запісаў актаў грамадзянскага стану ў сувязі з адменай усынаўлення

На падставе рашэння суда аб адмене ўсынаўлення органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, што зарэгістраваны ўсынаўленне, у запісе акта аб усынаўленні ўказваецца інфармацыя аб яго адмене і запіс акта аб усынаўленні анулюецца. Запіс акта аб нараджэнні, які быў адноўлены на падставе рашэння суда аб усынаўленні ў сувязі са змяненнем месца нараджэння ўсыноўленага, анулюецца. У запісе акта аб нараджэнні дзіцяці аднаўляюцца першапачатковыя звесткі.

Калі згодна з рашэннем суда аб адмене ўсынаўлення за дзіцем захоўваюцца прысвоеныя яму ў сувязі з усынаўленнем прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку, дата, месца нараджэння, гэтыя звесткі ў выпадку адмены ўсынаўлення змяненню не падлягаюць.

ГЛАВА 23

РЭГІСТРАЦЫЯ СМЕРЦІ

Артыкул 219. Парадак рэгістрацыі смерці

Рэгістрацыя смерці праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па апошнім месцы жыхарства, па месцы наступлення смерці, па месцы, дзе

быў знойдзены памерлы, па месцы пахавання памерлага або па месцы знаходжання арганізацыі, якая выдала ўрачэбнае пасведчанне аб смерці (мёртванараджэнні).

Рэгістрацыя смерці па рашэнні суда аб устанаўленні факта смерці або аб аб'яўленні грамадзяніна памерлым праводзіцца па месцы знаходжання суда, які вынес рашэнне.

Рэгістрацыя смерці асобы, асуджанай да пакарання смерцю, праводзіцца органам, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы знаходжання суда, які вынес прыгавор, на падставе паведамлення гэтага суда.

Артыкул 220. Заява аб рэгістрацыі смерці

Заява аб рэгістрацыі смерці можа быць зроблена ў орган, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, сваякамі, работнікамі арганізацыі, якая ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду, адміністрацыяй арганізацыі аховы здароўя, іншай арганізацыі па месцы наступлення смерці або па месцы, дзе быў знойдзены памерлы, ці іншай асобай.

Артыкул 221. Тэрмін падачы заявы аб рэгістрацыі смерці

Заява аб рэгістрацыі смерці павінна быць зроблена не пазней чым за сем дзён з моманту наступлення смерці або з моманту, калі быў знойдзены памерлы.

ГЛАВА 24

РЭГІСТРАЦЫЯ ПЕРАМЕНЫ ПРОЗВІШЧА, УЛАСНАГА ІМЯ, ІМЯ ПА БАЦЬКУ

Артыкул 222. Заява аб рэгістрацыі перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку

Заява аб рэгістрацыі перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку падаецца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія дасягнулі шаснаццаці гадоў, у органы, што рэгіструюць акты грамадзянскага стану, па месцы іх жыхарства.

Артыкул 223. Рэгістрацыя перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку

Рэгістрацыя перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы пастаяннага жыхарства заяўніка на падставе дазволу аб перамене прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку, дадзенага галоўным упраўленнем, упраўленнем (аддзелам) юстыцыі абласнога, Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта.

Адмова ў такім дазеле можа быць абскарджана ў суд.

Дазвол аб перамене прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку сапраўдны на працягу аднаго месяца з дня выдачы.

Аб рэгістрацыі перамены прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку заяўніку выдаецца адпаведнае пасведчанне.

Артыкул 224. Змяненне запісу актаў грамадзянскага стану ў сувязі з пераменай прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку

На падставе запісу акта аб перамене прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку ўносяцца неабходныя змяненні ў запісе адпаведных актаў грамадзянскага стану ў дачыненні да заяўніка і яго дзяцей і выдаюцца новыя пасведчанні.

Пры перамене прозвішча абаімі бацькамі ў абавязковым парадку змяняецца прозвішча дзяцей, якія не дасягнулі шаснаццаці гадоў, у запісах актаў аб іх нараджэнні.

Калі прозвішча перамяніў адзін з бацькоў, то пытанне аб змяненні прозвішча дзяцей, якія не дасягнулі шаснаццаці гадоў, вырашаецца па пагадненні паміж бацькамі, а пры адсутнасці пагаднення – органам апекі і апекавальніцтва з улікам жадання дзіцяці, якое дасягнула дзесяці гадоў.

Пры перамене ўласнага імя бацькам у запісах актаў аб нараджэнні дзяцей, якія не дасягнулі шаснаццаці гадоў, змяняецца іх імя па бацьку.

Прозвішча і імя па бацьку дзяцей, якія дасягнулі шаснаццаці гадоў, змяняюцца толькі па іх хадайніцтве на агульных падставах.

ГЛАВА 24¹

РЭГІСТРАЦЫЯ СКАСАВАННЯ ШЛЮБУ

Артыкул 224¹. Парадак рэгістрацыі скасавання шлюбу ў адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса

Рэгістрацыя скасавання шлюбу праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, у адпаведнасці з артыкулам 35¹ гэтага Кодэкса на падставе сумеснай заявы сужэнцаў. Калі адзін з сужэнцаў па ўважлівых прычынах не можа з'явіцца ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, для падачы сумеснай заявы, сапраўднасць яго подпісу на такой заяве павінна быць засведчана ў парадку, устаноўленым Урадам Рэспублікі Беларусь.

Рэгістрацыя скасавання шлюбу праводзіцца ў прысутнасці абаіх сужэнцаў. Калі адзін з сужэнцаў не можа з'явіцца ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, рэгістрацыя можа быць праведзена ў яго адсутнасць, калі ад яго імя будзе прадстаўлена заява аб рэгістрацыі скасавання шлюбу ў яго адсутнасць, сапраўднасць подпісу на якой засведчана натарыусам або службовай асобай, якой у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь дадзена права ажыццяўляць натарыяльныя дзеянні.

Пры рэгістрацыі скасавання шлюбу ў дакументы, што сведчаць асобу, органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, уносіцца адзнака аб рэгістрацыі скасавання шлюбу. Калі рэгістрацыя скасавання шлюбу праведзена ў адсутнасць аднаго з сужэнцаў, адзнака аб рэгістрацыі скасавання шлюбу ўносіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, у дакумент, што сведчыць асобу, пры звароце гэтай асобы па ўнясенне адзнакі.

У выпадку рэгістрацыі скасавання шлюбу орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, паведамляе аб гэтым органу, што рэгіструе акты грамадзянскага стану, у якім праводзілася рэгістрацыя заключэння шлюбу.

Артыкул 224². Парадак рэгістрацыі скасавання шлюбу па рашэннях судаў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года

Рэгістрацыя скасавання шлюбу па рашэннях судаў, якія ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года, праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па сумеснай заяве сужэнцаў або заяве аднаго з іх.

Пры рэгістрацыі скасавання шлюбу ў дакументы, якія сведчаць асобу сужэнцаў, уносіцца адзнака аб рэгістрацыі скасавання шлюбу. Калі рэгістрацыя скасавання шлюбу праведзена ў адсутнасць аднаго з сужэнцаў, адзнака аб рэгістрацыі скасавання шлюбу ўносіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, у дакумент, што сведчыць асобу, пры звароце гэтай асобы па ўнясенне адзнакі.

У выпадку рэгістрацыі скасавання шлюбу па заяве аднаго з сужэнцаў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, паведамляе аб гэтым другому сужэнцу, калі вядомы яго адрас, а таксама органу, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі заключэння шлюбу.

Артыкул 224³. Заява аб рэгістрацыі скасавання шлюбу

Заява аб рэгістрацыі скасавання шлюбу падаецца ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы рэгістрацыі па месцы жыхарства або месцы знаходжання сужэнцаў або аднаго з іх.

Калі сужэнец жадае, каб яму было прысвоена дашлюбнае прозвішча, ён указвае аб гэтым у заяве аб рэгістрацыі скасавання шлюбу.

ГЛАВА 25

ЗМЯНЕННЕ, ДАПАЎНЕННЕ, ВЫПРАЎЛЕННЕ, АДНАЎЛЕННЕ І АНУЛЯВАННЕ ЗАПІСАЎ АКТАЎ ГРАМАДЗЯНСКАГА СТАНУ

Артыкул 225. Парадак змянення, дапаўнення, выпраўлення і аднаўлення запісаў актаў грамадзянскага стану

Выпраўленне памылак і ўнясенне змяненняў, дапаўненняў у запісы актаў грамадзянскага стану пры наяўнасці дастатковых падстаў і адсутнасці спрэчкі паміж зацікаўленымі асобамі праводзіцца органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану. Адмова ў ажыццяўленні ўказаных дзеянняў можа быць абскарджана ў суд.

Пры наяўнасці спрэчкі паміж зацікаўленымі асобамі пытанні ўнясення змяненняў, дапаўненняў у запісы актаў грамадзянскага стану і іх выпраўлення вырашаюцца ў судовым парадку.

Аднаўленне запісаў актаў грамадзянскага стану праводзіцца органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, па месцы складання страчанага запісу акта грамадзянскага стану на падставе рашэння суда.

У выпадку, калі страчаны запіс акта грамадзянскага стану быў складзены за межамі Рэспублікі Беларусь, аднаўленне запісу акта грамадзянскага стану можа праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, на падставе рашэння суда па месцы вынясення судом гэтага рашэння.

Артыкул 226. Змяненне, дапаўненне, выпраўленне запісаў актаў грамадзянскага стану

Заява аб унясенні змяненняў, дапаўненняў, выпраўленняў у запісы актаў грамадзянскага стану падаецца ў орган, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы жыхарства заяўніка або па месцы знаходжання запісу акта грамадзянскага стану і павінна быць разгледжана ў тэрмін, які не перавышае дзесяці дзён з дня падачы заявы, а пры неабходнасці правядзення дадатковай праверкі, запыту звестак і (або) дакументаў ад іншых дзяржаўных органаў, іншых арганізацый Рэспублікі Беларусь – у тэрмін да трох месяцаў, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай другой гэтага артыкула.

Калі для разгляду заявы аб унясенні змяненняў, дапаўненняў, выпраўленняў у запісы актаў грамадзянскага стану органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, неабходна атрыманне звестак і (або) дакументаў ад кампетэнтных органаў іншых дзяржаў, то адпаведныя запыты накіроўваюцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, у трохдзённы тэрмін з дня падачы заявы аб унясенні змяненняў, дапаўненняў, выпраўленняў у запісы актаў грамадзянскага стану. Заява аб унясенні змяненняў, дапаўненняў, выпраўленняў у запісы актаў грамадзянскага стану павінна быць разгледжана органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, у тэрмін, які не перавышае аднаго месяца з дня атрымання ўсіх неабходных звестак і (або) дакументаў ад кампетэнтных органаў іншых дзяржаў.

Унясенне змяненняў, дапаўненняў, выпраўленняў у запіс акта грамадзянскага стану праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы знаходжання запісу акта грамадзянскага стану.

Пасля ўнясення змяненняў, дапаўненняў, выпраўленняў у запіс акта грамадзянскага стану выдаецца новае пасведчанне.

Артыкул 227. Ануляванне запісаў актаў грамадзянскага стану

Ануляванне першаснага або адноўленага запісу актаў грамадзянскага стану праводзіцца органам, які рэгіструе акты грамадзянскага стану, па месцы захоўвання запісу акта грамадзянскага стану на падставе рашэння суда.

РАЗДЗЕЛ VI

ПРЫМЯНЕННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І ДА ЗАМЕЖНЫХ ГРАМАДЗЯН І АСОБ БЕЗ ГРАМАДЗЯНСТВА. ПРЫМЯНЕННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І ЗАМЕЖНЫХ ДЗЯРЖАЎ І МІЖНАРОДНЫХ ДАГАВОРАЎ

Артыкул 228. Правы і абавязкі замежных грамадзян і асоб без грамадзянства ў шлюбных і сямейных адносінах

Замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства карыстаюцца ў Рэспубліцы Беларусь правамі і нясуць абавязкі ў шлюбных і сямейных адносінах нароўні з грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, калі іншае не ўстаноўлена Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, гэтым Кодэксам, іншымі заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 229. заключэнне шлюбаў замежных грамадзян і асоб без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь

Шлюбы паміж замежнымі грамадзянамі, а таксама паміж замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства заключаюцца ў Рэспубліцы Беларусь у дыпламатычных прадстаўніцтвах і консульскіх установах замежных дзяржаў і прызнаюцца на ўмовах узаемнасці сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь, калі гэтыя асобы ў момант узяцця шлюбу з'яўляліся грамадзянамі дзяржавы, якая прызначыла пасла або консула ў Рэспубліцы Беларусь.

Шлюбы паміж замежнымі грамадзянамі, замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, асобамі без грамадзянства, хаця б адна з якіх мае дазвол на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, заключаюцца ў Рэспубліцы Беларусь органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь пры ўмове прадастаўлення дакументаў і (або) звестак, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных працэдурах.

Шлюбы паміж асобамі без грамадзянства, якія не маюць дазволу на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, органамі, што рэгіструюць акты грамадзянскага стану, не рэгіструюцца.

Артыкул 229¹. заключэнне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь

Шлюбы грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства заключаюцца ў Рэспубліцы Беларусь органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь пры ўмове прадастаўлення дакументаў і (або) звестак, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных працэдурах.

Артыкул 230. заключэнне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь у консульскіх установах, а таксама дыпламатычных прадстаўніцтвах Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый. прызнанне шлюбаў, заключаных за межамі Рэспублікі Беларусь

Шлюбы паміж грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, заключаюцца ў консульскіх установах, а таксама дыпламатычных прадстаўніцтвах Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый.

У тых выпадках, калі шлюбы паміж грамадзянамі Рэспублікі Беларусь і шлюбы грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства заключаюцца за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем формы шлюбу, устаноўленай законам месца яго заключэння, гэтыя шлюбы прызнаюцца сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь пры ўмове, што яны не супярэчаць патрабаванням артыкулаў 17–19 гэтага Кодэкса.

Шлюбы паміж замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, заключаныя за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў, прызнаюцца сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь.

Артыкул 231. Скасаванне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства і шлюбаў замежных грамадзян паміж сабой у Рэспубліцы Беларусь. Прызнанне скасавання шлюбаў, заключаных за межамі Рэспублікі Беларусь

У Рэспубліцы Беларусь скасаванне шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь з замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, а таксама шлюбаў паміж замежнымі грамадзянамі, замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, асобамі без грамадзянства, хаця б адна з якіх мае дазвол на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

У Рэспубліцы Беларусь скасаванне шлюбаў паміж замежнымі грамадзянамі, шлюбаў паміж замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, якія не маюць дазволу на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, праводзіцца ў дыпламатычных прадстаўніцтвах і консульскіх установах замежных дзяржаў і прызнаецца на ўмовах узаемнасці сапраўдным у Рэспубліцы Беларусь, калі гэтыя асобы ў момант скасавання шлюбу з'яўляліся грамадзянамі дзяржавы, якая прызначыла пасла або консула ў Рэспубліцы Беларусь.

У Рэспубліцы Беларусь скасаванне шлюбаў паміж асобамі без грамадзянства, якія не маюць дазволу на пастаяннае пражыванне ў Рэспубліцы Беларусь, не праводзіцца.

Скасаванне шлюбаў паміж грамадзянамі Рэспублікі Беларусь і замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, ажыццёўленае за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў, прызнаецца сапраўдным у Рэспубліцы Беларусь, калі ў момант скасавання шлюбу адзін з сужэнцаў пражываў за межамі Рэспублікі Беларусь.

Скасаванне шлюбаў паміж грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, ажыццёўленае за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў, прызнаецца сапраўдным у Рэспубліцы Беларусь, калі абое сужэнцаў у момант скасавання шлюбу пражывалі за межамі Рэспублікі Беларусь.

Скасаванне шлюбаў паміж замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, ажыццёўленае за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў, прызнаецца сапраўдным у Рэспубліцы Беларусь.

Справы аб скасаванні шлюбу грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, з сужэнцамі, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, незалежна ад грамадзянства апошніх могуць разглядацца судамі Рэспублікі Беларусь па даручэнні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

Рэгістрацыя скасавання шлюбаў грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, па рашэннях судаў, што ўступілі ў законную сілу да 1 верасня 1999 года, праводзіцца консульскімі ўстановамі, а таксама дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый.

Артыкул 232. Устанаўленне мацярынства і (або) бацькоўства ў Рэспубліцы Беларусь. Прызнанне мацярынства і (або) бацькоўства, устаноўленых за межамі Рэспублікі Беларусь

Устанаўленне мацярынства і (або) бацькоўства ў Рэспубліцы Беларусь незалежна ад грамадзянства бацькоў і дзіцяці і іх месца жыхарства праводзіцца ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

У тых выпадках, калі па заканадаўстве Рэспублікі Беларусь дапускаецца ўстанаўленне бацькоўства ў органах, што рэгіструюць акты грамадзянскага стану, бацькі дзіцяці, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь і з якіх хаця б адзін з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, маюць права звярнуцца з заявай аб рэгістрацыі ўстанаўлення бацькоўства ў консульскія ўстановы, а таксама дыпламатычныя прадстаўніцтвы Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый.

Мацярынства і (або) бацькоўства, устаноўленыя за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведнай дзяржавы, прызнаюцца сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь.

Артыкул 233. Міжнароднае ўсынаўленне

Усынаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, дзіцяці, якое з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, а таксама ўсынаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства дзіцяці, якое з'яўляецца замежным грамадзянінам або асобай без грамадзянства і пражывае на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з главай 13 гэтага Кодэкса з захаваннем парадку перадачы дзяцей на ўсынаўленне, устаноўленага Урадам Рэспублікі Беларусь, пры ўмове атрымання ў кожным асобным выпадку пісьмовага дазволу на ўсынаўленне Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь, а для ўсынаўляльнікаў, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, – таксама пісьмовага дазволу кампетэнтнага органа дзяржавы, на тэрыторыі якой яны пастаянна пражываюць. Пры ўсынаўленні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства дзіцяці, якое з'яўляецца замежным грамадзянінам і пражывае на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, неабходна таксама атрыманне пісьмовага дазволу кампетэнтнага органа дзяржавы, грамадзянінам якой з'яўляецца дзіця, і, калі гэта патрабуецца ў адпаведнасці з заканадаўствам замежнай дзяржавы, – згоды дзіцяці на ўсынаўленне.

Усынаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, дзяцей, якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з главай 13 гэтага Кодэкса з захаваннем парадку перадачы дзяцей на ўсынаўленне, устаноўленага Урадам Рэспублікі Беларусь, пры ўмове атрымання ў кожным асобным выпадку пісьмовага дазволу на ўсынаўленне Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Парадак узгаднення працэдуры міжнароднага ўсынаўлення паміж Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь і кампетэнтнымі дзяржаўнымі органамі

за межных дзяржаў, а таксама парадак узаемадзеяння Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення са спецыяльна ўпаўнаважанымі замежнымі дзяржавамі арганізацыямі па ўсынаўленні дзяцей на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вызначаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекавання бацькоў, могуць быць перададзены на ўсынаўленне грамадзянам Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, замежным грамадзянам або асобам без грамадзянства, якія не з'яўляюцца сваякамі дзяцей, па сканчэнні аднаго года з дня пастаноўкі гэтых дзяцей на цэнтралізаваны ўлік у адпаведнасці з часткай шостага артыкула 117 гэтага Кодэкса (за выключэннем усынаўлення сужэнцамі, адзін з якіх з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь і пастаянна пражывае на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь).

Усынаўленне грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекавання бацькоў, якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, дапускаецца пры наяўнасці заключэння Нацыянальнага цэнтра ўсынаўлення аб адсутнасці кандыдатаў ва ўсынаўляльнікі – грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, або сваякоў дзяцей незалежна ад грамадзянства і месца жыхарства гэтых сваякоў, якія выказалі намер усынавіць гэта дзіця.

Усынаўленне дзіцяці, якое з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь і пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, праведзенае кампетэнтным органам замежнай дзяржавы, грамадзянінам якой з'яўляецца ўсынаўляльнік – замежны грамадзянін або на тэрыторыі якой пастаянна пражывае ўсынаўляльнік – асоба без грамадзянства, прызнаецца сапраўдным у Рэспубліцы Беларусь пры ўмове атрымання пісьмовага дазволу на ўсынаўленне Міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь у парадку, які вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 234. Апека, апекавальніцтва над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь. Прызнанне апекі, апекавальніцтва, устаноўленых за межамі Рэспублікі Беларусь

Апека, апекавальніцтва над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, устанаўліваюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Апека, апекавальніцтва, устаноўленыя над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў, прызнаюцца сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь, калі супраць устанаўлення апекі, апекавальніцтва або супраць іх прызнання няма прэчанняў дыпламатычнага прадстаўніцтва або консульскай установы Рэспублікі Беларусь, якія абавязаны атрымаць кампетэнтную думку Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, у парадку, што вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Апека, апекавальніцтва над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія з'яўляюцца дзецьмі-сіротамі або дзецьмі, якія засталіся без апекавання бацькоў, і знаходзяцца ў дзіцячых інтэрнатных установах, установах прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай, вышэйшай адукацыі, дзіцячых дамах сямейнага тыпу, апякунскіх сем'ях, прыёмных сем'ях, у выпадку іх выезду за межы Рэспублікі

Беларусь для атрымання адукацыі і лячэння ў адпаведных установах замежнай дзяржавы захоўваюцца да дасягнення паўналецця дзяцей за грамадзянамі і кіраўнікамі адпаведных устаноў Рэспублікі Беларусь, якія з'яўляюцца апекунамі, апекавальнікамі дзяцей на момант выезду дзяцей за мяжу. Парадак накіравання такіх дзяцей для атрымання адукацыі і лячэння за мяжу ўстанаўліваецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Апека, апекавальніцтва, устаноўленыя над непаўналетнімі замежнымі грамадзянамі, асобамі без грамадзянства за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў, прызнаюцца сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь.

Артыкул 235. Устанаўленне міжнародных апекі, апекавальніцтва над непаўналетнімі, якія пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь

Устанаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь апекі, апекавальніцтва грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян або асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, а таксама над непаўналетнімі замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, якія пражываюць (знаходзяцца) на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з главай 14 гэтага Кодэкса з захаваннем парадку, устаноўленага Урадам Рэспублікі Беларусь, пры ўмове атрымання ў кожным асобным выпадку пісьмовага дазволу Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і кампетэнтнага органа дзяржавы, на тэрыторыі якой пастаянна пражываюць апекуны, апекавальнікі, а таксама пісьмовага дазволу кампетэнтнага органа дзяржавы, грамадзянінам якой з'яўляецца дзіця – замежны грамадзянін.

Устанаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь апекі, апекавальніцтва грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян або асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, над непаўналетнімі замежнымі грамадзянамі або асобамі без грамадзянства, якія пражываюць (знаходзяцца) на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з главай 14 гэтага Кодэкса з захаваннем парадку, устаноўленага Урадам Рэспублікі Беларусь, пры ўмове атрымання ў кожным асобным выпадку пісьмовага дазволу Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і кампетэнтнага органа дзяржавы, грамадзянінам якой з'яўляецца дзіця – замежны грамадзянін.

Устанаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь апекі, апекавальніцтва замежных грамадзян або асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, над непаўналетнімі грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з главай 14 гэтага Кодэкса з захаваннем парадку, устаноўленага Урадам Рэспублікі Беларусь, пры ўмове атрымання ў кожным асобным выпадку пісьмовага дазволу Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Устанаўленне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь апекі, апекавальніцтва грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства над непаўналетнімі замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, якія прыбылі на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь без суправаджэння законных прадстаўнікоў і звярнуліся з хадайніцтвам аб прадастаўленні статусу бежанца, дадатковай абароны або прытулку ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама над непаўналетнімі замежнымі

грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, якім прадастаўлены статус бежанца, дадатковая абарона, прытулак або часовая абарона ў Рэспубліцы Беларусь, праводзіцца ў адпаведнасці з главай 14 гэтага Кодэкса з захаваннем парадку, устаноўленага Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 236. Прызнанне дакументаў, выдадзеных кампетэнтнымі органамі замежных дзяржаў для сведчання актаў грамадзянскага стану

Дакументы, выдадзеныя кампетэнтнымі органамі замежных дзяржаў для сведчання актаў грамадзянскага стану, ажыццёўленых за межамі Рэспублікі Беларусь з захаваннем заканадаўства адпаведных дзяржаў у дачыненні да грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, прызнаюцца сапраўднымі ў Рэспубліцы Беларусь пры наяўнасці консульскай легалізацыі, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, у тым ліку міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 237. Прымяненне заканадаўства аб шлюбе і сям'і замежных дзяржаў і міжнародных дагавораў

Прымяненне ў Рэспубліцы Беларусь заканадаўства аб шлюбе і сям'і замежных дзяржаў або прызнанне заснаваных на ім актаў грамадзянскага стану не можа мець месца, калі такое прымяненне або прызнанне супярэчыла б заканадаўству Рэспублікі Беларусь.

Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь устаноўлены іншыя правілы, чым тыя, якія ўтрымліваюцца ў заканадаўстве Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і, то прымяняюцца правілы міжнароднага дагавора.

Артыкул 238. Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, праводзіцца ў консульскіх установах, а таксама дыпламатычных прадстаўніцтвах Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый.

Пры рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану ў консульскіх установах, а таксама дыпламатычных прадстаўніцтвах Рэспублікі Беларусь у выпадку выканання імі консульскіх функцый прымяняецца заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ VII

ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 239. Уступленне ў сілу гэтага Кодэкса

Гэты Кодэкс уступае ў сілу з 1 верасня 1999 года.

Артыкул 240. Прывядзенне актаў заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Кодэксам

Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь на працягу трох месяцаў з дня афіцыйнага апублікавання гэтага Кодэкса:

падрыхтаваць і ўнесці ва ўстаноўленым парадку ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь прапановы па прывядзенні заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Кодэксам;

прывесці рашэнні Урада Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Кодэксам;

прыняць нарматыўныя прававыя акты, якія забяспечваюць рэалізацыю палажэнняў гэтага Кодэкса;

забяспечыць перагляд і адмену рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, падпарадкаванымі Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь, іх нарматыўных актаў, якія супярэчаць гэтаму Кодэксу.

Артыкул 241. Прызнанне некаторых заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь дакументамі, якія страцілі сілу

У сувязі з прыняццем гэтага Кодэкса прызнаць Кодэкс аб шлюбе і сям'і Рэспублікі Беларусь, зацверджаны Законам Рэспублікі Беларусь ад 13 чэрвеня 1969 года (33 БССР, 1969 г., № 17, арт. 278), а таксама ўсе акты заканадаўства, якімі ўнесены змяненні і дапаўненні ў Кодэкс аб шлюбе і сям'і Рэспублікі Беларусь у перыяд з 13 чэрвеня 1969 года да моманту ўступлення ў сілу гэтага Кодэкса, дакументамі, якія страцілі сілу.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

А. Лукашэнка